

Regeringens proposition 1997/98:130

Prop. 1997/98:130

Ändringar i konkurrenslagen (1993:20) m.m.

Prop.
1997/98:130

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 mars 1998

Göran Persson

Anders Sundström
(Närings- och handelsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Sunda konkurrensförhållanden och rättvisa spelregler för såväl stora som små företag är viktiga förutsättningar för en väl fungerande marknad. Konkurrenslagen (1993:20) utgör ett viktigt instrument för att uppnå ett bättre omvandlingstryck och en effektivare konkurrens, till nytta för samhällsekonomin och konsumenterna.

Konkurrenslagen och dess tillämpning 1993-1996 har utvärderats av Konkurrenslagsutredningen. Därvid har framkommit behov av vissa förändringar i syfte bl.a. att underlätta lagtillämpningen. Konkurrenslagen behöver förtydligas och förenklas i vissa avseenden. Konkurrensfrågor behöver prövas snabbare och effektivare än som sker idag. Det är en prioriterad rättssäkerhetsfråga att företagen skall kunna få snabba besked samt att praxis utbildas som underlättar företagets bedömning av rättsläget.

Regeringen föreslår därför flera ändringar i regelsystemet. I förslaget ingår att instansordningen ändras när det gäller Konkurrensverkets beslut om undantag, icke-ingripandebesked och ålägganden enligt konkurrenslagen. Förslaget innebär att dessa beslut skall överklagas till Marknadsdomstolen. Den nuvarande ordningen med två domstolsinstanser - Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen - behålls för bl.a. frågor om konkurrensskadeavgift, kvarstad, särskild undersökning och företagsförvärv.

Andra förslag till ändringar rör reglerna i konkurrenslagen om s.k. automatiska undantag, Konkurrensverkets undersökning m.m. Vidare föreslås en regel i sekretesslagen (1980:100) som innebär förstärkt sekretesskydd i domstol för uppgifter i mål och ärenden enligt konkurrenslagen.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1998.

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut	4
2 Lagtext	4
2.1 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)	4
2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	11
2.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	12
3 Ärendet och dess beredning	13
4 Nuvarande bestämmelser	14
5 Allmänna erfarenheter av KL	18
6 Regeringens förslag till ändringar i KL	21
6.1 Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete.....	22
6.2 Förbudet mot missbruk av en dominerande ställning	25
6.3 Prövning av företagsförvärv	26
6.4 Uppbrytning av företagskoncentrationer	27
6.5 Den administrativa handläggningen	28
6.5.1 Automatiska undantag.....	28
6.5.2 Icke-ingripandebesked	31
6.6 Tvångsmedel och sanktioner	33
6.6.1 Ålägganden att upphöra med en överträdelse	33
6.6.2 Interimistiska beslut	34
6.6.3 Konkurrensverkets undersökning.....	35
6.6.4 Förfarandet vid tvist om huruvida uppgift omfattas av advokats tystnadsplikt	38
6.7 Förhållandet till annan lagstiftning	40
6.7.1 Förhållandet till tryck- och yttrandefriheten	41
6.7.2 Förhållandet till arbetsrätten	42
6.8 Instansordningen och förfarandereglerna	47
6.8.1 Beslutsordningen och överklagande enligt KL.....	47
6.8.2 Beslut i fråga om företagsförvärv.....	51
6.8.3 Förfarandereglerna	53
6.8.4 Rättegångskostnader	55
6.8.5 Sekretess.....	56
7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	58
8 Kostnader m.m.....	59
9 Författningskommentar.....	59
9.1 Förslaget till lag om ändring i KL	59
9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	68
9.3 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	68
Bilaga 1 Sammanfattning av Konkurrenslagsutredningens betänkande Konkurrenslagen 1993-1996 (SOU 1997:20).....	72
Bilaga 2 Konkurrenslagsutredningens lagförslag	77
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna	89

Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag.....	90	Prop. 1997/98:130
Bilaga 5 Lagrådets yttrande	100	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998.....	101	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)
2. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20)

dels att 65 a §¹ skall upphöra att gälla,

dels att 6, 13, 15, 19, 23, 25, 34, 41, 49, 51, 53, 54, 60, 63, 64, 64 c och 69 §§ samt rubriken närmast före 15 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²

Om något annat inte följer av beslut enligt 8 eller 15 § eller av 13, 17 eller 18 c §, är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen på *den svenska* marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Om något annat inte följer av beslut enligt 8 eller 15 § eller av 13, 17 eller 18 c §, är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Detta gäller särskilt sådana avtal som innebär att

1. inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,
2. produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,
3. marknader eller inköpskällor delas upp,
4. olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller

¹ Senaste lydelse 1994:1494

² Senaste lydelse 1994:688

5. det ställs som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

Prop. 1997/98:130

13 §

Om Konkurrensverket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom *tre* månader från det att anmälan kom in till verket, skall undantag från förbudet i 6 § anses beviljat i enlighet med anmälan för en tid av fem år räknat från tidpunkten då avtalet ingicks.

Detta gäller inte om Konkurrensverket inom tre-månadersfristen gör invändning mot avtalet.

Om Konkurrensverket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom *fyra* månader från det att anmälan kom in till verket, skall undantag från förbudet i 6 § anses beviljat i enlighet med anmälan för en tid av fem år räknat från tidpunkten då avtalet ingicks. *Har undantag beviljats tidigare, räknas dock femårsperioden från utgången av giltighetstiden för det senast beviljade undantaget.*

Första stycket gäller inte om Konkurrensverket inom fyra-månadersfristen gör invändning mot avtalet. Om verket återkallar en sådan invändning, skall dock undantag anses beviljat i enlighet med vad som anges i första stycket. Detsamma gäller om verket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom ett år från det att anmälan kom in till verket.

Den i andra stycket angivna ettårsfristen får förlängas genom beslut av Konkurrensverket för viss tid som det anmälade företaget samtycker till. Om företaget motsätter sig förlängning, får Marknadsdomstolen medge viss förlängd tid, när det finns särskilda skäl.

Undantag meddelade av Stockholms tingsrätt

Undantag meddelade av Marknadsdomstolen

15 §

Stockholms tingsrätt får, vid prövning av ålägganden enligt 23

Marknadsdomstolen får, vid prövning av ålägganden enligt 23 §,

§, på yrkande av en part besluta om på yrkande av en part besluta om undantag enligt 8 § *för ett avtal som* undantag enligt 8 §. Därvid är förbjudet enligt 6 § *men som* tillämpas 10 §.

uppfyller förutsättningarna för
undantag enligt 8 §. Därvid tillämpas 10 §.

19 §

Missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på *den svenska* marknaden är förbjudet. Missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på marknaden är förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

1. direkt eller indirekt påtvinga någon oskäligen höga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen affärsvillkor,
2. begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,
3. tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
4. ställa som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

23 §

Konkurrensverket får ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett sådant åläggande, får *Stockholms domstolen* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdelserna. Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett sådant åläggande, får *Marknadsdomstolen* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdelserna.

25 §

Om det finns *synnerliga* skäl för det, får ett åläggande enligt 23 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. Om det finns *särskilda* skäl för det, får ett åläggande enligt 23 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Tingsrätten* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts. *Marknadsdomstolen* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Förvärvet skall förbjudas, om Förvärvet skall förbjudas, om
 1. det skapar eller förstärker en 1. det skapar eller förstärker en
 dominerande ställning som väsen- dominerande ställning som väsen-
 tligt hämmar eller är ägnad att tligt hämmar eller är ägnad att
 hämma förekomsten eller utveck- hämma förekomsten eller utveck-
 lingen av en effektiv konkurrens på lingen av en effektiv konkurrens
den svenska marknaden i dess *inom landet* i dess helhet eller en
 helhet eller *på* en avsevärd del av avsevärd del av *det*, och
den, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

41 §

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att Yrkandet får inte bifallas utan att
 parterna i förvärvsavtalet eller, parterna i förvärvsavtalet eller, om
 om förvärvet har skett på det sätt förvärvet har skett på det sätt som
 som anges i 34 § tredje stycket, anges i 34 § tredje stycket, förvär-
 förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. varen fått tillfälle att yttra sig. *Om*
I brådskande fall får dock åtgärden *det finns synnerliga skäl*, får dock
 omedelbart beviljas att gälla till åtgärden omedelbart beviljas att
 dess att något annat beslutas. gälla till dess att något annat
 beslutas.

49 §

I brådskande fall får ett beslut Ett beslut enligt 47 eller 48 § får
 enligt 47 eller 48 § meddelas utan meddelas utan att den som ansökan
 att den som ansökan avser får avser får tillfälle att yttra sig, *om*
 tillfälle att yttra sig. *det kan befaras att undersökningen*
annars skulle förlora i betydelse.

Beslut meddelat med stöd av första stycket skall sändas endast till Konkurrensverket. När undersökningen börjar skall verket

³ Senaste lydelse 1997:221

överbärna ett exemplar av beslutet till den hos vilken undersökningen skall genomföras.

Prop. 1997/98:130

51 §

När Konkurrensverket genomför en undersökning som har beslutats enligt 47 eller 48 §, har verket rätt att

1. granska bokföring och andra affärshandlingar,
2. ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar,
3. begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och
4. få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.

Innan undersökningen börjar, skall beslutet om denna visas upp för den hos vilken undersökningen skall genomföras.

53 §

Konkurrensverket får begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 51 § 1, 2 och 4.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Därvid gäller bestämmelserna i utökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken. Myndigheten skall dock inte underrätta den hos vilken undersökningen skall genomföras innan verkställighet sker.

54 §

Åtgärder enligt 45 eller 51 § får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och
2. som innehas av honom eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.

Om Konkurrensverket anser att viss handling bör omfattas av undersökning enligt 51 § och den som åtgärden angår åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, skall handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till Stockholms tingsrätt av Konkurrensverket.

60 §

Beslut av Konkurrensverket i Beslut av Konkurrensverket i
följande frågor får överklagas hos följande frågor får överklagas hos
Stockholms tingsrätt: *Marknadsdomstolen:*

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. icke-ingripandebesked enligt 20 och 21 §§,
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §, och
4. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1-3 får överklagas bara av ett företag som berörs av beslutet.

63 §⁴

Domar och beslut av Stockholms Domar och beslut av Stockholms
tingsrätt i följande mål och ärenden tingsrätt i följande mål och ärenden
får överklagas hos Marknads- får överklagas hos Marknads-
domstolen: domstolen:

1. ålägganden enligt 23 § andra stycket och 25 §,2. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,3. kvarstad enligt 32 §,4. företagsförvärv enligt 34, 36, 41 och 43 §§,5. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och6. <i>prövning av överklaganden enligt 60 §.</i>	1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,2. kvarstad enligt 32 §,3. företagsförvärv enligt 34, 36, 41 och 43 §§,4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och5. <i>prövning enligt 54 § andra stycket.</i>

Beslut under rättegången i frågor som avses i 25, 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. *Ett beslut enligt 32 eller 41 § som meddelats innan rättegång har inletts skall överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.*

Beslut under rättegången i frågor som avses i 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. *Har ett sådant beslut meddelats innan rättegång har inletts, skall det överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.*

⁴ Senaste lydelse 1996:266

64 §⁵

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas,

1. beträffande rättegången i frågor som avses i 63 § första stycket 1-4, vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning inte är tillåten, och

2. beträffande handläggningen av frågor som avses i 63 § första stycket 5 och 6, lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Vad som sägs om hovrätten i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken samt 39 § första stycket lagen om domstolsärenden *skall* i stället gälla Marknadsdomstolen.

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas,

1. beträffande rättegången i frågor som avses i 23 § *andra stycket och* 63 § första stycket 1-3, vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning inte är tillåten, och

2. beträffande handläggningen av frågor som avses i 13 § *tredje stycket*, 60 § *första stycket och* 63 § första stycket 4 och 5, lagen (1996:242) om domstolsärenden.

I mål och ärenden enligt 63 § skall vad som sägs om hovrätten i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken samt 39 § första stycket lagen om domstolsärenden i stället gälla Marknadsdomstolen.

Om det finns särskilda skäl, får Marknadsdomstolen i mål eller ärende där enskilda är motparter till varandra, bestämma att var och en av parterna skall svara för sina rättegångskostnader.

64 c §⁶

När tingsrätten prövar ärenden som anges i 63 § första stycket 5 och 6 i sak, skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket. *I ett ärende som anges i 63 § första stycket 5 får tingsrätten dock* i stället bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert, om det är tillräckligt med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Vid annan handläggning skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

När tingsrätten prövar ärenden som anges i 63 § första stycket 4 och 5 i sak, skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket. *Tingsrätten får dock* i ett sådant ärende i stället bestå av en lagfaren domare och en ekonomisk expert, om det är tillräckligt med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Vid annan handläggning skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

⁵ Senaste lydelse 1996:266

⁶ Senaste lydelse 1996:266

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Om det är till fördel för utredningen får mål som avses i 23 § andra stycket eller 63 § första stycket 1-3 handläggas gemensamt med ett ärende som anges i denna lag, när målet och ärendet handläggs av samma domstol. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Vid gemensam handläggning i Marknadsdomstolen av mål som avses i 23 § andra stycket och ärende enligt denna lag, skall reglerna för tingsrätt tillämpas. I andra fall tillämpas reglerna för hovrätt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. För anmälningar enligt 9 § som kommit in till Konkurrensverket före ikraftträdandet gäller 13 § enligt den äldre lydelsen. I fråga om återkallelse av invändning gäller dock bestämmelsen enligt sin nya lydelse.

3. Ett mål eller ärende, som är under handläggning i Stockholms tingsrätt men som enligt de nya bestämmelserna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen, skall lämnas över dit om det inregistrerades i tingsrätten efter utgången av 1996. Åtgärder som har vidtagits under handläggningen i tingsrätten skall för de mål och ärenden som överlämnas anses ha vidtagits i Marknadsdomstolen.

4. I fråga om rättegångskostnader gäller regeln i 64 § tredje stycket mål och ärenden som inregistrerats i Marknadsdomstolen efter ikraftträdandet utom sådana som överlämnats enligt punkt 3.

⁷ Senaste lydelse 1993:681

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.⁸ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §⁹

Marknadsdomstolen handlägger mål enligt

- 1.konkurrenslagen (1993:20),
- 2.marknadsföringslagen(1995:450),
- 3.lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
- 4.lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
- 5.produktsäkerhetslagen (1988:1604),
6. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende

offentlig upphandling.

Bestämmelserna i 14, 15 och 16-22 §§ tillämpas inte i mål enligt konkurrenslagen (1993:20) eller marknadsföringslagen (1995:450). I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivits i dessa lagar.

Marknadsdomstolen handlägger mål *och ärenden* enligt

- 1.konkurrenslagen (1993:20),
- 2.marknadsföringslagen(1995:450),
- 3.lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
- 4.lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
- 5.produktsäkerhetslagen (1988:1604),
6. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende

offentlig upphandling.

Bestämmelserna i 14, 15 och 16-22 §§ tillämpas inte i mål *eller ärenden* enligt konkurrenslagen (1993:20) eller marknadsföringslagen (1995:450). I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivits i dessa lagar.

2 §¹⁰

Mot Marknadsdomstolens dom eller beslut i mål enligt denna lag får talan inte föras. Detsamma gäller domstolens beslut i övrigt enligt denna lag.

Mot Marknadsdomstolens dom eller beslut i mål *och ärenden* enligt denna lag får talan inte föras. Detsamma gäller domstolens beslut i övrigt enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

⁸ Lagen omtryckt 1984:294

⁹ Senaste lydelse 1995:452

¹⁰ Senaste lydelse 1993:22

2.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100)¹¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 17 §

Sekretess gäller hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om myndighets eller enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om myndighets eller enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. *I mål eller ärenden enligt 13 § tredje stycket, 23 § andra stycket, 60 och 63 §§ konkurrenslagen (1993:20) gäller dock sekretess för uppgift om sådana förhållanden redan om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada om uppgiften röjs.*

Första stycket tillämpas inte, om annan sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse är tillämplig på uppgiften och innebär att sekretess inte skall gälla.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

¹¹ Lagen omtryckt 1992:1474

Den 1 juli 1993 trädde konkurrenslagen (1993:20, KL) i kraft (prop. 1992/93:56, bet. 1992/93:NU17, rskr. 1992/93:144). Regeringen beslöt den 9 november 1995 att bemyndiga chefen för Näringsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att kartlägga och sammanställa erfarenheterna av den nya konkurrenslagen (dir. 1995:136).

Utredningen, som antog namnet Konkurrenslagsutredningen (N 1995:11), fann det angeläget att ändra reglerna om anmälningsskyldigheten för prövning av företagsförvärv varför den i avvaktan på sina slutliga ställningstaganden föreslog ändringar i särskild ordning i dessa regler. Detta förslag remissbehandlades. Därefter bereddes förslaget i Närings- och handelsdepartementet och en promemoria utarbetades. Ett remissmöte hölls med anledning av promemorian. Regeringen lämnade sitt förslag till riksdagen i proposition 1996/97:82 Ändrade regler för anmälan av företagsförvärv enligt konkurrenslagen. Riksdagen antog regeringens förslag (bet. 1996/97:NU13, rskr 1996/97:226). Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 1997.

Utredningen redovisade i februari 1997 det nämnda uppdraget genom betänkandet Konkurrenslagen 1993-1996 (SOU 1997:20). En sammanfattning av utredningens betänkande finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns tillgängliga i Närings- och handelsdepartementet (N97/684).

Under remissbehandlingen har det väckts vissa förslag som ligger utanför det som utredningen behandlat. Regeringen prövar inte här dessa förslag, eftersom det för närvarande saknas beredningsunderlag för dem.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 5 februari 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Lagrådet har yttrat sig över 54 § KL. Regeringen har justerat paragrafen. Övriga lagförslag har Lagrådet lämnat utan erinran.

I 1 § KL anges att lagen har till ändamål att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. I detta kapitel berörs kort de grundläggande reglerna i lagen, främst förbudsreglerna. Lagens grundläggande materiella bestämmelser utgörs av de generella förbuden mot dels konkurrensbegränsande samarbete mellan företag (6 §), dels missbruk av ett företags dominerande ställning på marknaden (19 §). Dessa bestämmelser har utformats efter förebild av artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget. Lagen innehåller även regler om kontroll av företagsförvärv.

Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete

Enligt 6 § KL är, med vissa undantag, avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen på den svenska marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Detta gäller särskilt sådana avtal som innebär att

1. inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,
2. produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,
3. marknader eller inköpskällor delas upp,
4. olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
5. det ställs som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

Med företag avses i lagen också en sammanslutning av företag. Vad som sägs om avtal skall enligt 3 § KL också tillämpas på beslut av en sammanslutning av företag och samordnade förfaranden av företag.

Avtal eller avtalsvillkor som är förbjudna enligt 6 § är ogiltiga (7 § KL).

Individuella undantag

Ett avtal, beslut eller samordnat förfarande som omfattas av förbudet i 6 § kan - efter anmälan till Konkurrensverket - genom beslut av verket beviljas undantag från förbudet (8 § KL). Ett beslut om undantag medför att ett i sig konkurrensbegränsande förfarande blir tillåtet och inte kan drabbas av ogiltighet eller föranleda skadestånd.

Beslut om undantag får meddelas om det konkurrensbegränsande förfarandet i det särskilda fallet

1. bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,
2. tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,
3. bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet i 1, och

4. inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga. Prop. 1997/98:130

Gruppundantag

Undantag från förbudet i 6 § gäller vidare för sådana grupper av avtal som uppfyller förutsättningarna i 8 § för individuella undantag, s.k. gruppundantag. Sådana grupper av avtal anges i verkställighetsföreskrifter av regeringen (17 § KL). Avtal som omfattas av gruppundantag behöver inte anmälas till Konkurrensverket för att undantag skall gälla. Om avtalet omfattas av ett gruppundantag får företagen avgöra på egen risk.

Tidsbegränsade förordningar om gruppundantag gäller för närvarande för försäljnings- och serviceavtal för motorfordon, ensamåterförsäljaravtal, exklusiva inköpsavtal, specialiseringsavtal, forskning- och utvecklingsavtal, tekniköverföringsavtal, franchiseavtal, avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn samt för kedjor i detaljhandeln.

Icke-ingripandebesked

Konkurrensverket får efter ansökan av ett företag förklara att ett avtal eller förfarande inte omfattas av förbudet i 6 § KL, enligt de uppgifter som lämnats av företaget eller som annars är tillgängliga för verket, och att det därför inte finns anledning för verket att ingripa med stöd av lagen (s.k. icke-ingripandebesked enligt 20 § KL). Beslutet är i princip bindande för verket men kan under vissa i lagen givna förutsättningar återkallas av verket. Beslutet utgör hinder för verket att vidta vissa typer av åtgärder mot ett företag såsom att besluta om åläggande att upphöra med en överträdelse (23 § KL) eller att föra talan om påförande av konkurrensskadeavgift (26 § KL).

Den s.k. bagatellregeln

En förutsättning för att ett konkurrensbegränsande avtal, beslut eller förfarande skall falla under förbudet är att det hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen på ett *märkbart* sätt. Konkurrensverket har utfärdat allmänna råd (KKVFS 1993:2) i syfte att företagen själva skall kunna bedöma om de avtal som de har ingått med andra företag är sådana att de faller utanför tillämpningsområdet för 6 § KL.

Inom EU har kommissionen nyligen publicerat ett nytt tillkännagivande (EGT nr C 372, 9.12.1997, s. 13) om avtal av mindre betydelse som inte omfattas av det grundläggande förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i artikel 85.1 i EG-fördraget.

Förbud mot missbruk av en dominerande ställning

Enligt 19 § är missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på den svenska marknaden förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

1. direkt eller indirekt påtvinga någon oskäligen inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen affärsvillkor,
2. begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,
3. tillämpa olika villkor för likvärdigen transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
4. ställa som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

På samma sätt som beträffande förbudet i 6 § kan Konkurrensverket efter ansökan förklara att ett avtal eller förfarande inte omfattas av förbudet i 19 § (s.k. icke-ingripandebesked).

Prövning av företagsförvärv

Förvärv där de berörda företagen tillsammans har en årsomsättning som överstiger fyra miljarder kronor skall, med vissa undantag, anmälas till Konkurrensverket.

Verket får väcka talan om att ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 37 § KL, eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där, skall förbjudas. Förbud meddelas av Stockholms tingsrätt.

Ett förvärv skall förbjudas om

1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på den svenska marknaden i dess helhet eller på en avsevärd del av den, och
2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

Åläggande vid vite och konkurrensskadeavgift

Överträdelse av förbuden i 6 eller 19 § kan föranleda konkurrensrättsliga ingripanden i form av dels åläggande vid vite att upphöra med en pågående överträdelse (23 §), dels påförande av konkurrensskadeavgift för en redan begången överträdelse (26 §).

Regeringens bedömning: Sunda konkurrensförhållanden och rättvisa spelregler för såväl stora som små företag är viktiga förutsättningar för en fungerande marknad. KL utgör ett viktigt instrument för att uppnå ett bättre omvandlingstryck och en effektivare konkurrens, till nytta för samhällsekonomin och konsumenterna.

Den gjorda utvärderingen har visat behov av vissa förändringar i syfte bl.a. att underlätta tillämpningen. KL bör förtydligas och förenklas i vissa avseenden. Konkurrensfrågor bör prövas snabbare och effektivare än som sker i dag. Det är en prioriterad rättssäkerhetsfråga att företagen skall kunna få snabba besked samt att praxis utbildas som underlättar deras bedömning av rättsläget.

Frågan om KL i alla delar tillgodoser småföretagens från allmän synpunkt befogade behov av att kunna samarbeta utreds på regeringens uppdrag i annat sammanhang.

Samverkan mellan Konkurrensverket och länsstyrelserna bör utvecklas vidare.

Utredningens bedömning: Enligt utredningen är det osäkert om det finns några ekonomisk-vetenskapliga metoder för att fastställa verkningarna av KL. I varje fall är det för tidigt att utvärdera lagen på det sättet. I stället bygger utredningens kartläggning på erfarenheter och synpunkter från ett stort antal av dem som på skilda sätt berörs av lagen. Erfarenheterna hittills är att många företag har ändrat sina avtal och sitt agerande för att uppfylla KL:s krav. Konkurrensbegränsningar har alltså undanröjts. Om KL påverkat konkurrenstrycket i stort kan knappast mätas. Inte heller några konkreta effekter för konsumenterna kan direkt påvisas. Andra uppfattningar som framförs är att KL inte motsvarat förväntningarna och att den haft negativa effekter. Att KL utformats efter EG-modell innebär både för- och nackdelar. KL är, trots att EG-praxis ger viss ledning, ett komplicerat och svårtolkat regelsystem. Det finns god kännedom om KL:s existens men kunskapen om dess närmare innebörd är sämre. Inställningen till lagen är delvis positiv men negativ hos vissa, särskilt mindre företag. KL:s regelsystem ger i stort sett en dålig förutsägbarhet för marknadens aktörer. Ofta krävs specialiserade experter för att tolka lagen. Konkurrensverket har spelat en ledande roll vid KL:s tillämpning. Mera vägledande domstolspraxis efterlyses av både verket och andra.

Utredningen understryker i fråga om de mer principiella övervägandena att en samhällsekonomisk utvärdering av KL bara kan göras på lång sikt. Lagen bör ses i ett internationellt perspektiv och mot bakgrund av en delvis osäker ekonomisk teori. Det är svårt att avgöra hur en konkurrenslagstiftning bör vara utformad för att ge bästa resultat. KL:s ekonomiska verkningar hittills är begränsade men bedöms i huvudsak som positiva. Också andra faktorer än KL har stor betydelse för konkurrensen.

I fråga om lagstiftningstekniken anför utredningen att det måste antas att KL genom förbudsreglerna har en stark preventiv effekt. Samtidigt innebär de generella förbuden betydande tolknings- och tillämpningsproblem. Dessa synes till stor del ofrånkomliga men möjliga förenklingar i regelsystemet bör göras. Tillämpningsproblemen bör bli något mindre med tiden. Det kan ifrågasättas om det var den bästa lösningen att utforma KL i så nära överensstämmelse med EG:s regler som skedde. Det är dock knappast nu aktuellt att i väsentliga avseenden frångå EG-modellen.

Utredningens huvudsakliga slutsats är att KL:s regelsystem, även om det medfört att konkurrensbegränsningar undanröjts, har betydande svagheter. Det bör förenklas och förtydligas, så långt det är möjligt. Uppdraget har emellertid inte varit att pröva KL:s grundläggande konstruktion. Huvudpunkterna i utredningens förslag är bl.a. att EG-modellen för regelsystemet bör i huvudsak behållas men följas mer flexibelt. Vidare bör KL ändras så att Konkurrensverket kan ägna mindre tid åt ärenden om anmälda avtal m.m. som inte har så stor vikt. Konkurrensverket bör genom att regelsystemet ändras få större resurser för egna undersökningar och initiativ.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* anser att övergången från missbruksprincipen till förbudsprincipen var ett viktigt steg för att markera en mer strikt syn på marknadens funktionssätt. En viktig funktion för den nya KL var därmed att ge en tydlig signal till marknadens aktörer att förfaranden som sätter konkurrensen ur spel inte accepteras. Enligt Konkurrensverkets mening är det på de flesta punkter positivt att de svenska konkurrensreglerna är nära överensstämmande med EG:s. Överensstämmelsen torde vara särskilt gynnsam för större svenska företag som verkar inom hela EU samt för små och medelstora företag som från att endast ha varit verksamma i Sverige utökar sin verksamhet till flera länder inom EU. Konkurrensverket ser det som en fördel att kunna ta vägledning av den rättspraxis som utvecklats inom EU. Det har i många fall ökat förutsägbarheten och även underlättat prövningen enligt KL. Konkurrensverket menar dock att EG:s praxis inte alltid kan följas strikt eftersom EG-rätten till viss del har ett annat syfte. Verket anser att KL:s förutsägbarhet ändå är bättre än den tidigare konkurrenslagens. Praxisbildande beslut av Marknadsdomstolen är ännu relativt få, delvis beroende av den långa tid det tar att få ett överklagat ärende prövat först av Stockholms tingsrätt och därefter av Marknadsdomstolen.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet anser att det står klart att företagen numera i allmänhet har anpassat sig till ett svenskt rättsläge inom konkurrensrätten som ligger EG-rätten mycket nära. Detta har också stora fördelar, framför allt genom att möjliggöra tillämpning av EG-rättslig praxis, vilket leder till ökad förutsebarhet i rättsläget. Det saknas anledning att nu göra ändring härvidlag. Nämnden delar utredningens uppfattning att det är svårt att bilda sig någon säker uppfattning om vilken genomslagskraft den nya KL har haft. Nämnden är dock benägen att anse att utredningen underskattat genomslagskraften. KL fungerar i första hand genom att företagen själva och deras rådgivare anpassar sig till lagen. Uppenbarligen är KL numera på ett helt annat sätt än förr en realitet för företagen. Härpå tyder också den stora ökningen av

antalet advokater som är aktivt verksamma på rättsområdet. Det torde ha skett omfattande genomgångar av avtalsportföljer i företag och organisationer mot bakgrund av KL. I detta sammanhang är det en klar fördel att samma regelsystem gäller både inom landet och i EU. Mot denna bakgrund ställer sig nämnden generellt tveksam till förslag om omskrivningar och tillägg till svenska materiella regler inom konkurrensrätten som skulle vara ägnade att fjärma rättsläget från EG-rätten.

Sveriges Industriförbund understryker vikten av att, givet en förbudslagstiftning, alla möjligheter tillvaratas för att minska dess flaskhalseffekter och andra biverkningar. Utredningen har presenterat ett antal förslag som verksamt kan bidra till en sådan utveckling, men förbundet menar att mer kan göras. Utredningen ifrågasätter om det var den bästa lösningen att ansluta den svenska KL så nära till EG:s modell. Det är förvisso tveksamt om just detta regelverk är det som ger mest gynnsamma samhällsekonomiska resultat. Förbundet vill dock framhålla att alternativet med två överlappande, men olika förbudssystem inte är acceptabelt, särskilt inte så länge de endast kan separeras med det vaga samhandelskriteriet. Parallelliteten, dvs. materiell rättslikhet, har sålunda ett egenvärde och bör även fortsättningsvis eftersträvas.

Bland annat *Mannheimer Swartling Advokatbyrå*, *Advokatfirman Delphi* och *Statens Järnvägar* anser inte eller är tveksamma till att EG-modellen bör tillämpas mer flexibelt. De pekar på att det redan råder brist på förutsägbarhet. Man anser i stället att rättslikheten med EG-rätten bör öka.

Flera remissinstanser tar upp frågan om KL:s inverkan på små och medelstora företag. De anser att lagens utformning försvårar dessa företags möjligheter att konkurrera med större företag. Företagens möjligheter att samverka måste förbättras genom bl.a. förändringar av bagatellregeln och gruppundantag samt genom införandet av nya gruppundantag. En instans anser emellertid att små företag redan gynnas av lagstiftningen och avstyrker därför bestämt att de skulle få ytterligare fördelar.

Skälen för regeringens bedömning: Sunda konkurrensförhållanden och rättvisa spelregler för såväl stora som små företag är viktiga förutsättningar för en väl fungerande marknad. Övergången från missbruksprincipen till förbudsprincipen skapade ett viktigt instrument för att uppnå ett bättre omvandlingstryck och en effektivare konkurrens, till nytta för samhällsekonomin och konsumenterna. Konkurrenslagstiftningen tillfördes också ett kraftfullt sanktionssystem med stark preventiv verkan.

I stort sett får det ses positivt att de svenska konkurrensreglerna också är nära överensstämmande med EG:s. Erfarenheterna av KL kan mer generellt anses som förenliga med statsmakternas intentioner när KL antogs. De allmänna överväganden som utredningen gjort i anslutning till granskningen av KL:s utformning och tillämpning under inledningsskedet visar inte att det är motiverat med en grundläggande systemförändring.

Som utredningen framhållit finns det i vissa delar av systemet behov av förtydliganden och förenklingar.

Det är i hög grad en rättssäkerhetsfråga för företagen att få snabba besked i ärenden där de själva är parter. Det är också rent allmänt av vikt för rättssäkerheten att rättspraxis snabbt preciserar KL:s innehåll i olika avseenden så att företagens bedömning av rättsläget underlättas. Som det nu är kan det ta mycket lång tid för företagen att få besked om lagens närmare innebörd i för dem viktiga avseenden. Detta skadar i sin tur samhällsekonomin och konsumenternas intressen.

Vidare anser regeringen i likhet med utredningen att handläggningsreglerna bör ändras så att Konkurrensverket inte behöver ägna så stor tid åt ärenden om anmälda avtal m.m. av mindre vikt. Därigenom kan verkets resurser i högre grad användas för egna undersökningar och initiativ.

För att främja en effektiv handläggning bör vidare de uppgifter som länsstyrelserna har enligt konkurrensförordningen (1993:173) uppmärksammas. Regeringen delar utredningens uppfattning att det är önskvärt med ett större utbyte av erfarenheter och information mellan verket och länsstyrelserna i konkurrensärenden och att de fördelar som kan uppnås genom utredningssamverkan med länsstyrelserna bör uppmärksammas mer. I sådan samverkan bör bl.a. länsstyrelsernas kännedom om regionala marknadsförhållanden tas till vara. Ett fortlöpande utvecklingsarbete pågår i dessa frågor i en dialog mellan Konkurrensverket och länsstyrelserna och den särskilda samverkansfunktion som numer finns hos Konkurrensverket bör ytterligare kunna bidra till att samarbetet med länsstyrelserna utvecklas vidare.

De förändringar i KL som regeringen har funnit angelägna redovisas i kapitel 6.

I olika sammanhang har frågan om KL i tillräcklig grad ger utrymme för de små företagens från allmän synpunkt befogade behov av att kunna samarbeta aktualiserats. Denna fråga utreds på regeringens uppdrag av en interdepartemental arbetsgrupp. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 november 1998.

Regeringen erinrar också om att Konkurrenslagsutredningen genom tilläggsdirektiv har fått i uppdrag att göra en översyn av KL:s regler om prövning av företagsförvärv. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 1998.

6.1 Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete

Regeringens förslag: Nuvarande regler i 6 § KL behålls med ett redaktionellt förtydligande i fråga om marknadsbegreppet.

Utredningens förslag: Det finns både positiva och negativa erfarenheter av tillämpningen när det gäller avtal och förfaranden som har prövats med avseende på 6 § KL. Tolkningsproblem har framhållits, bl.a. svårigheter att bedöma vad som är relevant marknad. Dessa rättstillämpningsproblem kan inte lösas genom åtgärder av generell karaktär. Utredningen anser att det finns behov av normer, framför allt genom domstolspraxis.

Kritik har framförts mot tillämpningen av den s.k. bagatellregeln. I fråga om denna regel väntas emellertid läget bli ändrat på grund av att EG:s motsvarande regler är under omarbetning. Bagatellregeln torde ha varit övervägande positiv för små och medelstora företag. Det är dock tveksamt i vad mån KL främjat sådana företags verksamhet, enligt utredningen. Denna fråga kan enligt denna knappast bedömas klart förrän på längre sikt efter mera djupgående undersökningar.

Utredningen föreslår en lagteknisk ändring av 6 § KL så att den nuvarande lydelsen ”konkurrensen på den svenska marknaden” ändras till ”konkurrensen på marknaden”.

Remissinstanserna: *Kooperativa förbundet* och *Mannheimer Swartling Advokatbyrå* tillstyrker utredningens förslag.

Sveriges Industriförbund instämmer i huvudsak i utredningens slutsats att problemen med definitionen av marknaden inte går att avhjälpa med åtgärder av generell karaktär. Ett viktigt bidrag är dock att man avhåller sig från att införa marknadsandelsbaserade regler annat än där detta är oundgängligen nödvändigt. Välkänt är t.ex. att användbarheten hos gruppundantag minskar betydligt om de förses med marknadsspärr. Förbundet tillstyrker att uttrycket ”den svenska marknaden” ändras till bara ”marknaden”.

Advokatfirman Lindahl anser att man bör ändra marknadsbegreppet. 1 § KL bör dock få tillägget ”på den svenska marknaden” så att det inte råder något tvivel om att ingripanden med stöd av KL endast kan ske för förfaranden med verkningar inom det svenska territoriet.

Konkurrensverket konstaterar att om det med utredningens förslag åsyftas en ändrad tillämpning av den svenska KL så är det inte fråga om endast en lagteknisk eller redaktionell ändring. Begreppet relevant (geografisk) marknad är inte något entydigt begrepp. Sett från ett företags synpunkt kanske den relevanta geografiska marknaden är liktydigt med företagets hela verksamhetsområde där nationsgränser är ovidkommande. Alternativt kanske man anser sig arbeta på flera olika relevanta geografiska marknader som, var för sig, kan ha gemensamma drag. Från konkurrensrättslig synpunkt ligger det närmast till hands att betrakta den relevanta marknaden ur ett kund/konsumentperspektiv och i ett visst fall

fråga sig vilka alternativa leverantörer/produkter som då är tillgängliga. För kunder/konsumenter i Sverige, vilkas intressen den nationella lagstiftningen och konkurrensmyndigheterna skall tillgodose, är det då naturligen produkter tillgängliga på den svenska marknaden som utgör de primära, faktiska alternativen. Dessa produkter kan vara producerade inom landet eller vara importerade. Det måste vara en mätning av konkurrenstrycket på den marknad där de svenska kunderna/konsumenterna finns som blir avgörande för bedömningen med stöd av svensk lag av en konkurrensbegränsning och dess effekter. Att leverantörer möter konkurrens på mera vidsträckta geografiska marknader kommer inte med säkerhet svenska köpare till godo om det inte råder ett tillräckligt konkurrenstryck där dessa köpare finns. Inom många produktområden finns naturligtvis ett sådant konkurrenstryck, vilket då tas hänsyn till vid bedömningen av om t.ex. dominans föreligger på den aktuella marknaden inom landet.

När Konkurrensverket, liksom andra konkurrensmyndigheter, bedömer konkurrenstrycket på en marknad utgör beräkning av marknadsandelar ett moment. Även om marknadsandelar uppmätta på den svenska marknaden med beaktande av faktisk import tyder på dominans, kan potentiell konkurrens och goda etableringsmöjligheter göra att dominans ändå inte anses föreligga. Härvid har bl.a. förekomsten av handelshinder, transportkostnadernas storlek, tillgängligheten till distributionskanaler, köparnas styrka, produktens karaktär osv. stor betydelse. I vissa fall kan även en för tillfället ensam leverantör på den svenska marknaden vara utsatt för ett sådant konkurrenstryck att han inte bedöms som dominerande, t.ex. om kunderna kan välja att köpa från leverantörer i andra länder och har sådan styrka och överblick att sådana valmöjligheter är reella. För att komma till ett sådant resultat behöver man inte gå omvägen att söka definiera en vidare geografisk marknad än Sverige och beräkna marknadsandelar på en sådan marknad. Omvänt gäller att om ett företag har en stark om än inte utifrån endast marknadsandelar dominerande ställning i Sverige så kan företagets ställning i omvärlden vara så dominerande att detta blir en faktor som talar för dominans även inom landet. På detta sätt beaktas således i praktiken förhållanden på vidare geografiska marknader än Sverige utan att man för den skull behöver avgränsa en relevant geografisk marknad, sedd från KL:s konsumentperspektiv, till något större område än Sverige.

Att närmare utreda konkurrensförhållandena och framtvinga uppgifter från utländska företag om marknadsandelar etc. på en vidare marknad än Sverige skulle inte kunna ske med stöd av KL och sådana krav på konkurrensmyndigheterna skulle för övrigt knappast innebära någon ökad klarhet eller förutsägbarhet i tillämpningen av KL. Däremot vägs, som nyss nämnts, företagets allmänna konkurrenssituation inom och utom Sverige in vid bedömningen av marknadsställning enligt KL. Motsvarande beaktanden görs inom EG-rätten, där företags ställning på vidare marknader än EU kan beaktas vid sidan av deras ställning inom EU eller del därav. Men mätning/bedömning av marknadsandelar och konkurrenstryck inom EU torde vara avgörande vid tillämpning av konkurrensreglerna på samma sätt som marknadsandelar och konkurrenstryck inom Sverige är avgörande vid tillämpningen av KL. Mot denna

bakgrund utgår Konkurrensverket från att de föreslagna förändringarna vad gäller formuleringen ”på marknaden” i 6, 19 och 34 §§ KL inte avses leda till någon faktisk förändring av lagtillämpningen med dess utgångspunkt i det svenska konsumentperspektivet. I klarhetens intresse skulle 1 § KL kunna få tillägget ”på den svenska marknaden” alternativt tillföras orden ”i Sverige” efter ”effektiv konkurrens”.

Kooperativa institutet ställer sig tvivlande till att begreppet relevant marknad är rätt tolkningsnivå för KL. Koopi anser att det bör övervägas att åter betrakta hela den svenska konsumentmarknaden som den relevanta.

Advokatfirman Delphi anser att man inte bör ändra marknadsbegreppet. Detta skulle leda till större oklarhet eftersom folkrättens regler och effektprincipen inte är tillräckligt väl kända hos allmänheten och hos praktiserande jurister. Nuvarande skrivning ger en klar avgränsningsregel i förhållande till EG:s konkurrensregler, som ju kan vara tillämpliga samtidigt som de svenska. Nuvarande lokution bör av nu anförda skäl behållas.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen delar utredningens bedömning att de tolkningsproblem som pekats på när det gäller t.ex. att i det enskilda fallet avgränsa den relevanta marknaden är en fråga för rättstillämpningen. Dessa torde finnas oavsett hur regelsystemet utformas och kan således inte lösas genom generella lagstiftningsåtgärder.

I fråga om bagatellregler och små företags samarbete erinrar regeringen om att den redan särskilt uppmärksammat frågan om KL i tillräcklig grad ger utrymme för de små företagens från allmän synpunkt befogade behov av att kunna samarbeta. Som nämnts utreds denna fråga på regeringens uppdrag av en interdepartemental arbetsgrupp. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 november 1998.

Förbudet avser enligt nuvarande lydelse ”konkurrensen på *den svenska marknaden*”. Detta uttryck förekommer förutom i 6 § också i 19 och 34 §§. Uttrycket torde vara en följd av likartade formuleringar i EG-rätten. Till exempel används formuleringen ”konkurrensen inom den gemensamma marknaden” i artikel 3 f och 85.1 i EG-fördraget. Artikel 86 i EG-fördraget avser ”missbruk av en dominerande ställning på den gemensamma marknaden eller inom en väsentlig del av denna”.

Enligt förarbetena till KL innebär uttrycket ”den svenska marknaden” att det krävs att konkurrensen på den svenska marknaden berörs för att förbud skall råda för avtal etc. Vidare uttrycks bl.a. att det därvid saknar betydelse om de inblandade företagen har sitt säte i Sverige eller utomlands. Det avgörande är vidare att effekten av det konkurrensbegränsande avtalet etc. måste inträda på den svenska marknaden. Det uttalas att den närmare avgränsningen av lagens tillämpningsområde i det här avseendet får överlämnas till rättstillämpningen och att praktiska och folkrättsliga regler sätter en gräns för extraterritoriell tillämpning av nationell lag (prop 1992/93:56 s. 73).

Utredningen anser att uttrycket ”den svenska marknaden” i bestämmelserna synes vara liktydigt med det svenska territoriet och närmast ha till syfte att avgränsa området för svensk jurisdiktion. Uttrycket förekom inte i den äldre konkurrenslagen från 1982 (ÄKL), som i stället angav att lagen gällde konkurrensbegränsningar ”med verkan inom landet”. EG-

rättens uttryck ”den gemensamma marknaden” synes också i första hand syfta på gemenskapens geografiska område.

Regeringen vill framhålla att uttrycket ”marknad” i 6, 19 och 34 §§ används som ett annat begrepp än det ekonomiskt-konkurrensrättsliga begreppet relevant marknad. Det sistnämnda begreppet är det som avses i detta sammanhang. Det blir tydligare att det är fråga om den relevanta marknaden om KL:s regler formuleras så att de avser konkurrensen på ”marknaden”. Regeringen delar således utredningens uppfattning på denna punkt (jfr. regeringens förordningsmotiv till ett par gruppundantag, Fm 1996:1 och 1996:6).

I den mån den nuvarande bestämmelsen fungerar som en allmän avgränsning torde den funktionen kunna avvaras. Denna avgränsning följer redan av folkrättsliga regler och den s.k. effektprincipens tillämpning i svensk konkurrensrätt. Något tillägg till 1 § KL krävs därför inte. De uttalanden som gjordes i dessa jurisdiktionsfrågor i samband med ÄKL torde alltså vara vägledande (se främst prop. 1981/82:165 s. 176).

Liksom hittills bör det ankomma på rättstillämpningen att pröva marknadsbegreppets närmare innebörd.

Mot bakgrund av det anförda föreslår regeringen att ”den svenska marknaden” ersätts med ”marknaden”.

6.2 Förbudet mot missbruk av en dominerande ställning

Regeringens förslag: Nuvarande regler i 19 § KL behålls med ett redaktionellt förtydligande i fråga om marknadsbegreppet.

Utredningens förslag: Förbudet mot missbruk av en dominerande ställning i 19 § KL har haft en preventiv verkan. Konkurrensverket har också i ett antal fall ingripit mot olika förfaranden. Skilda uppfattningar har framkommit om regelns betydelse och tillämpning. Förbudet är formulerat i mycket allmänna ordalag. Bestämmelsen kan därför tolkas och tillämpas på olika sätt. Med hänsyn härtill finns inte grund för några principiella invändningar mot Konkurrensverkets tillämpning av bestämmelsen. Tillämpningen i enskilda fall kommenteras inte. Företag som berörs av beslut av Konkurrensverket kan om de anser att beslutet är oriktigt vända sig till domstol för att få beslutet omprövat. Utredningen anser inte att det - i varje fall i nuläget - finns tillräckliga skäl att föreslå ändringar i regelns huvudsakliga innehåll.

Remissinstanserna: När det gäller remissinstansernas synpunkter på utredningens förslag till justering av marknadsbegreppet hänvisas till föregående avsnitt. Remissinstanserna har i övrigt inte yttrat sig över utredningens bedömning i fråga om 19 § KL.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen delar i allt väsentligt utredningens bedömning.

Beträffande marknadsbegreppet föreslår regeringen att 19 § KL justeras i överensstämmelse med vad som framgår av föregående avsnitt.

Regeringens förslag: Nuvarande bestämmelse i 34 § KL behålls för närvarande med en mindre teknisk justering av den geografiska avgränsningen.

Vidare föreslås en skärpning av kraven för interimistiska förbud i ärenden om företagsförvärv.

Utredningens förslag: Ett stort antal företagsförvärv har prövats enligt KL:s regler men få ingripanden har skett. Erfarenheterna visar att regelsystemet är onödigt omfattande och har vissa andra brister. Det kan vara naturligt att ändra förvävsreglerna i huvudsak efter EG:s motsvarande regler. Med hänsyn till en pågående omarbetning av EG-reglerna presenterar utredningen endast en skiss till en sådan ändring. Utredningen anser att ytterligare utredning behövs innan några konkreta förslag kan läggas fram. Utredningen har också föreslagit en lagteknisk ändring av marknadsbegreppet så att uttrycket ”konkurrensen på den svenska marknaden i dess helhet eller på en avsevärd del av den” ersätts med ”marknaden”.

I fråga om bestämmelsen om interimistiska beslut i ärenden om företagsförvärv överensstämmer utredningens förslag med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser instämmer i att det finns ett behov av förändring men att ytterligare utredning behövs. Flera remissinstanser framhåller att betydande förenklingar behövs främst vad gäller den administrativa processen vid anmälan av förvärv. Vad beträffar de materiella reglerna efterlyses förändringar beträffande reglernas tillämpning på bl.a. indirekta förvärv och joint ventures.

Konkurrensverket anser att det är tillfredsställande att utredningsförslaget innebär att likformighet uppnås vad gäller marknadsbegreppet i 34 § KL och det i 6 och 19 §§ KL. Den begränsning av möjligheterna att ingripa mot förvärv som torde ha avsetts med den nuvarande marknadsavgränsningen i 34 § KL borde kunna inrymmas i den spärr som ligger i kravet på skadlighet ”från allmän synpunkt”. Ett klarläggande härom krävs dock för det fall att avsikten inte är att möjligheterna till ingripande mot företagsförvärv skall utvidgas.

Marknadsdomstolen anför när det gäller ändringen av 34 § KL att det föreslås att uttrycket ”den svenska marknaden i dess helhet eller en avsevärd del av den” ersätts med ”marknaden”. Marknadsdomstolen anser att det bör påpekas att detta uttryck, till skillnad från vad som sägs i 6 och 19 §§, torde innebära en bestämning av den relevanta marknaden. Att denna innebörd skall frångås synes inte vara utredarens avsikt och har i varje fall inte motiverats.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen erinrar om att riksdagen på regeringens förslag (prop. 1996/97:82) har ändrat reglerna i fråga om anmälningsskyldigheten för prövning av mindre företagsförvärv. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 1997. Efter ändringarna har antalet anmälda förvärv till Konkurrensverket minskat drastiskt.

Regeringen har genom tilläggsdirektiv gett Konkurrenslagsutredningen i uppdrag att göra en översyn av KL:s regler om prövning av företagsför-

värv (dir. 1997:38). Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 1998. Härigenom finns inte anledning att nu ytterligare kommentera behovet av att mer grundligt överväga regelsystemet i dess helhet i fråga om avgränsning, konstruktion och funktion.

Utredningens förslag till ändring av marknadsbegreppet i den grundläggande regeln om förbud av företagsförvärv i 34 § KL skiljer sig något från ändringarna i 6 och 19 §§. Detta sammanhänger med att ett företagsförvärv enligt gällande lydelse skall förbjudas om det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på den svenska marknaden *i dess helhet eller på en avsevärd del av den* och detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Någon motsvarighet till den kursiverade ordalydelsen finns inte i de två grundläggande förbuden i 6 och 19 §§. Man kan visserligen hävda såsom gjorts i remissbehandlingen att detta ryms redan i kravet på skadlighet från allmän synpunkt och att formuleringen därför kan utgå. Mot bakgrund av det krav på förutsebarhet som särskilt gör sig gällande när det, såsom här, är fråga om en ingripande förbudsregel, talar dock enligt regeringens uppfattning övervägande skäl för att inte ta bort den kursiverade ordalydelsen. Regeringen anser dock att lagtexten bör justeras till att avse konkurrensen *inom landet* i dess helhet eller inom en avsevärd del av *det* för att på så sätt göra tydligt att förbudsregeln i 34 §, till skillnad från 6 och 19 §§, inte är tillämplig när det gäller konkurrensbegränsande effekter på lokala marknader. Någon förändring av rättsläget avses inte med detta, som har karaktären av en mindre teknisk justering.

Enligt 41 § får Stockholms tingsrätt, om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Av det andra stycket framgår att yrkandet inte får bifallas utan att parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. I bråds-kande fall får dock åtgärden omedelbart beviljas att gälla till dess att något annat beslutas.

Regeringen anser att det i vissa situationer, liksom tidigare, kan finnas skäl för att ett sådant yrkande kan bifallas utan att parterna har fått möjlighet att yttra sig i frågan. Enligt regeringens mening bör dock en sådan åtgärd av rättssäkerhetsskäl endast vidtas när synnerliga skäl för åtgärden föreligger. Denna formulering innebär en viss skärpning av de förutsättningar som hittills gällt för interimistiska beslut av Stockholms tingsrätt.

Regeringens bedömning: Någon möjlighet att bryta upp bestående företagskoncentrationer föreslås inte.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Sveriges Industriförbund* avvisar bestämt att bestämmelser om företagsuppbyggnad införs. Bland annat *Svenska Bankföreningen*, *Mannheimer Swartling Advokatbyrå*, *LRF* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* delar utredningens bedömning att sådana regler inte bör införas. Fakultetsnämnden anför att lösningarna primärt torde vara att söka i fortsatt avreglering och mera effektivt förverkligande av den inre marknaden inom EU. Enligt nämndens mening är det förvånande att inslaget av konkurrens från andra EU-länder ännu verkar vara så pass svagt i fråga om jordbruksprodukter, livsmedelsindustrin och dagligvaruhandeln. Uppbrytning av existerande företag på den i EU-perspektiv dock ganska lilla svenska marknaden kan emellertid inte vara lösningen. En remissinstans anser att frågan bör utredas ytterligare.

Skälen för regeringens bedömning: Förslag om en lagregel som ger möjlighet att bryta upp företagskoncentrationer har prövats i samband med såväl 1982 års som 1993 års konkurrenslagstiftning. Utredningen har redovisat skälen för och emot en sådan regel (betänkandet avsnitt 6.2). Prövningen i de tidigare lagstiftningsärendena ledde inte till att någon lagregel om uppbyggnad av företagskoncentrationer infördes.

Det finns som utredningen redovisat inga erfarenheter som talar för att frågan om uppbyggnad av företag bör bedömas annorlunda än som skett i tidigare lagstiftningsärendena. Mot den bakgrunden är det också regeringens bedömning att någon sådan regel inte heller nu bör införas i konkurrenslagstiftningen.

6.5 Den administrativa handläggningen

6.5.1 Automatiska undantag

Regeringens förslag: Reglerna i 13 § KL om automatiskt undantag med anledning av en anmälan om individuellt undantag ändras för att sådana undantag skall komma i fråga oftare.

Automatiskt undantag skall anses beviljat efter fyra i stället för tre månader om inte Konkurrensverket fattat beslut eller gjort s.k. invändning. En ny regel införs samtidigt som innebär att om Konkurrensverket gjort en invändning automatiskt undantag anses beviljat om verket inte fattat beslut inom ett år från anmälan. Ettårsfristen får förlängas genom beslut av Konkurrensverket för viss tid som det anmälande företaget samtycker till. Om företaget motsätter sig förlängning, får Marknadsdomstolen medge viss förlängd tid, när det finns särskilda skäl.

Utredningens förslag: Överensstämmer - med undantag för möjligheten till förlängning av ettårsfristen - med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker att reglerna om automatiskt undantag ändras. Några remissinstanser anser att tremånadersregeln bör behållas. Flertalet tillstyrker dock att en ändring till fyra månader sker. Ett par remissinstanser anser att det - antingen direkt i lagtexten eller i förarbetena - bör framgå att Konkurrensverket är skyldigt att motivera de skäl varpå verket grundar ett beslut om invändning.

Konkurrensverket har vidare pekat på att bestämmelsen i praktiken inte kan tillämpas, om undantaget skall anses beviljat från det att avtalet ingicks, i de fall en sökande redan erhållit ett automatiskt undantag och efter fem år anmäler avtalet på nytt. När fyramånadersfristen i ett sådant fall går ut torde nämligen avtalet redan ha varit gällande under en femårsperiod och det blir då nödvändigt med en fullständig prövning. Därför vill verket att den i lagen fastställda tidpunkten ändras till när anmälan kom in till verket.

Konkurrensverket, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* och *Sveriges Industriförbund* anser att den av utredningen föreslagna ettårsgränsen inte bör vara absolut. *Konkurrensverket* föreslår att regeln förses med ett undantag som utformas på det sättet att verket ges möjlighet att besluta att regeln inte skall tillämpas om särskilda skäl föreligger. *Sveriges Industriförbund* anser att det bör finnas en ventilregel för ärenden med komplicerade eller eljest svårbedömda förhållanden. Förbundet anser därför att ettårsfristen bör kunna förlängas. Man menar att Konkurrensverket inte bör förfoga över möjligheten, utan att i stället Marknadsdomstolen skall besluta om en eventuell förlängning. *Advokatfirman Lindahl* anser att en regel bör införas med innebörd att ett företag får medge förlängning av handläggningsfristen med viss tid, t.ex. tre månader.

Skälen för regeringens förslag: Regeln i 13 § KL har tillkommit för att företagen skall ha möjlighet att få snabba besked i frågor som rör undantag (prop 1992/93:56 s. 82). De erfarenheter av regelns användning som utredningen redovisar ger vid handen att tillämpningen inte blivit den som åsyftades när bestämmelsen infördes. Utredningen redovisar bl.a. att Konkurrensverket gjort invändning regelmässigt mot anmälningar utan att motivera beslutet med annat än att ytterligare utredning behövts. Vidare har det gjorts gällande att de regelmässiga invändningarna beror på att verket - på grund av för stor arbetsbörda - inte hunnit pröva ärenden inom tremånadersfristen. Kritik har också riktats mot utdragna handläggningstider som medför osäkerhet och betydande merkostnader för berörda företag. Krav har därför framställts om bl.a. att tidsfristen bör ändras och att ett beslut om invändning skall motiveras tydligare samt att ett sådant beslut bör kunna överklagas.

En komplikation i sammanhanget som man har pekat på när det gäller Konkurrensverkets möjligheter att släppa ansökningar till automatiskt undantag är att flertalet ärenden som gäller anmälan om undantag också innefattar ansökan om icke-ingripandebesked. Konkurrensverket har med verkan från den 1 januari 1997 ändrat blanketten K 1 för anmälan eller ansökan om undantag eller icke-ingripandebesked, så att blanketten

innehåller en ruta där sökanden kan kryssa i om denne återkallar sin ansökan om icke-ingripandebesked i det fall automatiskt undantag anses beviljat enligt 13 § KL (Konkurrensverkets författningssamling, KKVFS 1996:1).

I likhet med utredningen anser regeringen att den tid verket har för att göra invändning bör förlängas till fyra månader. Detta bör ge Konkurrensverket realistiska möjligheter att avgöra om det finns anledning att låta ansökan gå till automatiskt undantag eller om verket behöver göra en invändning. Invändning skall inte göras rutinmässigt, utan endast om det är klarlagt att i ärendet finns omständigheter som kräver mera omfattande utredning eller att det finns andra mera starka skäl för en förlängd prövningstid. Det är angeläget att skälen för en invändning motiveras så tydligt som möjligt.

Utredningen har föreslagit att när Konkurrensverket gör en invändning inom föreskriven tid undantag ändå skall anses beviljat om verket inte har fattat beslut inom ett år från anmälan. Förslaget innebär att denna gräns skall vara absolut och att handläggningstiden för anmälningar enligt 8 § KL således blir högst ett år. Förslaget om ettårsfristen har i allmänhet godtagits. Däremot har flera remissorgan riktat kritik mot att denna frist görs absolut. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* anser att det förefaller närmast självklart att flera ärenden som omfattas av förbudet i 6 § KL är så omfattande att det med hänsyn till parternas rättssäkerhet inte är möjligt att avgöra dem inom ett år. Därtill kommer att verket har pekat på att de sökande företagen själva ofta orsakar lång handläggningstid genom önskemål om uppskov m.m. Vidare har *Konkurrensverket* framhållit att verket i vissa lägen kan finna det lämpligt att vilandeförklara ett ärende till dess att Europeiska kommissionen har fattat beslut avseende ett förfarande som även är föremål för prövning enligt EG:s konkurrensregler.

I enlighet med utredningens förslag bör för att befrämja snabbhet i handläggningen införas en ettårsfrist inom vilken Konkurrensverket har att fatta beslut för att inte automatiskt undantag skulle beviljas. Denna frist bör dock av de skäl som framförts av vissa remissinstanser inte göras absolut, utan fristen bör kunna förlängas av Konkurrensverket när det anmälände företaget samtycker till det. Sådan förlängning bör ske för viss tid.

Härtill bör en möjlighet att förlänga handläggningstiden införas i fall där företaget motsätter sig en förlängning, om det finns särskilda skäl för en förlängning. Om myndigheten får bevilja sig själv längre handläggningstid genom icke-överklagbara beslut skulle tilltron till verkets objektivitet kunna komma att rubbas oberättigat. Regeln har därför konstruerats så att Konkurrensverket har att göra en framställan om förlängd tid hos Marknadsdomstolen, som prövar frågan (jfr 64 §).

Kravet på särskilda skäl markerar att det skall vara fråga om speciella situationer där omständigheterna är sådana att det skäligen inte kan krävas av verket att få fram underlag för ett beslut inom föreskriven tid eller skäl finns att avvakta prövning t.ex. i EG-kommissionen. Efter ansökan bör Marknadsdomstolen kunna medge viss förlängd tid. En lämplig ordning torde vara, om inte omständigheterna ger annat vid handen, att en eventuell förlängning sker genom att domstolen i regel

förlänger med viss kortare tid t.ex. några månader i taget. På så sätt kommer skälen för förlängning under en kontinuerlig prövning, intill dess att beslut är fattat i ärendet, alternativt att Konkurrensverket släppt fram det till automatiskt undantag.

6.5.2 Icke-ingripandebesked

Regeringens bedömning: Möjligheten bör behållas för företagen att efter ansökan hos Konkurrensverket få en förklaring om att förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av en dominerande ställning inte är tillämpligt (*icke-ingripandebesked*).

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att reglerna i KL om icke-ingripandebesked avskaffas. Skälen till förslaget är i huvudsak att

- besked av detta slag generellt är främmande för svensk rätt,
- motsvarande EG-regler nästan helt synes ha kommit ut bruk,
- regelsystemet och den administrativa handläggningen förenklas,
- den vägledning som företagen kan få inte utgör ett säkert besked,
- utomstående företag kan avskräckas från att föra civilrättslig talan med tanke på den bevisverkan ett besked kan ha,
- företagen kan få samma vägledning genom ansökan om individuellt undantag samt
- beskeden i fråga om missbruk av en dominerande ställning kan ersättas av informella besked från Konkurrensverket.

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet, Konkurrensverket, Sveriges Industriförbund, Advokatfirman Lindahl, Advokatfirman Verum, Advokatfirman Vinge, Lagerlöf & Leman Advokatbyrå* samt *Mannheimer Swarling Advokatbyrå* avstyrker utredningens förslag. *Statens Järnvägar, Posten AB, Telia AB, Advokatfirman Delphi* och *Stockholms tingsrätt* anser att man bör behålla beskeden i förhållande till regeln i 19 § KL om missbruk av en dominerande ställning. Marknadsdomstolen är tveksam till att beskeden avskaffas beträffande den senare regeln.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Grosistförbundet Svensk Handel, Företagarnas Riksorganisation, Sveriges Köpmannaförbund, Kooperativa förbundet, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag och *Svenska Bankföreningen* tillstyrker utredningens förslag.

Kritiken mot utredningens förslag innebär i huvudsak följande. Icke-ingripandebeskeden fyller ett tydligt och viktigt rättssäkerhetsbehov med hänsyn bl.a. till att ett förbjudet avtal är ogiltigt. En anmälan för individuellt undantag tar sikte på en helt annan situation. Icke-ingripandeprövningen är väsentligt mindre omfattande. Avskaffar man beskeden tappar man rättslikheten med EG-rätten. Institutet icke-ingripandebesked bidrar till att belysa omfattningen av förbudsområdet. De generella och svårtolkade förbudsreglerna med deras mycket kända sanktioner i form av ogiltighet, konkurrensskadeavgift och skadeståndsskyldighet balanseras av möjligheterna att erhålla undantag eller ett icke-ingripandebesked. Institutet icke-ingripandebesked har en viktig funktion

för att öka förutsebarheten av en svårtolkad bestämmelse, 19 §, till vilken det finns föga praxis. Informella besked är inte bra.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet sätter i fråga om man inte i stället skall avskaffa reglerna om automatiska undantag. *Sveriges Industriförbund* menar att de problem som utredningen pekar på i förhållande till 13 § KL redan är lösta genom ändringen i verkets blankett (se avsnitt 6.6.1). *Konkurrensverket* sätter i fråga om en så långtgående förändring av ett av de grundläggande elementen i KL är nödvändig för att uppnå det avsedda syftet. Flera, däribland *Sveriges Industriförbund* och *Konkurrensverket*, föreslår en regel om att en ansökan om icke-ingripandebesked automatiskt skall förfalla om förutsättningarna för undantag är uppfyllda.

Skälen för regeringens bedömning: Institutet icke-ingripandebesked infördes i samband med införandet av den nya KL för att företagen skall kunna få vägledning huruvida ett avtal eller förfarande träffas av ett förbud (prop 1992/93:56 s. 28). Beskedet skyddar mot konkurrens-skadeavgift för avtalet/förfarandet och hindrar Konkurrensverket från att meddela ålägganden enligt 23 § KL. Ett icke-ingripandebesked kan dock överklagas av andra berörda företag utan klar tidsgräns och avtalet/förfarandet kan på talan av sådana företag föranleda ålägganden enligt 23 § KL, förklaras civilrättsligt ogiltiga och leda till skadestånd. Ett alldeles säkert besked föreligger först efter slutlig prövning i domstol.

Flertalet av de kritiska remissinstanserna har pekat på den stora vägledande betydelse som icke-ingripandebeskeden har. Man menar att, även om beskeden har en tämligen svag rättslig ställning, kan Konkurrensverket som central förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor ge auktoritativ vägledning åt företagen på ett liknande sätt som kommissionen när det gäller EG-rättens konkurrensregler. Bland annat binder ett icke-ingripandebesked verkets eget agerande.

Regeringen anser att även om det finns en risk att ett icke-ingripandebesked inte står sig vid en civilrättslig prövning, så fråntar det generellt inte beskedets vägledande betydelse. Dessutom har alltid den som fått ett sådant besked själv att kalkylera med vilka eventuella risker beskedet kan ha.

Det har pekats på att samma resultat i förhållande till 6 § KL som fås med icke-ingripandebesked kan uppnås genom en ansökan om ett individuellt undantag. Det finns dock betydelsefulla skillnader mellan ansökningar om icke-ingripandebesked respektive om individuellt undantag. Avsikten med en ansökan om undantag är primärt inte att vägledning skall fås i förhållande till om något alls är förbjudet, utan att klarhet skall skapas i frågan om nackdelarna med ett konkurrensbegränsande förfarande uppvägs av fördelarna ur ett samhällsekonomiskt och konsumentpolitiskt perspektiv och om således förutsättningarna för undantag är uppfyllda.

När det gäller frågan om icke-ingripandebeskeden bör behållas i förhållande till 19 § KL har remissinstanserna bl.a. pekat på att beskeden fyller en viktig funktion för dominerande företag. Dessa har ett särskilt marknadsansvar och överträdelser av KL kan leda till kraftiga sanktioner.

Regeringen anser att skälen mot att avskaffa institutet icke-ingripandebesked är tungt vägande. Alternativ som föreslagits i samband med

utredningen, såsom exempelvis ett system med s.k. comfort letters, har den nackdelen att dess rättsliga ställning är ännu svagare än icke-ingripandebeskeden. Detta försämrar rättssäkerheten. Dessutom finns flera svårlösta frågor förenade med ett sådant system.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att övervägande skäl talar för att bibehålla möjligheten enligt nuvarande ordning att ge företagen besked om huruvida ett avtal/förfarande är förbjudet enligt KL. Därför bör institutet icke-ingripandebesked behållas såväl i förhållande till 6 som 19 §§ KL. Skäl saknas att införa någon bestämmelse med innebörd att en ansökan om icke-ingripandebesked automatiskt skall förfalla om förutsättningarna för undantag är uppfyllda. Jfr också 6.5.1.

6.6 Tvångsmedel och sanktioner

De förslag till förändringar som utredningen lämnat under avsnittet tvångsmedel och sanktioner rör preciseringar av vissa regler om tvångsmedel i KL. Dessa förslag behandlas i det följande. Beträffande de sanktionsregler som finns i KL t.ex. i fråga om konkurrensskadeavgift och skadestånd delar regeringen utredningens uppfattning att några förändringar av dessa regler inte synes påkallade.

6.6.1 Ålägganden att upphöra med en överträdelse

Regeringens bedömning: Regeringen föreslår inte nu någon förändring av bestämmelsen om åläggande i 23 § första stycket för företag att upphöra med överträdelser av 6 och 19 §§. Regeringen avser att återkomma i frågan om förtydligande och utvidgning av bestämmelsen.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att regeln i 23 § första stycket formuleras på så sätt att, om ett företag vidtar en åtgärd som innebär en överträdelse av förbuden i 6 eller 19 §§, Konkurrensverket får ålägga företaget att inte fortsätta med detta och att inte vidta någon annan liknande åtgärd som innebär väsentligen samma överträdelse.

Remissinstanserna: De flesta instanserna har tillstyrkt eller inte haft något att erinra mot att förtydliga och utvidga regeln, men vissa är kritiska.

Konkurrensverket anför att verket redan tillämpat möjligheten att meddela åläggande som även omfattar ”annan liknande åtgärd som innebär väsentligen samma överträdelse”. Genom den föreslagna ändringen tillgodoses enligt verket ett starkt behov av att få denna möjlighet lagfäst. Den föreslagna ändringen tillstyrks även av *Grossistförbundet Svensk Handel* och *Sveriges Industriförbund*.

Posten AB anser att tillägget leder till sämre förutsägbarhet och inger betänkligheter från rättssäkerhetssynpunkt. *Mannheimer Swartling Advokatbyrå* anser också att uttryck som ”liknande” och ”väsentligen” är svårtolkade och därför bör undvikas.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 23 § KL får Konkurrensverket ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i

6 eller 19 §§. Ett åläggande kan avse även positiva handlingar som medför att överträdelsen upphör (prop. 1992/93:56 s. 90). Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett sådant åläggande, får Stockholms tingsrätt göra det på talan av ett företag som berörs av överträdelsen. Ett åläggande enligt 23 § får förenas med vite enligt 57 §.

Utredningen föreslår att regeln i 23 § första stycket formuleras på så sätt att om ett företag vidtar en åtgärd som innebär en överträdelse av förbuden i 6 eller 19 §§, Konkurrensverket får ålägga företaget att inte fortsätta med detta och att inte vidta någon annan liknande åtgärd som innebär väsentligen samma överträdelse.

Regeringen instämmer i att det är angeläget att förtydliga bestämmelsen och att utvidga dess tillämpningsområde för att öka systemets effektivitet. Emellertid aktualiseras bl.a. genom remissbehandlingen andra frågor i det sammanhanget. Bestämmelsen behöver därför ses över i flera avseenden. Erforderligt beredningsunderlag saknas därvid. Regeringen föreslår därför inte nu några förändringar av första stycket, utan avser att återkomma i frågan om förtydligande och utvidgning av bestämmelsen.

6.6.2 Interimistiska beslut

Regeringens förslag: Möjligheterna för Konkurrensverket att meddela interimistiska beslut om ålägganden för företag att upphöra med överträdelser av 6 och 19 §§ KL utvidgas genom att det skall vara tillräckligt med särskilda skäl för ett sådant beslut, i stället för nu gällande krav på synnerliga skäl.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* tillstyrker förslaget. Verket anför att det nuvarande kravet på synnerliga skäl är mycket långtgående. Ett krav på särskilda skäl är bra, eftersom avvägningen mellan det skadande och det skadade företagets intressen tillgodoses på ett bättre sätt och verket ges möjlighet att ingripa i ett tidigt skede, då de ekonomiska skadorna ännu inte blivit i det närmaste irreparabla. *Posten AB* och *Sveriges Industriförbund* avstyrker förslaget. *Posten* anför bl.a. att konsekvenserna för ett företag som blir föremål för ett förbudsåläggande kan vara ytterst ingripande. Mot detta skall vägas de följder som ett ifrågasatt beteende kan leda till för övriga företag på marknaden. Det ligger i sakens natur att ett interimistiskt beslut grundar sig på ett ofullständigt beslutsunderlag. Denna omständighet i förening med de allvarliga ekonomiska konsekvenser ett förbudsåläggande kan få för det företag som träffas, medför enligt *Posten*, att det även i fortsättningen bör krävas synnerliga skäl för ett interimistiskt beslut. I de fall då följderna av ett ifrågasatt beteende är tillräckligt allvarliga för andra företag torde synnerliga skäl vara för handen. *Telia* motsätter sig inte förslaget men vill ändå anför bl.a. följande. Det är angeläget att det i lagtext eller förarbeten uttalas vad som skall gälla. Inte i något av de tre beslut som har träffats beträffande *Telia* har man beretts tillfälle att yttra sig över samtlig information som lämnats eller på annat sätt inhämtats av Konkurrensver-

ket. På grund av den väsentliga ekonomiska och goodwillmässiga skada som ett beslut kan medföra bör, enligt *Telias* uppfattning, övervägas om inte KL bör innehålla en regel om att partskommunikation skall ske innan ett interimistiskt beslut får fattas av Konkurrensverket. *Telia* ser det som angeläget att det understryks att interimistiska beslut inte får användas som ersättning för en acceptabel handläggning inklusive rimlig handläggningstid hos Konkurrensverket.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 23 § KL i dess nu gällande lydelse får Konkurrensverket ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 och 19 §§. Av 25 § KL i dess nuvarande lydelse framgår att ett åläggande enligt 23 § får meddelas för tiden till dess att frågan har slutligt avgjorts, om det finns synnerliga skäl för det. Synnerliga skäl innebär att bestämmelsen endast får tillämpas i rena undantagsfall, t.ex. när ett företag riskerar att slås ut från marknaden på grund av leveransvägran (prop 1992/93:56 s. 91).

Regeringen bedömer att en möjlighet till snabba korrigeringar av vissa marknadsbeteenden inte bör vara reserverade för rena undantagsfall. Ytterst gäller det här samhällsekonomins och konsumenternas intressen. Därför finner regeringen liksom utredningen att kravet på synnerliga skäl är för högt ställt. Givetvis måste det dock finnas objektivt godtagbara skäl av tyngd för att en så ingripande åtgärd skall vidtas. Detta markeras genom att det i lagtexten föreskrivs ett krav på särskilda skäl för att meddela ett interimistiskt beslut. Innebörden av detta begrepp behandlas i författningskommentaren (25 §).

Beträffande den väckta frågan om skyldigheten att kommunicera ett underlag med en part före det att ett interimistiskt beslut meddelas vill regeringen erinra om att det enligt förvaltningslagen i och för sig inte föreligger någon allmän skyldighet för en myndighet att kommunicera handlingarna i ärendet med det företag ett interimistiskt beslut riktar sig mot innan ett sådant beslut fattas. Det följer dock av allmänna principer att den mot vilken ett betungande beslut riktar sig bör ges tillfälle att yttra sig när så kan ske utan betydande olägenhet. I vissa fall kan det dock finnas en påtaglig risk för att ett åläggande mot en allvarlig och konstaterad överträdelse avsevärt förlorar i betydelse om beslutet dröjer eller för att verkan av ett åläggande omintetgörs genom någon åtgärd från företagets sida. Någon regel om obligatorisk partskommunikation bör därför inte införas.

6.6.3 Konkurrensverkets undersökning

Regeringens förslag: Regeln i 49 § justeras så att ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § KL får meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig, om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.

En bestämmelse införs om att ett sådant beslut skall sändas endast till Konkurrensverket. När undersökningen börjar skall verket överlämna ett exemplar av beslutet till den hos vilken undersökningen skall genomföras.

En regel införs också om att frågor om handräckning enligt 53 § KL prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Myndigheten skall inte underrätta den hos vilken undersökningen skall genomföras innan verkställigheten sker.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag i fråga om reglerna om kommunicering och handräckning. Utredningen har vidare föreslagit att ett beslut enligt 47 eller 48 § KL skall expedieras till den hos vilken undersökningen sker genom att Konkurrensverket överlämnar beslutet när undersökningen börjar.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* anser att det förfarande som utredningen föreslår i ett nytt andra stycke till 49 § KL endast skall tillämpas när beslut om undersökning fattats enligt första stycket. Vidare anser hovrätten att det i stället för uttrycket expediering, vilket bör vara förbehållet den myndighet som fattat beslutet, borde anges att den hos vilken undersökningen sker skall delges beslutet genom att Konkurrensverket överlämnar beslutet när undersökningen börjar. *Sveriges Industriförbund* anser att utgångspunkten bör vara att expediering skall ske och att det får prövas i det enskilda fallet om den skall hållas inne tills verket inleder undersökningen. *Konkurrensverket* yttrar att den föreslagna ändringen innebär att det av tingsrätten fattade beslutet möjligen kan bli en allmän offentlig handling även innan Konkurrensverket expedierat beslutet till det undersökta företaget, nämligen när beslutet överlämnats till verket. Verkets problem med att självt bestämma tidpunkten för den planerade undersökningen kommer i så fall att kvarstå när tingsrätten beviljat verkets ansökan. Verket anför vidare att, för det fall tingsrätten avslagit en ansökan, verket bör ges möjlighet att inhämta uppgifter för att t.ex. komma in med en förnyad ansökan eller att överklaga beslutet utan att det röjs att verket planerat för en undersökning. Verket anser det vara rimligt att dessa problem beaktas för att verket på ett aktivt sätt skall kunna ingripa mot framtida konkurrensbegränsningar på den svenska marknaden.

Riksskatteverket tillstyrker de föreslagna ändringarna i 53 § KL.

Skälen för regeringens förslag: Konkurrensverket får enligt 47 § KL efter beslut av Stockholms tingsrätt genomföra en undersökning hos ett företag för att utreda om detta har överträtt förbuden i 6 eller 19 §, om

1. det finns anledning att anta att en överträdelse har skett,
2. företaget inte rättar sig efter ett åläggande enligt 45 § 1 eller det annars finns risk att bevis undanhålls eller förvanskas, och
3. vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den som drabbas av åtgärden.

Av 48 § KL framgår att ett beslut enligt 47 § KL får avse någon annan än det företag som är föremål för utredning. Ett sådant beslut får meddelas bara om

1. vad som föreskrivs i 47 § första stycket 1 och 3 är uppfyllt,
2. det finns särskild anledning att anta att bevis finns hos den som ansökan avser, och
3. denne inte rättar sig efter ett åläggande enligt 45 § 1 eller det annars finns risk att bevis undanhålls eller förvanskas.

Enligt 49 § KL i dess nuvarande lydelse får i brådskande fall ett beslut enligt 47 eller 48 § KL meddelas utan att den som en ansökan avser fått tillfälle att yttra sig.

Utredningen anför i fråga om 49 § KL att undersökningen i ett visst fall kan behöva anstå en kortare tid, t.ex. kan Konkurrensverket behöva komplettera utredningen i något avseende innan undersökningen påbörjas. Enligt gällande ordning kan något beslut om undersökning inte fattas under sådana förhållanden utan att den ansökan gäller fått tillfälle att yttra sig. Härigenom kan syftet med undersökningen gå förlorad, t.ex. genom att bevisning förstörs eller göms undan.

Utredningen har av dessa skäl föreslagit att en justering sker så att ett beslut enligt 47 eller 48 § KL får meddelas utan att den som ansökan avser fått tillfälle att yttra sig, om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse. Något särskilt krav på att saken skall vara brådskande uppställs inte.

Regeringen bedömer att utredningens förslag tillgodoser ett viktigt ändamål och att det bör genomföras. Regeringen anser i likhet med utredningen att begreppet brådskande i förevarande sammanhang inte framstår som lämpligt då saken, dvs. själva undersökningen, inte måste vara brådskande. Det relevanta i sammanhanget är i stället faran för att bevis förstörs eller undanhålls. Avfattningen av regeln behandlas närmare i författningskommentaren (49 §).

Såvitt avser expediering av Stockholms tingsrätts beslut om undersökning framgår av 63 och 64 §§ KL att en av Konkurrensverket väckt talan hos Stockholms tingsrätt om en särskild undersökning enligt 47 eller 48 § KL handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden. Av 29 § sistnämnda lag följer att domstolen skall sända ett beslut enligt 47 och 48 §§ KL till parterna. Gällande ordning medför således att det aktuella företaget kan nås av beslutet om undersökning innan Konkurrensverket kan påbörja denna, vilket kan innebära risk för att syftet med undersökningen går om intet. Regeringen anser i likhet med utredningen att detta inte är tillfredsställande.

Utredningen har föreslagit att en regel införs med innebörd att expediering av domstolens beslut om undersökning skall ske genom att Konkurrensverket överlämnar beslutet när undersökningen börjar. Viss kritik har riktats mot att den föreslagna regeln också innebär att andra beslut enligt 47 eller 48 § KL än sådana som meddelats med stöd av 49 § första stycket KL utan att företaget fått yttra sig skulle omfattas. Regeringen anser att kritiken inte kan lämnas obeaktad. Samma skäl kan knappast åberopas för att också dessa beslut skall överlämnas av Konkurrensverket. Regeringen föreslår en regel med innebörden att ett sådant beslut som meddelats utan att den som ansökan avser fått tillfälle att yttra sig, skall sändas endast till Konkurrensverket. När undersökningen börjar skall verket överlämna ett exemplar av beslutet till den hos vilken undersökningen skall genomföras. Regelns närmare utformning kommenteras i författningskommentaren (49 §).

Utredningen anser vidare att även formerna för kronofogdemyndigheternas medverkan vid undersökning enligt 47 eller 48 § KL bör övervägas närmare. Den framhåller att det kan antas att Konkurrensverkets begäran om handräckning i samband med undersökning enligt 47 eller 48

§ KL kommer att ske mycket kort tid innan undersökningen påbörjas, bl.a. för att minimera riskerna för att berörda företag i förväg får reda på den tilltänkta undersökningen. Med hänsyn till att konkurrenslagstiftningen i många fall utgör ett komplicerat rättsområde där ledning i vissa fall bl.a. skall hämtas från EG-rätten kan det enligt utredningen uppstå problem för myndigheten att tillhandahålla erforderliga personalresurser vid den bestämda tidpunkten för undersökningen. Sådana undersökningar som här avses kan också antas bli förehållandevis sällsynta varför det kan innebära problem för kronofogdemyndigheten att kontinuerligt upprätthålla en hög nivå på kunskaperna inom rättsområdet, anför det ytterligare.

Utredningen har därför föreslagit att handläggningen av frågor om handräckning vid tillämpning av KL med anledning av det sagda bör koncentreras till en enda kronofogdemyndighet, som av praktiska skäl bör vara belägen på samma ort som Konkurrensverket. Frågor om handräckning enligt 52 § KL bör därför prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Denna kronofogdemyndighet prövar också frågor som gäller handräckning enligt EES-avtalet och EG-reglerna (lagen 1994:1845 om tillämpning av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler). Enligt regeringens mening talar övervägande skäl för att genomföra förslaget.

Om Konkurrensverket begär handräckning av kronofogdemyndigheten skall det berörda företaget, dvs. det företag som beslutet om undersökning avser, enligt 16 kap 11 § UB som huvudregel underrättas av kronofogdemyndigheten innan verkställighet sker. Kronofogdemyndigheten får underlåta att kommunicera verkets begäran om handräckning om saken är brådskande.

Regeringen anser i likhet med utredningen att begreppet brådskande i förevarande sammanhang inte framstår som lämpligt då saken, dvs. själva undersökningen, inte måste vara brådskande. Det relevanta i sammanhanget är i stället, som nämnts, faran för att bevis förstörs eller undanhålls. Övervägande skäl talar för att beslutanderätten i frågan om huruvida företaget bör underrättas om en förestående undersökning eller inte bör tillkomma Konkurrensverket som undersökande myndighet. En bestämmelse med innebörd att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta den hos vilken undersökningen skall genomföras innan verkställighet sker bör därför införas. Motsvarande regel gäller redan vid undersökningar enligt lagen (1994:1845) om tillämpning av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler.

Regeringens förslag: Regler införs i 54 § KL om förfarandet när Konkurrensverket och ett berört företag i samband med en undersökning enligt 51 § har olika uppfattningar om huruvida en skriftlig handling omfattas av en advokats tystnadsplikt eller inte.

Om Konkurrensverket i en sådan situation anser att handlingen bör undersökas, skall den omedelbart förseglas. Den skall därefter överlämnas skyndsamt av Konkurrensverket till Stockholms tingsrätt. Tingsrätten skall utan dröjsmål pröva om handlingen omfattas av advokats tystnadsplikt.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* yttrar att det bör övervägas hur utredningens förslag bör hanteras processrättsligt. *Svea hovrätt* anser att det av andra stycket eller tillämpningsföreskrifter bör framgå att det är Konkurrensverket som skall överlämna handlingarna till tingsrätten sedan parterna gemensamt förseglat dem. *Advokatfirman Delphi* yttrar att det bör framgå klart att det är parterna gemensamt som skall försegla och överlämna handlingen. Man anser inte att det är lämpligt av rättssäkerhetsskäl och de skäl som ligger till grund för "legal privilege" att verket överlämnar handlingen ensam. *Sveriges Industriförbund* tillstyrker att det föreslagna andra stycket införs. Man anser dock att det bör klargöras att motsvarande gäller för uppgifter i icke pappersbunden form, t.ex. elektroniskt lagrade data.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 51 § KL har Konkurrensverket vid undersökning som har beslutats enligt 47 eller 48 § rätt att

1. granska bokföring och andra affärshandlingar,
2. ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar,
3. begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och
4. få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.

Enligt motiven till lagrummet har befogenheterna för Konkurrensverket utformats efter förebild av vad som gäller för EFTA:s övervakningsmyndighet och den behöriga svenska myndigheten vid tillämpningen av konkurrensreglerna i EES-avtalet och EG-rätten.

Begreppet *handling* i 51 § KL har samma innebörd som i 45 § KL. Härav följer (prop. 1992/93:56 s. 107) att det kan avse varje form av skriftligt material, exempelvis avtal, korrespondens, affärsböcker, prislister m.m. Begreppet *handling* har enligt motiven vidare samma innebörd som i 2 kap. tryckfrihetsförordningen, dvs. begreppet omfattar också upptagningar som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med hjälp av tekniska hjälpmedel, t.ex. en bildskärm.

I samband med en undersökning enligt 51 § KL kan fråga uppkomma om huruvida en *skriftlig* handling är av sådan beskaffenhet att den enligt 54 § KL skall undantas från undersökningen. Enligt 54 § KL får inte åtgärder enligt 45 och 51 §§ avse en sådan skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och
2. som innehålls av honom eller den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.

Enligt förarbetena har 54 § en viss motsvarighet i beslagsreglerna i 27 kap. 2 § rättegångsbalken (RB). Den förstnämnda paragrafen syftar till att skydda meddelanden med visst förtroligt innehåll mellan en advokat eller hans biträde och ett företag. Skyddet gäller mot ålägganden enligt 45 § och vid undersökningar enligt 51 § (prop. 1992/93:56 s. 111).

En komplikation i sammanhanget är att 54 § gäller *skriftlig handling* medan 51 § gäller *handling*. Fråga uppkommer bl.a. om huruvida uppgifter i icke pappersbunden form är skyddade enligt 54 § vid Konkurrensverkets undersökning. Det kan t.ex. gälla uppgifter i ett elektroniskt meddelande från en advokat till det undersökta företaget. Datastraffrättsutredningen har i betänkandet Information och den nya InformationsTeknologin - straff- och processrättsliga frågor (SOU 1992:110) bl.a. föreslagit att handlingsbegreppet i RB skall ändras så att reglerna om beslagsförbud i 27 kap. RB också omfattar data för automatisk informationsbehandling.

Den i detta sammanhang viktiga frågan hur beslagsreglerna i RB i fortsättningen skall vara utformade bereds för närvarande i Regeringskansliet. Mot den bakgrunden föreslår inte regeringen nu någon ändring av KL beträffande räckvidden av undantaget enligt 54 § första stycket, utan avser att i stället återkomma i frågan i samband med de mera principiella ställningstaganden som kommer att redovisas när det gäller RB:s beslagsregler.

Någon särskild författningsreglering av vilket förfarande som skall iakttas vid oklarhet om huruvida en skriftlig handling omfattas av undantagsregeln i 54 § finns för närvarande inte. Regeringen finner i likhet med Konkurrenslagsutredningen att frågan nu bör regleras i KL.

Regeringen har i det till Lagrådet remitterade lagförslaget föreslagit att, om Konkurrensverket och det företag åtgärden angår har olika uppfattning i frågan om huruvida den skriftliga handlingen bör undantas enligt 54 § första stycket, en lämplig ordning är att den skriftliga handlingen omedelbart förseglas av parterna gemensamt om verket anser att handlingen bör undersökas. Lagrådet har pekat på praktiska problem som kravet på gemensam försegling kan medföra. Regeringen bedömer, mot bakgrund av dessa synpunkter, att kravet på gemensam försegling bör utgå. I övrigt bör bestämmelsen innehålla att den skriftliga handlingen efter förseglingen skyndsamt skall överlämnas av Konkurrensverket till Stockholms tingsrätt som utan dröjsmål har att pröva om handlingen är av sådan beskaffenhet att den enligt 54 § skall undantas från undersökningen.

6.7 Förhållandet till annan lagstiftning

Utredaren har i ett särskilt avsnitt behandlat KL:s förhållande till andra lagar och regler och bl.a. pekat på att man så långt som möjligt bör undvika att nytillkommande lagar och regler kommer i konflikt med KL.

Vidare uttalar utredningen att det får förutsättas att detta redan beaktas vid beredningen av olika författningsärenden. Den anser att det är angeläget att det finns fastlagda bedömningsgrunder och effektiva rutiner för detta. Regeringen delar denna bedömning. I detta sammanhang vill regeringen närmare redogöra för två områden som utredningen pekat på nämligen KL:s förhållande till tryck- och yttrandefrihetens område samt till arbetsrätten. Dessa behandlas i det följande.

6.7.1 Förhållandet till tryck- och yttrandefriheten

Regeringens bedömning: Regeringen har nyligen beslutat att tillsätta en kommitté med huvudsaklig uppgift att lägga fram förslag till lagstiftning för att slå vakt om mångfalden i svenska medier och motverka sådan ägar- och maktkoncentration inom massmedierna som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning. Kommittén skall i det sammanhanget också behandla bl.a. frågan om konkurrenslagstiftningens tillämplighet på det aktuella området. Mot denna bakgrund finns det inte längre något behov av att tillsätta en sådan utredning som Konkurrenslagsutredningen föreslagit.

Utredningens bedömning: Utredningen anför att ett speciellt problem är KL:s förhållande till tryck- och yttrandefriheten. Det är inte här fråga om en lagkollision, eftersom grundlag givetvis har företräde framför KL. Det är dock delvis oklart vilka åtgärder enligt KL som är oförenliga med tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. Förhållandet mellan konkurrenslagstiftningen och tryckfrihetsförordningen har övervägts i flera sammanhang, särskilt i samband med s.k. annonsvägran. Det har även i anledning av Konkurrensverkets prövning av företagsförvärv ifrågasatts om det alls är möjligt och lämpligt att pröva koncentrationer på medieområdet inom KL:s ram. Dessa frågor avseende KL:s räckvidd är delvis rättstillämpningsfrågor. Hur de skall lösas enligt gällande rätt kan utredningen inte uttala någon mening om. Om frågorna hänvisas till rättstillämpningen kan de emellertid bli helt eller delvis olösta under många år framöver. Problemen rör hela medieområdet. Den rådande rättsosäkerheten synes i hög grad otillfredsställande med hänsyn till mediefrågornas speciella betydelse och den snabba utvecklingen på området. Frågan bör därför tas upp som ett lagstiftningsärende. På grund av ämnets art anser sig därför inte utredningen kunna lägga fram något lagförslag. Den föreslår således att en särskild utredning snarast görs om denna lagstiftningsfråga.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* menar bl.a. att frågan om annonsvägran kan komma att lösas genom rättstillämpningen inom en snar framtid. *Kooperativa förbundet* tillstyrker att KL:s förhållande till tryck- och yttrandefriheten klarläggs.

Skälen för regeringens bedömning: Såsom Konkurrenslagsutredningen föreslagit bör KL:s förhållande till tryck- och yttrandefriheten klarläggas genom en särskild utredning.

Regeringen har emellertid nyligen beslutat att tillkalla en kommitté med parlamentariskt inslag med uppgift att lägga fram förslag till

lagstiftning för att slå vakt om mångfalden i svenska medier och motverka sådan ägar- och maktkoncentration inom massmedierna som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning (Lagstiftning om mediekoncentration Ku 1997:07). I kommitténs uppdrag ligger att samla förslaget i en särskild lag. Det ingår vidare i kommitténs uppdrag att pröva behovet av grundlagsändringar. Kommittén skall också behandla frågan om konkurrenslagstiftningens tillämplighet på det aktuella området. I uppgiften ligger bl.a. en analys dels av hur de förslag som kommittén lägger fram förhåller sig till KL, dels om det finns behov av att komplettera konkurrenslagstiftningen vad gäller företagsförvärv inom medieområdet. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 1998.

Mot denna bakgrund finns det inte längre något behov av att tillsätta en sådan utredning som Konkurrenslagsutredningen föreslagit.

6.7.2 Förhållandet till arbetsrätten

Regeringens bedömning: Överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön och andra anställningsvillkor - dvs. vad som kan kallas kärnområdet - bör även fortsättningsvis vara uttryckligen undantagna från lagens tillämpning.

Utredningens bedömning: Såvitt den kan bedöma fyller 2 § KL inte någon funktion med hänsyn till att KL gäller åtgärder som vidtas av företag. Men denna slutsats är inte obestridlig, och den har därför inte funnit tillräckligt underlag för att föreslå att paragrafen skall utgå eller ändras.

Remissinstanserna: *Landsorganisationen i Sverige* har föreslagit att 2 § KL får ett tillägg med innebörden att arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer inte är företag enligt KL när de på sedvanligt sätt tillvaratar sina medlemmars intressen.

Sveriges Industriförbund menar att utredningens ifrågasättande av om bestämmelsen i 2 § behövs torde grundas på föreställningen att fackföreningar inte utgör företag i lagens mening. Detta är en ofta förekommande mening, som dock vid närmare skärskådan visar sig väsentligen sakna rättslig grund, varför friregeln för anställningsvillkor bör behållas.

Skälen för regeringens bedömning: Det finns anledning att mer detaljerat belysa rättsutvecklingen beträffande förhållandet mellan konkurrensrätten och arbetsrätten. Så gäller både i fråga om äldre konkurrenslagstiftning av betydelse för tolkningen av den nuvarande konkurrenslagen som beträffande EG-rätten och den svenska rättstillämpningen. Vidare finns det behov av att närmare redovisa vilka praktiska situationer som uppstår.

Konkurrenslagstiftningen i Sverige har ända sedan 1953 haft särskilda regler för förhållandet mellan konkurrensrätten och arbetsrätten. I 1953 års konkurrensbegränsningslag fanns en bestämmelse som angav att lagen inte skulle tillämpas på överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön och andra anställningsvillkor.

Av föredragande departementschefens motivering till bestämmelsen (prop. 1953:103 s. 235 f.) framgår bl.a. följande.

På arbetsmarknadens område förekommer otvivelaktigt företeelser, som är av konkurrensbegränsande natur. Att dylika konkurrensbegränsningar i vissa fall kan ge anledning till missbruk och missförhållanden är tydligt. Såsom de sakkunniga framhållit föreligger dock en viktig skillnad mellan näringslivets och arbetsmarknadens konkurrensbegränsningar såtillvida som på arbetsmarknaden vanligen två likaberättigade parter står mot varandra. Härefter ligger onekligen en viss garanti för att missförhållandena icke blir alltför framträdande, även om --- denna garanti ej alltid är fullt betryggande.

Konkurrensbegränsningarna på arbetsmarknaden är i allt väsentligt en följd av organisationsväsendet och de kollektiva uppgörelserna om arbetsvillkoren. Den kollektiva arbetsrätten eller de rättsregler, som rör förhållandet mellan arbetsgivarnas och arbetstagarorganisationer har under de gångna årtionden varit föremål för ett livligt lagstiftningsarbete.---

Arbetsmarknadens konkurrensbegränsningar har sålunda i viss mån, ehuru långt ifrån fullständigt, blivit föremål för en legal eller sedvanerättslig reglering, vartill motsvarighet saknas på näringslivets område. Den ytterligare reglering av arbetsmarknadens konkurrensbegränsningar, som kan vara erforderlig, bör av naturliga skäl ansluta till den utveckling, som redan ägt rum.

Föredragande departementschefen fann därför goda skäl tala för att arbetsmarknaden, där otvivelaktigt särskilda förhållanden gjorde sig gällande, undantogs från 1953 års lagstiftning. I fråga om tolkningen av undantaget för arbetsmarknaden uttalades vidare i förarbetena till nämnda lagstiftning, att undantagsbestämmelsen inte borde kunna åberopas om en organisation på arbetsmarknaden medverkade i en konkurrensbegränsning på varumarknaden.

Föreskrifter motsvarande den nämnda bestämmelsen i 1953 års konkurrensbegränsningslag intogs med oförändrad lydelse i 1982 års konkurrenslag, samt därefter i 2 § nuvarande konkurrenslag med endast den kommentaren att paragrafen motsvarade stadgandet i 1982 års lag. Sistnämnda lag hade riktat sig till vad som betecknades som "näringsidkare". I den nuvarande lagen har denna term bytts mot "företag", som är det begrepp som används inom EG-rätten. Begreppet omfattar i princip varje juridisk eller fysisk person som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur. Det spelar ingen roll om verksamheten är inriktad på ekonomisk vinst eller inte, utan det avgörande är om någon form av ekonomisk eller kommersiell verksamhet bedrivs (prop. 1992/93:56 s. 66 f.). I förarbetena uttalas vidare att begreppet företag vid den tidpunkten hade väsentligen samma innebörd som begreppet näringsidkare.

Av förarbetena till den konkurrenslag som beslutades år 1982 framgår bl.a. följande (prop. 1981/82:165 s. 194 f.f.): Dåvarande Konkurrensutredningen hade framhållit att det i praktiken naturligen måste uppstå fall när gränsdragningen är svår. Som exempel tog utredningen att i ett kollektivavtal arbetsgivaren förpliktade sig att lämna arbetstagarorganisationen viss anställningsförmån i form av prestation som tredje man skulle fullgöra samt att arbetstagarorganisationen därvid kräver att den av arbetsgivaren bekostade prestationen skall lämnas av en viss angiven arbetsgivare.

Utredningen ansåg att - vid prövning av frågan huruvida den föreslagna lagen i sådant fall kunde anses tillämplig, så att ingripande med stöd av lagen fick ske mot arbetsgivaren - flera aspekter kunde vara av betydelse. Utredningen bedömde att, om exempelvis tredje man ingick i samma koncern som arbetsgivaren, det syntes stå klart att lagen inte var tillämplig. Som skäl anfördes att det här var fråga om ett förfarande som kunde jämföras med att en arbetsgivare lämnar naturaförmån ur själva den rörelse vari berörda arbetstagare var anställda. Var däremot tredje man självständig gentemot arbetsgivaren borde bedömningen kunna utfalla annorlunda. I de fall där det inte var nödvändigt för en riktig reglering av arbetsvillkoren att en speciell näringsidkare presterade den av arbetsgivaren bekostade anställningsförmånen, var enligt utredningen den föreslagna lagen tillämplig. Samtidigt framhöll utredningen som självklart att man på detta område dock måste noga avväga det befogade i ett ingripande. Vidare gällde att vid prövningen av frågan huruvida skadlig verkan förelåg enligt den föreslagna lagen väl kunde beaktas sambandet med regleringen av arbetsvillkor.

Föredragande statsrådet förklarade sig kunna i allt väsentligt instämma i de uttalanden som Konkurrensutredningen hade gjort i fråga om gränsdragningen mellan konkurrensrätten och arbetsrätten. Han pekade vidare på att det här rörde sig om vad som hade vissa jämförelsepunkter med en särreglering. Till skillnad mot tidigare i propositionen redovisade särregleringar blev det i detta fall fråga om ett område som uttryckligen undantogs i lagtexten. I sak var det dock på åtskilliga punkter fråga om att göra en motsvarande avvägning, bl.a. när det gäller att bedöma vad som är en direkt och nödvändigt utflöde av regleringen av arbetsvillkor eller en ofrånkomlig följd därav, uttalade föredraganden vidare. Han tillade: "Det förhållandet att vad som i sig kan sägas vara ett konkurrensbegränsande förfarande får sitt uttryck i en överenskommelse om arbetslön och andra arbetsvillkor behövde ju givetvis inte alltid innebära att förfarandet är undantaget från konkurrenslagens tillämplighet. Eftersom undantaget kan beröra en stor mängd företag och få betydande ekonomiska verkningar i det enskilda fallet, anser jag det vara av vikt att de konkurrensvårdande myndigheterna ägnar gränsdragningen särskild uppmärksamhet". Vidare uttalade föredraganden att det borde understrykas att ingripanden med stöd av 1982 års konkurrenslag alltid riktades mot den som är näringsidkare. Normalt torde det därför i det aktuella sammanhanget bli aktuellt med ingripanden endast mot arbetsgivaren, anförde föredraganden slutligen.

Det anförda speglar enligt regeringens mening att man vid bedömningen av vad som är gällande rätt har att uppmärksamma flera praktiska situationer. I fråga om avtalsförhållandet mellan arbetsmarknadens parter får man när det gäller avtalsvillkoren skilja mellan dels vad som ingår i det som kan kallas parternas kärnområde - själva avtalet om anställningsvillkoren vare sig avtalet kan anses vara konkurrensbegränsande eller inte, vari torde få räknas även förhandlingar om anställningsvillkor, dels vad som i övrigt är en konkurrensbegränsning som rör varu- och tjänstemarknaden (jfr uttalandet till 1953 års konkurrenslagstiftning). Ett exempel i praxis på det sistnämnda är regleringen i kollektivavtal av priset på tjänster som den ene kollektivavtalsparten tillhandahåller

köparna på en marknad. Vid sidan av det koncernfall som Konkurrensutredningen pekade på finns vidare situationen att kollektivavtalspart sluter avtal med ett fristående, självständigt företag om att detta skall sälja varor eller tjänster. I det sistnämnda fallet rör det sig således om avtal med tredje man, som också kan bestå av flera självständiga företag som samarbetar genom avtal eller annars om att tillhandahålla den aktuella prestationen.

Regeringen bedömer det nuvarande rättsläget innebära att arbetstagarorganisationerna i fråga om avtal inom kärnområdet inte omfattas av KL, enligt vad som följer av undantaget i 2 § och dess förarbeten, men också av att en sådan organisation när den agerar i denna sin funktion typiskt sett inte torde omfattas av begreppet företag i den mening som begreppet har enligt KL (jfr föredragande statsrådets uttalande om ingripande med stöd av 1982 års konkurrenslag).

Inte heller utanför kärnområdet behöver en arbetstagarorganisation omfattas av KL:s förbud. Handlandet från organisationens sida kan nämligen innebära att den uppträder i en annan roll än vad som faller under det nämnda företagsbegreppet. I rättstillämpningen har Konkurrensverket bedömt så vara fallet i beslut den 2 maj 1997 (Landsorganisationen i Sverige m.fl.) Situationen var den att en organisation på arbetsmarknaden tecknade kollektivförsäkring för sina medlemmar med en självständig tredje man. Verket pekade i beslutet bl.a. på att avsikten med de kollektiva försäkringarna var det sociala syftet att erbjuda medlemmarna en solidariskt finansierad försäkringslösning. Vidare framhöll verket det ökade behovet av rättsskydd, som ingick i kollektivförsäkringen, mot bakgrund av att samhällets skydd förväntades bli mindre i detta avseende. Konkurrensverket fann, att den ekonomiska verksamhet som LO-förbunden kunde anses bedriva i samband med tillhandahållandet av försäkringsskyddet till sina medlemmar inte kunde - vid en sammanvägd bedömning av syftet med verksamheten och dess finansiering och särskilt med hänsyn till behovet av rättsskydd för förbundets medlemmar - anses vara av sådan art att förbunden i detta fall skulle betraktas som företag i KL:s mening.

Också arbetsgivarernas agerande inom kärnområdet får anses falla utanför KL, såsom regeringen tolkar rättsläget till följd av 2 § och oavsett om arbetsgivarparten samtidigt består av en organisation vars medlemmar utgörs av vad som i sig är företag.

Det är av lagstiftaren sedan tidigare överlämnat åt rättstillämpningen att tolka lagens räckvidd i fråga om förfaranden som arbetsgivarsidan vidtar utanför kärnområdet, antingen i form av avtal med motparten på arbetsmarknaden eller avtal med tredjeman som befinner sig på varu- eller tjänstemarknaden. Denna fråga har i visst fall prövats av Marknadsdomstolen, vid tillämpningen av 1982 års konkurrenslag (MD 1989:12; Målaremästarnas Riksförening).

Vid sidan av arbetsgivarpartens samt arbetstagarpartens respektive handlande har man att i rättstillämpningen pröva KL:s tillämplighet beträffande självständiga tredje män, vare sig en sådan ensam träffar avtal e.d. med en part på arbetsmarknaden eller flera sådana gör det tillsammans eller sinsemellan. När en tredje man av detta slag är att bedöma som företag i KL:s mening torde 2 §, i enlighet med dess lydelse

och innebörd enligt förarbetena till denna bestämmelse, inte undanta denne från tillämpligheten av KL. Vid sådant förhållande har denne att själv iakttå förbuden i KL mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag respektive mot missbruk av dominerande ställning, oberoende av vad som gäller enligt KL beträffande kollektivavtalsparterna själva.

Samtidigt kan det i ett enskilt fall förhålla sig så att till en central överenskommelse mellan arbetsmarknadens parter kan vara knutna sidoavtal som en eller flera av dessa parter ingår med självständiga tredje män. En bedömning av ett sådant fall gjordes i Konkurrensverkets beslut den 29 april 1997 (Förenade Liv m.fl.). Verket pekade bl.a. på att det huvudsakliga ändamålet med ett visst uppdragsavtal med försäkringsbolag för arbetsmarknadsparterna var att möjliggöra uppfyllelsen av innehållet i kollektivavtalet. När väl bolagen erhållit uppdraget var det med hänsyn till försäkringens konstruktion nödvändigt att bolagen samarbetade på visst sätt. Uppdragsavtalet måste därför ses som en nödvändig konsekvens av kollektivavtalet och omfattades därför inte av förbuden i 6 eller 19 § KL, anförde Konkurrensverket vidare. I sammanhanget kan också hänvisas till uttalanden i Marknadsdomstolens beslut den 15 april 1997 (MD 1997:8; Petroleumshandelns Riksförbund).

I linje med nämnda tolkning ligger vad regeringen har uttalat i yttrandet till EG-domstolen i några där pågående mål om hur själva EG-rätten bör tolkas beträffande företagsbegreppet i mål som rör pensionsavtal mellan arbetsmarknadens parter i en viss bransch samt frågan om huruvida avtalet stred mot artikel 85.1 i EG-fördraget. I sin på EG-rätten baserade argumentation har regeringen förutom annat sammanfattningsvis framhållit följande. Det är enligt regeringens mening generell främmande att betrakta organisationer på arbetstagarsidan som företag i den mening som avses i artikel 85.1, så länge verksamheten rör organisationens kärnområde, dvs. anställningsvillkor inbegripet framtida pensioner. I anslutning till EG-rättslig praxis har regeringen därvid pekat på att vid förhandlingar om sedvanliga anställningsvillkor arbetstagarorganisationens sociala syfte och funktion är framträdande; den håller samman arbetstagarna, tar till vara deras intressen och ökar deras förhandlingsstyrka i förhållande till arbetsgivarsidan. Det kan då enligt regeringens mening inte anses vara fråga om någon ekonomisk aktivitet i den mening som avses i artikel 85.1. Ytterligare har regeringen uttalat att det vore en i hög grad olycklig utveckling av EG-rättslig praxis om artikel 85.1 skulle utsträckas till att omfatta överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter inom detta område.

Regeringens här redovisade tolkning av det gällande rättsläget i Sverige har skett med utgångspunkt i den väckta frågan om förändring av själva lagstiftningen. Den ordning som lades fast i nuvarande KL bygger väsentligen på grunder som tillkom redan genom 1953 års konkurrensbegränsningslag och som sedan förts vidare i de efterföljande lagstiftningsåren. I fråga om den EG-rättsliga bedömningen får beaktas den anknytning som den svenska konkurrenslagen har till EG-rätten (jfr prop. 1992/93:56 s. 21), bl.a. i fråga om begreppet företag (a. prop. s. 19 f.).

Fastän prejudicerande domstolsavgöranden saknas i flera avseenden, synes kollektivavtalsparterna på arbetsmarknaden ha det skydd mot ingripanden enligt KL som det får bedömas att statsmakterna avsett enligt

nämnda grunder. Härvid torde det få antas att som underlag för 1953 års lagstiftning låg bl.a. hänsynstagande till arbetstagarorganisationers sociala syfte och funktion. Att självständiga företag på varu- och tjänstemarknaden principiellt har att i sina relationer till parter på arbetsmarknaden för eget vidkommande på samma sätt iaktta förbuden i KL som i förhållande till andra aktörer på den förstnämnda marknaden beror på de grundläggande principer som är inbyggda i den gällande konkurrenslagstiftningen. Dessa principer omfattar bl.a. likformig behandling samt konkurrens på lika villkor och är knutna till behovet av en effektiv konkurrens, till nytta för samhällsekonomin och konsumenterna. Samtidigt visar utvecklingen i rättspraxis på möjlighet att ta hänsyn till att sidoavtal kan vara en nödvändig följd av en central överenskommelse och på sådan grund komma utanför förbudsområdet i KL.

Givetvis ankommer det på rättstillämpningen att avgöra den gällande svenska konkurrenslagens innebörd i de nu aktuella avseendena. Något underlag som ger vid handen att den avvägning som torde ligga till grund för nuvarande konkurrenslagstiftningen skulle vara olämplig från allmän synpunkt föreligger dock inte. Det är vidare påkallat att det hinner utvecklas en prejudicerande domstolspraxis i fråga om bestämmelsen i 2 § KL, som bör behållas. Med utgångspunkt i den tolkning regeringen gör beträffande den gällande konkurrenslagens innebörd finner regeringen därför inte skäl för att nu ta upp frågan om lagstiftningsändringar. Regeringen kommer emellertid att följa rättsutvecklingen för att bedöma om det framdeles framträder behov av sådana ändringar.

6.8 Instansordningen och förfarandereglerna

6.8.1 Beslutsordningen och överklagande enligt KL

Regeringens förslag: Instansordningen ändras när det gäller Konkurrensverkets beslut om undantag, icke-ingripandebesked samt ålägganden enligt 23 § första stycket, 25 och 45 §§ KL. Dessa beslut skall överklagas till Marknadsdomstolen. En talan om åläggande enligt 23 § andra stycket KL skall väckas i Marknadsdomstolen. Den nuvarande ordningen med två domstolsinstanser - Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen - behålls för frågor om konkurrensskadeavgift, kvarstad, särskild undersökning och företagsförvärv.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket, Konsumentverket, Grossistförbundet Svensk handel, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Industriförbund, LRF, Försäkringsförbundet, Advokatfirman Lindahl, Lagerlöf & Leman Advokatbyrå* och *Mannheimer Swartling Advokatbyrå* tillstyrker utredningens förslag.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet, Domstolsverket, Posten och Advokatfirman Delphi avstyrker utredningens förslag.

Stockholms tingsrätt yttrar att den nya ärendelagen har medfört att möjligheterna att hålla muntlig förhandling har utnyttjats mer, vilket lett till en större koncentration och i ett längre perspektiv bör medföra en snabbare handläggning. Vidare sätter tingsrätten ifråga lämpligheten av att Marknadsdomstolen som första och enda instans enligt utredningens förslag skulle handlägga mål enligt 23 § andra stycket. För att påskynda handläggningen av mål och ärenden enligt KL och understryka Marknadsdomstolens roll av prejudikatinstans finns andra vägar än de av utredningen föreslagna. Tingsrätten vill peka på vad man i andra sammanhang fört fram, nämligen att tyngdpunkten i rättsskipningen bör ligga hos första instans, vars resurser därför bör förstärkas. Om tingsrätten fick tillfälle att fullfölja sin pågående kompetensutveckling och tillfördes ytterligare resurser för handläggningen av konkurrens mål och konkurrensärenden, skulle handläggningstiderna kunna nedbringas. Om tingsrätten bibehålls som första domstolsinstans, kunde det även finnas anledning att överväga införandet av prövningstillstånd i Marknadsdomstolen. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* menar att en mer närliggande tanke än vad utredningen föreslagit är att försöka höja snabbheten och kvaliteten på handläggning i de olika instanserna. Man anser att många konkurrensärenden innefattar komplexa juridiska problem som det av rättssäkerhetshänsyn är väsentligt att kunna få prövade i två domstolsinstanser. Vidare innefattar möjligheterna att få sin sak prövad i två domstolsinstanser en viktig rättssäkerhetsgaranti. En sådan möjlighet finns inom EU där kommissionens beslut kan överklagas till förstainstansrätten och därefter, såvitt avser rättsfrågor, till EG-domstolen. *Konkurrensverket* anser att förslaget väl tillgodoser de rättssäkerhetskrav som kan ställas. *Domstolsverket* anser att det är för tidigt för att dra några generella slutsatser i fråga om den gällande lagstiftningens betydelse för t.ex. handläggningstider vid domstol och att bedömningsunderlaget i nuläget är allt för begränsat för att motivera så genomgripande förändringar som en reformerad instansordning.

Skälen för regeringens förslag: I förarbetena till KL anfördes i fråga om instansordningen följande (prop 1992/93:56 s. 36): "En väsentlig nyhet i regeringens förslag till ny konkurrenslag är de kraftiga ekonomiska sanktioner i form av konkurrensskadeavgift som kan tillgripas när förbudet har överträtts. Av rättssäkerhetsskäl torde en ordning som innebär att prövning sker i minst två domstolsinstanser i sådana mål inte kunna undvaras. För att Marknadsdomstolen skall kunna vara prejudikatbildande bör prövningen därför ske i en underinstans till Marknadsdomstolen. Med hänsyn till rättsområdets speciella karaktär är det därvid lämpligt att kompetensen samlas hos en enda domstol. Med patentmålen som förebild bör valet stanna på Stockholms tingsrätt."

I propositionens lagförslag togs Stockholms tingsrätt upp som mellainstans även i ärenden om icke-ingripandebesked, undantag och olika förelägganden av Konkurrensverket med hänvisning till att lämplighetsskäl talade för att frågorna efter överklagande följde samma instansordning som för mål om konkurrensskadeavgift. Därvid anfördes att det framför allt var en fördel att den rättsliga prövningen när det gäller konkurrensrättsliga ingripanden skedde efter ett så enhetligt mönster som möjligt. Vidare angavs att en sådan ordning också gav möjligheter att i

stor utsträckning handlägga olika frågor tillsammans (prop 1992/93:56 s. 36). Motivet för att ge Stockholms tingsrätt uppgifter vid tillämpningen av KL var således att två domstolsinstanser torde krävas vid prövning av mål om konkurrensskadeavgift. Behovet av en prövning i två domstolsinstanser ansågs inte lika framträdande när det gäller frågor om åläggande, icke-ingripandebesked och undantag.

När 1993 års konkurrenslag infördes betonades också att ordningen gav möjligheter att handlägga olika frågor tillsammans. Det har emellertid inte framkommit att några sådana samordningsvinster i realiteten har gjorts sedan ordningen trädde i kraft.

Företrädare för näringslivet har starkt understrukit att snabba besked är nödvändiga i de ekonomiska sammanhang som är aktuella i samband med KL. Den allvarligaste nackdelen med tre instanser är att prövningsförfarandet tar alltför lång tid. Detta beror delvis på att ärenden prövas i sak i tre instanser men också på att beslut under rättegången i procedurfrågor och liknande ofta överklagas särskilt och föranleder flera olika prövningsomgångar. Även genom att ärenden återförvisats har de slutliga avgörandena fördröjts.

Under den tid KL har varit i kraft har det visat sig att den nya instansordningen är förenad med nackdelar. Särskilt gäller det mål om åläggande, icke-ingripandebesked och undantag. Intresset av att ha en enhetlig ordning för prövning av konkurrensrättsliga ingripanden väger visserligen tungt, men bör inte hindra förändringar som har sakliga skäl för sig. Den vikt som tillmättes en enhetlig ordning vid införandet av KL bör därför inte i sig utesluta en annan lösning. Något uttalat behov av att kunna handlägga olika måltyper enligt KL tillsammans har ju inte heller visat sig.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet, Domstolsverket och Stockholms tingsrätt har ifrågasatt lämpligheten av att man efter så kort tid efter att den nya KL trätt i kraft skulle genomföra en så genomgripande förändring som att ändra instansordningen. *Stockholms tingsrätt* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* har därvid nämnt särskilt att man bör avvakta huruvida handläggningstiderna kan komma att bli kortare i tingsrätten. *Stockholms tingsrätt* har förordat att tingsrätten skall tillföras resurser för att kunna nedbringa handläggningstiderna och fullfölja en pågående kompetensutveckling. Tingsrätten har också framhållit principen att tyngdpunkten i rättskipningen skall ligga i första instans.

Denna princip har sedan länge varit vägledande för reformerna på det processrättsliga området och är även fortsättningsvis den huvudregel som gäller för instansordningen. Avvikelse från huvudregeln måste dock kunna göras när starka sakliga skäl talar för det. De skäl som talar för en annan ordning än den huvudregeln föreskriver när det gäller Konkurrensverkets beslut om åläggande, icke-ingripandebesked och undantag är i första hand behovet av snabba avgöranden. Detta hänger i sin tur samman med de aktuella måltypernas särskilda karaktär. Det är inte fråga om tvistlösning eller avgörande av hur ett visst sak- eller rättsförhållande skall bedömas. Ett åläggande att upphöra med en överträdelse av ett förbud i KL rör i stället framtida förhållanden, där det är av stor vikt både för det berörda företaget och från allmän synpunkt att det snabbt ges ett

auktoritativt besked som marknaden kan rätta sig efter. En möjlighet är givetvis att, som Stockholms tingsrätt pekar på, införa prövningstillstånd för dessa mål i Marknadsdomstolen. En sådan lösning skulle dock innebära att den viktiga prejudikatbildande funktion som Marknadsdomstolen bör ha får mindre betydelse. Regeringen anser därför att principen att tyngdpunkten på rättskipningen skall ligga i första instans inte bör hindra den föreslagna ändringen.

Det är naturligtvis ett möjligt alternativ att med bibehållen instansordning söka vidta åtgärder för att förkorta tiden för överprövningen av Konkurrensverkets beslut i nu aktuella mål. Redan det förhållandet att två domstolsinstanser prövar saken innebär dock att förfarandet tar tid. Handläggningen av ett mål tar ju en viss tid även med effektivast tänkbara hantering av målet.

Man kan givetvis, som Stockholms universitet har gjort, sätta ifråga det lämpliga i att genomföra en så genomgripande förändring när KL har varit i kraft så kort tid. De nackdelar med två domstolsinstanser som erfarenheterna har visat, innebär emellertid att det skulle vara olyckligt att bibehålla nuvarande ordning för mål om åläggande, icke-ingripandebesked och undantag. Skälen för den nuvarande ordningen måste vägas mot intresset från både allmän och enskild synpunkt av att låta företagen få snabba besked, och av att konkurrensbegränsande snedvridningar i marknadsmekanismerna rättas till så snart som möjligt. Från rättssäkerhetssynpunkt är de nackdelar i form av tidsutdräkt m.m. som dessa förhållanden innebär klart större än de fördelar för rättssäkerheten som kan ligga i att flera instanser deltar i prövningen. Det står också klart att treinstanssystemet har bidragit till att det ännu inte har utvecklats någon vägledande praxis av större omfattning i Marknadsdomstolen. Detta är otillfredsställande.

Regeringen gör därför bedömningen att beslut av Konkurrensverket om undantag, icke-ingripandebesked och åläggande bör överklagas till Marknadsdomstolen som första och sista domstolsinstans.

En fråga om åläggande att upphöra med en överträdelse kan väckas även genom talan av ett berört företag enligt 23 § andra stycket KL. Detta kan ske om Konkurrensverket har behandlat frågan och beslutat att inte meddela ett åläggande. *Stockholms tingsrätt* har i sitt remissvar pekat på att utredningens förslag skulle medföra att ett sådant mål endast skulle handläggas i Marknadsdomstolen som första och enda instans. Man ifrågasätter därför det lämpliga i en sådan ordning.

Enligt regeringens mening uppkommer inte några olägenheter av betydelse om ordningen med Marknadsdomstolen som enda domstolsinstans tillämpas även i den nu aktuella situationen. En särreglering med två instanser komplicerar förfarandet. Vidare tillämpades en eninstansordning enligt den äldre konkurrenslagstiftningen. Erfarenheterna av den ordningen talar för att den tillämpas även nu. Marknadsdomstolens processledning kan i de sannolikt få fall som kan förväntas av detta slag givetvis behöva vara mer aktiv än i mål där Konkurrensverkets beslut har överklagats. Regeringens slutsats är att en talan av detta slag bör kunna tas upp direkt av Marknadsdomstolen.

I tidigare lagstiftningsärenden har värdet i att reglerna om behörig domstol på hela det marknadsrättsliga fältet är så enhetliga som möjligt

betonats (se prop. 1994/95:123 s. 123 med där gjorda hänvisningar). När det gäller mål om förbud och ålägganden enligt marknadsföringslagen (1995:450) har problem av samma art som redovisats här, visat sig. I regeringskansliet pågår därför arbete med översyn av instansordningen i marknadsföringsmål.

6.8.2 Beslut i fråga om företagsförvärv

Regeringens bedömning: Mål om företagsförvärv bör även fortsättningsvis prövas av Stockholms tingsrätt som första instans och beslut överklagas till Marknadsdomstolen.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att Konkurrensverket som första instans skall pröva ärenden om företagsförvärv och att verkets beslut skall kunna överklagas till Marknadsdomstolen.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* tillstyrker utredningens förslag och anför att inslaget av ekonomiska resonemang är så betydande i dessa mål att verkets sakkunskap på området, i förening med de konkurrensrättsliga aspekterna, är avgörande.

Stockholms tingsrätt pekar på att Konkurrensverket hittills har väckt talan i tingsrätten i två mål angående förbud mot företagsförvärv. Det ena avgjordes genom att tingsrätten fastställde vissa villkor för förvärvet som parterna enats om. Det andra målet avgjordes efter huvudförhandling, varvid en omfattande muntlig bevisning upptogs. Bevisningen var avgörande för tingsrättens bedömning av förvärvets effekter på marknaden. Tingsrätten finner anledning att ifrågasätta om en ordning där Konkurrensverket skulle få förbjuda företagsförvärv efter en handläggning enligt förvaltningslagen är ändamålsenlig.

Sveriges Industriförbund, *Advokatfirman Lindahl* och *Advokatfirman Vinge* avstyrker förslaget.

Sveriges Industriförbund yttrar att EG-kommissionen visserligen har behörighet att förbjuda förvärv. Verket är emellertid inte jämförbart med kommissionen. Den senares multiroll som polis, åklagare, domare och lagstiftare inger vidare principiella betänkligheter, som manar till avstående snarare än efterföljd. Inslag av kommissionsmodellen finns redan hos verket och bör i vart fall inte öka. Ett förbud mot ett förvärv är ett så långtgående ingrepp att det bör beslutas av domstol. Förbundet föreslår i stället att Marknadsdomstolen blir enda instans som enligt 1982 års konkurrenslag. Man kan inte heller se att de principiella invändningarna mot att ge verket beslutsbehörighet motvägs av några stora fördelar för verket handläggningsmässigt eller på annat sätt. För domstolsprocessens del är det tvärtom bra om verket intar en ren partsställning.

Advokatfirman Vinge yttrar att firmans erfarenheter är att det är en fördel att förbudsfrågan avgörs av en från verket oberoende instans som tar ställning till de omständigheter och skäl som presenteras av verket respektive de berörda företagen i ett sammanhang. Svårigheterna för verket att opartiskt ta ställning till sina egna utredningsrön är uppenbara, om än naturliga, och kan ej accepteras i en för affärslivet så central fråga. Man förordar i stället Marknadsdomstolen som enda instans. Från

rättssäkerhetssynpunkt anser man att en instans bör vara acceptabelt. Möjligheterna till förhandlingar med verket under utredningen av ett förvärv är begränsade. I praktiken har företagen varit hänvisade till att föreslå alternativa lösningar och efterhöra verkets reaktioner på dessa. Även detta talar emot att verket skulle få besluta i första instans, eftersom verket och företagen inför rätten intar en mer jämbördig ställning. En ytterligare synpunkt som talar mot utredningens förslag är att vittnen ej kan höras under straffansvar inför verket. För en prövning i Marknadsdomstolen talar vidare att företag av rättssäkerhetsskäl bör ha möjlighet att - som idag - få ersättning för rättegångskostnader när verket vill förbjuda ett förvärv, men rätten ej ger bifall därtill.

Skälen för regeringens bedömning: I förarbetena till KL (1992/93:56 s. 46 f) framhålls bl.a. följande.

Marknadsdomstolen bör tills vidare behålla sin centrala roll som prejudikatskapande organ på konkurrensrättens område. Domstolen bör därför också avgöra mål om företagsförvärv. Samtidigt är mål om företagsförvärv av så ingripande karaktär att det måste finnas en möjlighet att få ett ingripande bedömt i mer än en instans. För att Marknadsdomstolen skulle kunna vara prejudikatbildande på förvärvsområdet och ett företagsförvärv samtidigt skall kunna prövas i flera instanser borde prövningen först ske i en underinstans till Marknadsdomstolen. Av samma skäl som anförts när det gäller vårt förslag om konkurrensskadeavgift bör denna underinstans vara Stockholms tingsrätt.

Utredningen har bl.a. anfört följande. Handläggningen av förvärvsärenden skulle bli betydligt snabbare och effektivare med den ordning som föreslås. Bedömningen av om förutsättningarna för ett förbud föreligger är i allt väsentligt av ekonomisk och även näringspolitisk art. De juridiska momenten i denna bedömning är mindre framträdande. Därför finns det knappast något skäl som talar för att den primära prövningsinstansen skall vara en allmän domstol. Konkurrensverket bör få samma roll som EG-kommissionen i fråga om EG:s konkurrensregler.

Regeringen anser att frågor om företagsförvärv i väsentliga avseenden gäller bedömningar av en annan karaktär än som rör förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av en dominerande ställning. De speciella aspekter som kommer under bedömning vid prövningar av förvärvsärenden kan ha särskild principiell och praktisk betydelse när det gäller strukturomvandlingen i näringslivet. Tunga skäl talar för att dessa mål kan prövas av två instanser, som principiellt bör vara domstolar såsom är fallet enligt gällande rätt. Regeringen finner vidare att några betydande praktiska olägenheter med nuvarande ordning inte har framkommit. Det är också naturligt att frågor om företagsförvärv ges samma behandling som bl.a. mål om konkurrensskadeavgift.

Regeringens samlade bedömning blir därför att den nuvarande ordningen är välgrundad och inte bör förändras. Detta innebär att frågor om företagsförvärv även fortsättningsvis skall prövas av Stockholms tingsrätt som första instans och att överklagande sker till Marknadsdomstolen.

Regeringens bedömning: Några principiella ändringar i fråga om förfarandereglerna föreslås inte.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att reglerna om ekonomiska experters deltagande i Stockholms tingsrätt i mål om konkurrensskadeavgift och företagsförvärv ändras till vad som gäller för brottmål enligt rättegångsbalken.

Remissinstanserna: *Sveriges Industriförbund* ansluter sig till utredningens slutsatser i fråga om förfarandereglerna och anser att en översyn av processreglerna på det marknadsrättsliga området bör ske i ett sammanhang. Förbundet tillstyrker den föreslagna ändringen av reglerna om ekonomiska experter i tingsrätten. Även *Mannheimer Swartling Advokatbyrå* tillstyrker förslaget. *Posten AB* anför att tendensen i EU är att reella ekonomiska utfall spelar en allt viktigare roll vid konkurrensrättsliga bedömningar. En liknande utveckling kommer säkert i Sverige. Därför anser *Posten AB* det olyckligt att avskaffa systemet med ekonomiska experter som ledamöter i Stockholms tingsrätt vid prövning av konkurrensfrågor. *Lagerlöf & Leman Advokatbyrå* avstyrker utredningens förslag att ekonomiska experter inte längre skall ingå i tingsrättens ordinarie sammansättning i de mål som alltjämt kommer att handläggas i tingsrätten. Advokatbyrån delar inte utredningens uppfattning att de ekonomiska bedömningarna skulle vara relativt klara i de fall då konkurrensskadeavgift aktualiseras. Tvärt om talar erfarenheterna för att dessa mål normalt innehåller ekonomiska bedömningar av mycket komplicerad natur. Enligt byrån har antalet mål om konkurrensskadeavgift varit och kan förväntas fortsätta att vara begränsat. Varje nytt mål kan därigenom under lång tid förväntas innehålla helt nya frågeställningar bl.a. av ekonomisk art. Trots att endast ett fåtal mål om konkurrensskadeavgift väckts har Konkurrensverket redan i dessa gjort bedömningar som avviker från EG-rättslig praxis. Dessa förhållanden talar enligt advokatbyrån med styrka för behovet av ekonomiska experter i tingsrätten. Något bärande skäl att ändra reglerna om tingsrättens sammansättning i dessa mål föreligger därför inte.

Skälen för regeringens bedömning: Av 64 § KL framgår att vissa mål skall handläggas enligt rättegångsbalkens regler om indispositiva tvistemål. Detta gäller frågor om konkurrensskadeavgift, kvarstad, företagsförvärv och - när talan förs av företag - ålägganden att upphöra med överträdelser av KL:s förbud. Andra frågor skall handläggas enligt reglerna i lagen (1996:242) om domstolsärenden. Detta gäller överklaganden enligt 60 § KL samt frågor om undersökningar enligt 47 och 48 §§ KL.

Utredningen diskuterar vilka regler som bör gälla vid överklagande till Marknadsdomstolen av de beslut som Konkurrensverket fattar i första instans. Den pekar på att frågan om förfarandereglerna i Marknadsdomstolen hänger samman med frågor om processen på andra delar av det marknadsrättsliga området. Utredningen stannar för att inte föreslå någon ändring av den nuvarande ordningen.

Utredningen pekar vidare på att mål om konkurrensskadeavgift kanske borde handläggas som brottmål. Den finner dock att dessa mål väsentligen har samma karaktär som mål om marknadsstörningsavgift enligt marknadsföringslagen som handläggs som indispositiva tvistemål. Den anser att det kan finnas skäl för att handläggningsreglerna för mål om dessa två avgiftstyper är lika. Därför finns, enligt utredningen, inte tillräcklig anledning att föreslå någon ändring.

Regeringen instämmer i slutsatserna och anser för sin del att någon ändring i dessa delar inte bör ske.

I Stockholms tingsrätt deltar enligt 64 a - 64 d §§ KL ekonomiska experter som ledamöter i mål och ärenden som anges i 63 § KL. De mål och ärenden som enligt förslaget till ny instansordning prövas av Stockholms tingsrätt, t.ex. konkurrensskadeavgift, kvarstad, företagsförvärv och undersökningar - har hittills varit mindre frekventa. Utredningen anför att de ekonomiska bedömningarna i dessa fall ofta torde vara relativt klara. Den menar att prövningen normalt är mer inriktad på faktiska förhållanden och har i huvudsak samma karaktär som i brottmål.

Enligt utredningens mening kan självfallet dessa mål innefatta prövning av ekonomiska frågor som kan vara svårbedömda. Men detta gäller också mål om ekonomisk brottslighet, t.ex. bokförings- och skattebrott. Dessa mål kan avgöras av allmänna domstolar i normal sammansättning men ekonomisk expertis kan ingå i tingsrätt enligt 1 kap. 8 § rättegångsbalken. Den bestämmelsen gäller vidlyftiga eller annars särskilt krävande mål om allmänt åtal, i vilka bedömningen av ekonomiska eller skatterättsliga förhållanden har väsentlig betydelse. Vid prövning av sådana mål får som särskild ledamot i tingsrätten ingå bl.a. en person som har förordnats som ekonomisk expert enligt 4 kap. 10 a § rättegångsbalken, om det finns behov av särskild fackkunskap inom rätten i fråga om ekonomiska förhållanden. Utredningen menar att samma bestämmelser bör gälla för mål om konkurrensskadeavgift. Den förutsätter då att bland de experter som förordnas enligt 4 kap. 10 a § rättegångsbalken finns personer med särskild kunskap om konkurrensfrågor. Utredningen har mot denna bakgrund föreslagit att 64 a - 64 d §§ KL ersätts med bestämmelser som innebär att den nämnda regeln i rättegångsbalken tillämpas också i mål om konkurrensskadeavgift och att därvid en eller två ekonomiska experter kan ingå i rätten.

Regeringen anser att även mål om konkurrensskadeavgift, företagsförvärv m.m. ofta kan inrymma bedömningar av kvalificerad ekonomisk art. Att den gällande ordningen med krav på att ekonomiska experter deltar i t.ex. mål om konkurrensskadeavgift skulle medföra några nackdelar av betydelse har inte framkommit. Vidare bör övervägandena av en annan ordning inte ske isolerat beträffande sammansättningen i Stockholms tingsrätt, eftersom motsvarande regler gäller för Marknadsdomstolen (jfr prop. 1992/93:234 s. 10). Vid en sammanvägd bedömning finner regeringen i vart fall inte nu anledning att gå vidare i denna fråga.

Regeringens förslag: En ny kostnadsregel införs med innebörd att Marknadsdomstolen, i mål eller ärende enligt KL där enskilda är motparter till varandra, får bestämma att var och en av parterna skall svara för sina rättegångskostnader, om det finns särskilda skäl för det.

Utredningens förslag: Förslaget överensstämmer, med undantag för kravet på särskilda skäl, med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket, Sveriges Köpmannaförbund, Advokatfirman Delphi och Lagerlöf & Leman Advokatbyrå* tillstyrker utredningens förslag. *Lagerlöf & Leman Advokatbyrå* föreslår dock att en regel införs av innebörd att domstolen i vissa fall får förordna att Konkurrensverket skall ersätta motpartens rättegångskostnader. *Telia AB, Sveriges Industriförbund och Mannheimer Swartling Advokatbyrå* avstyrker utredningens förslag.

Marknadsdomstolen anser att den föreslagna regeln bör utsträckas till att omfatta även andra situationer där en skyldighet för tappande part att ersätta motpartens rättegångskostnader skulle vara uppenbart obilligt.

Skälen för regeringens förslag: I de mål och ärenden enligt KL som handläggs av domstol med tillämpning av rättegångsbalkens regler om indispositiva tvistemål gäller kostnadsreglerna i balkens 18 kap. Det kan t.ex. röra sig om en talan av Konkurrensverket i tingsrätten om att ett företagsförvärv skall förbjudas. Då tillämpas enligt 18 kap 16 § rättegångsbalken brottmålsreglerna i fråga om rättegångskostnader. Dessa innebär att verkets motpart, om företaget förlorar målet, normalt är skyldig att ersätta staten enbart kostnaderna för bevisning. Om denne i stället vinner målet kan företaget i princip få ersättning från allmänna medel för skäliga ombuds- och beviskostnader m.m.

När däremot ett ärende handläggs enligt lagen om domstolsärenden, gäller bestämmelsen om rättegångskostnader i 32 § den lagen. Regeln anger att domstolen i ett ärende där enskilda är motparter till varandra, med tillämpning av 18 kap. rättegångsbalken, får förplikta den ena parten eller dennes ställföreträdare, ombud eller biträde att ersätta den andra parten för dennes kostnader i ärendet eller det som i domstolen betalats av allmänna medel. Om däremot Konkurrensverket är part i ett ärende i domstol kan inte Konkurrensverkets motpart få ersättning för sina rättegångskostnader.

Utredningen har föreslagit att en ny kostnadsregel införs med innebörd att domstol, i mål eller ärende där enskilda är motparter till varandra, får bestämma att var och en av parterna skall svara för sina rättegångskostnader (kvittning). Utredningen har bl.a. pekat på att en sådan regel bör kunna tillämpas när det anses skäligt med hänsyn till att prövningen gäller en fråga beträffande vilken lagens innebörd objektivt sett är oklar och det har väsentligt intresse att frågan kommer under domstolens prövning. Regeringen bedömer i likhet med utredningen att det med hänsyn till rättsområdets speciella natur bör finnas möjlighet att göra avsteg från huvudregeln om att tappande part står för motpartens rättegångskostnader. Därvid bör i stället kunna beslutas om kvittning.

Enligt 18 kap. 2 § RB gäller, i mål som angår rättsförhållande som inte får bestämmas på annat sätt än genom dom, att rätten får förordna att vardera parten skall bära sin kostnad. Bestämmelsen har ansetts inte kunna tillämpas direkt i mål om förbud och åläggande enligt marknadsföringslagen (1995:450), se prop. 1994/95:123, s. 157. Samma bedömning kan göras när det gäller de mål som avses i 64 § KL. En bestämmelse som ger möjlighet att kvitta rättegångskostnaderna i mål och ärenden där enskilda parter står mot varandra bör därför, som utredningen har föreslagit, tas in i KL. Dock bör det markeras att det skall finnas särskilda skäl för att avvika från huvudregeln.

En typsituation där denna undantagsregel bör kunna tillämpas är i mål eller ärende som rör prejudikatfrågor (se avsnitt 5) och om det med hänsyn till omständigheterna i övrigt framstår som befogat. Det sagda gäller även s.k. subsidiär talan enligt 23 § andra stycket KL.

6.8.5 Sekretess

Regeringens förslag: Sekretesslagen (1980:100) ändras så att sekretesskyddet i domstol förstärks för uppgifter i mål eller ärenden enligt KL.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att sekretesslagen ändras så att förutsättningarna för sekretess i överklagade konkurrensärenden blir desamma som hos Konkurrensverket.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket, Posten AB, Telia AB, LRF, Sveriges Försäkringsförbund, Svenska Bankföreningen, Advokatfirman Delphi, Advokatfirman Lindahl, Advokatfirman Verum, Lagerlöf & Leman Advokatbyrå, Advokatfirman Vinge, Sveriges Industriförbund, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag* samt *Marknadsdomstolen* tillstyrker utredningens förslag.

Stockholms tingsrätt anser att samma sekretessregler som gäller hos tingsrätten också bör gälla hos Konkurrensverket.

Domstolsverket anser att starka skäl talar för att samma sekretesskydd skall gälla i domstol som hos Konkurrensverket. För att uppnå syftet med förslaget - att företag inte skall avstå från att överklaga - torde det dessutom vara nödvändigt, oavsett om Stockholms tingsrätt utmönstras som mellaninstans, att den föreslagna regeln görs tillämplig på sekretess vid domstol, alltså inte enbart Marknadsdomstolen. I annat fall torde inte ens möjligheten att ansöka om resning beträffande Marknadsdomstolens avgöranden utnyttjas på sätt utredningen antagit.

Konkurrensverket anför att samma ordning bör gälla också i alla mål och ärenden som startar i domstol på ansökan av verket och särskilt de fall där sekretessbelagda uppgifter tillförts målet eller ärendet genom att verket ålagt någon att inkomma med uppgifterna. Verket anser också att en ändring av 4 kap. 1 § sekretesslagen bör företas och att man i samband med denna även bör överväga de särskilda behov av sekretess som verket har i sin utredande verksamhet.

Advokatfirman Vinge och *Marknadsdomstolen* anser att ett utökat sekretesskydd i tingsrätten också bör gälla när subsidiär talan förs enligt

23 § andra stycket KL. *Marknadsdomstolen* menar vidare att några överväganden inte synes ha gjorts om vad som skall gälla i sekretesshänseende vad avser de ärenden som Stockholms tingsrätt föreslås pröva enligt bestämmelserna i 54 § andra stycket KL.

Sveriges Industriförbund anser att det utökade sekretesskyddet inte skall vara begränsat till ärenden som överklagas enligt 60 § KL, utan gälla generellt för domstolsärenden enligt KL. *Lagerlöf & Leman Advokatbyrå* anser att en enhetlig sekretessregel bör införas för alla mål och ärenden enligt konkurrenslagen.

Bakgrund: Sekretess gäller med stöd av 8 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100) jämförd med 2 § sekretessförordningen (1980:657) och punkt 17 i bilagan till förordningen i verksamhet som består i utredning och tillsyn hos Konkurrensverket för uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifterna röjs. Sekretessen gäller även för uppgifter om andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet. Den senare sekretessen är absolut. De uppgifter angående ett företag som kan finnas hos Stockholms tingsrätt eller Marknadsdomstolen i ärenden enligt konkurrenslagen kan vara föremål för sekretess hos domstolen enligt 8 kap. 17 § sekretesslagen. Enligt denna bestämmelse gäller sekretess hos domstol i mål eller ärende för uppgifter om myndigheters eller enskildas affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgifterna rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. Bestämmelsen är utformad så att uppgifterna omfattas av sekretess endast när behovet av sekretess väger mycket tungt. Det gäller alltså olika förutsättningar för sekretess för en uppgift beroende av om uppgiften finns hos Konkurrensverket eller hos domstol.

Skälen för regeringens förslag: Handläggningen hos domstolar skall i största möjliga utsträckning vara föremål för allmänhetens insyn.

I mål och ärenden enligt KL råder speciella förhållanden beträffande uppgifter om företags affärsförhållanden. Det är i dessa mål och ärenden ofta fråga om prövning av grundläggande förutsättningar för hela företagets verksamhet: strategiska bedömningar, marknadsandelar, konkurrenssituation etc. Företagens behov av sekretess torde därför vara särskilt stort i dessa sammanhang. Härtill kommer att företagen har en långtgående skyldighet att lämna uppgifter om sina förhållanden till Konkurrensverket. Det kan också förhålla sig så att Konkurrensverket fått in uppgifter i samband med en undersökning hos företaget, mot företagets vilja.

Från många håll har framförts att det är angeläget att samma sekretess gäller i domstol som hos Konkurrensverket. Utredningen har i sammanhanget redovisat att företag i flera fall underlåtit att överklaga Konkurrensverkets beslut på grund av risken för att känsliga uppgifter blir offentliga i tingsrätten. Det har t.ex. gällt risken för att domstolshandläggningen leder till att bl.a. konkurrenter får en skadlig insyn i företagets ekonomiska förhållanden.

Att företag av sådana skäl avstår från att överklaga Konkurrensverkets beslut är allvarligt och innebär en stor brist på rättssäkerhet för företagen. Vidare är domstolarnas praxisskapande roll mycket betydelsefull för

lagstiftningens sammantagna ekonomiska effekter på marknaden. Behovet av insyn måste därför här även vägas mot risken att en alltför vidsträckt insyn i ekonomiska förhållanden kan leda till att ärenden inte förs vidare till domstol av en enskild part trots att allmänintresset av en prövning är stort. Ytterst gäller det samhällsekonomins och konsumenternas intressen.

Starka skäl talar således för att i domstol införa samma sekretesskydd för uppgifter i mål och ärenden enligt KL som gäller hos Konkurrensverket. En sådan bestämmelse bör lämpligen utformas som ett tillägg till vad som i övrigt gäller i fråga om sekretess för uppgifter i mål och ärenden i domstol enligt 8 kap. 17 § sekretesslagen och gälla överklagade beslut av Konkurrensverket. Utredningen övervägde även om en sådan ändring borde gälla också för andra mål och ärenden enligt KL, när sådan förekommer i Marknadsdomstolen, Stockholms tingsrätt eller andra tingsrätter. Den ansåg att skäl kan anföras för en enhetlig regel om sekretess i domstol för mål och ärenden enligt KL. Den fann det dock inte lämpligt att föreslå en sådan generell regel i det sammanhanget.

Några remissinstanser har framfört uppfattningen att detta utökade sekretesskydd för företagens uppgifter bör gälla, förutom ärenden enligt 60 §, även mål när någon väckt subsidiär talan enligt 23 § andra stycket KL och i de typer av mål och ärenden som räknas upp i 63 § (konkurrensskadeavgift, kvarstad, företagsförvärv, undersökningar enligt 47 och 48 §§ och prövning enligt 54 § andra stycket). Regeringen bedömer att skyddsbehovet för företagens uppgifter är detsamma oavsett i vilken mål- eller ärendetyp de förekommer. Detta gäller även uppgifter i ärenden enligt 13 § tredje stycket. Samtliga dessa mål och ärenden, liksom överklagade verksärenden, utmärks av att Konkurrensverket har möjligheter att under vissa förutsättningar avtvinga företagen uppgifter. Mot denna bakgrund anser regeringen att det förstärkta sekretesskyddet för företagens uppgifter bör omfatta även dessa mål och ärenden.

Frågan om Konkurrensverkets behov av sekretess i sin utredande verksamhet får övervägas i särskild ordning, när underlag finns för detta.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

De föreslagna lagändringarna bör få verkan så snart som möjligt. De bör därför träda i kraft den 1 juli 1998.

En särskild övergångsbestämmelse införs när det gäller tidsfristerna i 13 §. Regeln anger att för anmälningar som inkommit till verket före ikraftträdandet skall de äldre bestämmelserna gälla. I fråga om återkallelse av invändning gäller dock 13 § enligt sin nya lydelse.

En särskild övergångsregel ges också i fråga om den föreslagna ändringen av instansordningen. Syftet är att ändringen skall medföra avsedda effektivitetsvinster utan alltför stor fördröjning. Därför anges att mål eller ärenden som är under handläggning i Stockholms tingsrätt men som enligt de nya bestämmelserna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen, skall lämnas över till den instansen om de inregistrerades i tingsrätten efter utgången av 1996. Åtgärder som har vidtagits under

handläggningen i tingsrätten skall för de mål och ärenden som överlämnas anses ha vidtagits i Marknadsdomstolen.

Prop. 1997/98:130

En regel ges också i fråga om rättegångskostnader. Regeln i 64 § tredje stycket om möjlighet till s.k. kvittning gäller mål och ärenden som inregistrerats i Marknadsdomstolen efter ikraftträdandet utom sådana som överlämnats enligt punkt 3.

8 Kostnader m.m.

De föreslagna förändringarna i KL innefattar inga nya offentliga åtaganden och har inte några mera omfattande ekonomiska konsekvenser.

Förslagen om förenklingar i regelsystemet på konkurrensområdet innebär dock från samhällsekonomisk synpunkt totalt sett besparingar och ett bättre resursutnyttjande.

För Konkurrensverkets del torde förslagen innebära en viss omfördelning av resurser inom verket men har inga andra ekonomiska konsekvenser.

De föreslagna ändringarna i instansordningen innebär att Stockholms tingsrätt utgår som mellaninstans i vissa mål- och ärendekategorier. Reformen innebär en kostnadsbesparing hos tingsrätten och totalt sett. De ekonomiska konsekvenserna för Marknadsdomstolens del är svårare att bedöma. Det kan antas att mål- och ärendetillströmningen där kan komma att öka något. Det är därför sannolikt att Marknadsdomstolen bör tillföras ytterligare resurser för att möta en ökad mål- och ärendetillströmning.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i KL

6 § Om något annat inte följer av beslut enligt 8 eller 15 § eller av 13, 17 eller 18 c §, är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Detta gäller särskilt sådana avtal som innebär att

- 1. inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,**
- 2. produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,**
- 3. marknader eller inköpskällor delas upp,**
- 4. olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller**

5. det ställs som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

Paragrafen, som innehåller det generella förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag, har ändrats bara på det sättet att i *första stycket* orden "den svenska marknaden" ersatts med "marknaden". Skälen för detta framgår av avsnitt 6.1.

13 § Om Konkurrensverket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom fyra månader från det att anmälan kom in till verket, skall undantag från förbudet i 6 § anses beviljat i enlighet med anmälan för en tid av fem år räknat från tidpunkten då avtalet ingicks. Har undantag beviljats tidigare, räknas dock femårsperioden från utgången av giltighetstiden för det senast beviljade undantaget.

Första stycket gäller inte om Konkurrensverket inom fyra månadersfristen gör invändning mot avtalet. Om verket återkallar en sådan invändning, skall dock undantag anses beviljat i enlighet med vad som anges i första stycket. Detsamma gäller om verket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom ett år från det att anmälan kom in till verket.

Den i andra stycket angivna ettårsfristen får förlängas genom beslut av Konkurrensverket för viss tid som det anmälade företaget samtycker till. Om företaget motsätter sig förlängning, får Marknadsdomstolen medge viss förlängd tid, när det finns särskilda skäl.

I paragrafen regleras när s.k. automatiskt undantag från förbudet i 6 § skall anses beviljat. Allmänt hänvisas till avsnitt 6.5.1. Här kan anföras följande.

Skälen att förlänga Konkurrensverkets handläggningstid i *första stycket* från tre till fyra månader har redovisats i avsnitt 6.5.1. I förtydligande syfte har också preciserats från vilken tidpunkt ett automatiskt undantag skall räknas om individuellt undantag söks på nytt. Har undantag beviljats tidigare för samma avtal, räknas femårsperioden från utgången av giltighetstiden för det senast beviljade undantaget.

Den i *andra stycket* angivna handläggningstiden har justerats i enlighet med första stycket. Som framhållits i avsnitt 6.5.1 skall invändning inte göras rutinmässigt utan endast om det är klarlagt att i ärendet finns omständigheter som kräver mera omfattande utredning eller att det finns andra mera starka skäl för en förlängd prövningstid. Det är angeläget att skälen för en invändning motiveras så tydligt som möjligt. I förtydligande syfte anges vidare att Konkurrensverket får återkalla en invändning. Det får förutsättas att verket med hänsyn till företagets berättigade intresse av skyndsamma besked omedelbart återkallar en invändning när skälen för denna inte längre kvarstår. Om verket återkallar en invändning skall undantag anses beviljat i enlighet med första stycket.

I andra stycket har dessutom införts en ettårsregel. Innebörden av bestämmelsen är att om Konkurrensverket efter gjord invändning inte

fattat beslut i ärendet inom ett år från det att anmälan kom in till verket automatiskt undantag skall anses beviljat.

Av det nya *tredje stycket* framgår att den i andra stycket angivna ett-årsfristen får förlängas genom beslut av Konkurrensverket för viss tid som det anmälade företaget samtycker till. Om företaget motsätter sig förlängning, får Marknadsdomstolen medge viss förlängd tid, när det finns särskilda skäl. Motiven till bestämmelsens närmare utformning framgår av avsnitt 6.5.1. Här erinras dock om att kravet på särskilda skäl markerar att det skall vara fråga om speciella situationer där omständigheterna t.ex. är sådana att verket inte skäligen kan åläggas att få fram underlag för ett beslut inom föreskriven tid eller att det kan finnas skäl att avvakta prövning av t.ex. EG-kommissionen eller utslaget i ett prejudice-rande fall i domstol.

15 § Marknadsdomstolen får, vid prövning av ålägganden enligt 23 §, på yrkande av en part besluta om undantag enligt 8 §. Därvid tillämpas 10 §.

Paragrafen har justerats i enlighet med förslaget om ändring i instansordningen (se avsnitt 6.8.1). I övrigt har viss redaktionell ändring skett.

19 § Missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på marknaden är förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

1. direkt eller indirekt påtvinga någon oskäligen inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen affärsvillkor,
2. begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,
3. tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
4. ställa som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

Paragrafen, som innehåller det generella förbudet mot missbruk av en dominerande ställning, har ändrats bara på det sättet att i *första stycket* orden "den svenska marknaden" ersatts med "marknaden". Skälen för detta framgår av avsnitt 6.2.

23 § Konkurrensverket får ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett sådant åläggande, får *Marknadsdomstolen* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdelserna.

I paragrafen ges bestämmelser om att Konkurrensverket får ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av 6 och 19 §§. Allmänt hänvisas till avsnitt 6.6.1.

I enlighet med förslaget om ändring i instansordningen skall Konkurrensverkets beslut om åläggande överklagas hos Marknadsdomstolen (60 §) och inte hos Stockholms tingsrätt. Det *andra stycket* har justerats i enlighet därmed. Om således Konkurrensverket beslutar att inte meddela ett åläggande, får Marknadsdomstolen - på talan av företag som berörs av åtgärden - meddela ett sådant åläggande.

25 § Om det finns särskilda skäl för det, får ett åläggande enligt 23 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. Marknadsdomstolen får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för interimistiska beslut om åläggande enligt 23 §.

Paragrafen har ändrats så att det inte längre krävs synnerliga skäl för att ett interimistiskt beslut skall få meddelas. Motiven har redovisats i avsnitt 6.6.2. Här kan tilläggas att en utgångspunkt bör vara att bestämmelsen skall tillämpas vid allvarigare överträdelser som kan få negativa konsekvenser av betydelse om inte det företag som överträder förbudsbestämmelserna åläggs att omedelbart upphöra med överträdelsen. Hänsyn skall tas också till effekterna för den som får föreläggandet. Här hänvisas även till de uttalanden som gjordes till den äldre konkurrenslagstiftningen, prop. 1981/82:165 s. 217 ff.

34 § Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Förvärvet skall förbjudas, om

1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens *inom landet* i dess helhet eller en avsevärd del av *det*, och
2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

I paragrafen, som innehåller regler om när ett anmält företagsförvärv skall förbjudas, har lagtexten justerats endast på det sättet att i *andra stycket* orden "den svenska marknaden i dess helhet eller på en avsevärd del av den" ersatts med "inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av det". Skälen för detta framgår av avsnitt 6.3.

41 § Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på

yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. *Om det finns synnerliga skäl, får dock åtgärden omedelbart beviljas att gälla till dess att något annat beslutas.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om interimistiska beslut i ärenden om företagsförvärv.

Enligt huvudregeln i *andra stycket* får inte ett yrkande om att ett företagsförvärv skall förbjudas bifallas utan att parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet skett på sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. I vissa situationer kan det emellertid finnas skäl för att ett sådant yrkande kan bifallas utan att parterna har fått möjlighet att yttra sig i frågan. En sådan åtgärd bör dock av rättssäkerhetsskäl endast vidtas när synnerliga skäl för åtgärden föreligger. Denna formulering innebär en viss skärpning av de förutsättningar som hittills gällt för interimistiska beslut av Stockholms tingsrätt.

49 § Ett beslut enligt 47 eller 48 § får meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig, om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.

Beslut meddelat med stöd av första stycket skall sändas endast till Konkurrensverket. När undersökningen börjar skall verket överlämna ett exemplar av beslutet till den hos vilken undersökningen skall genomföras.

Här hänvisas till allmänmotiveringen i avsnitt 6.6.3. Enligt paragrafens nuvarande lydelse får i brådskande fall ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § meddelas utan att den som en ansökan avser får tillfälle att yttra sig.

Paragrafens *första stycke* har justerats så, att ett beslut enligt 47 eller 48 § får meddelas utan att den som ansökan avser fått tillfälle att yttra sig om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse. Något krav på att saken skall vara brådskande uppställs inte längre. I stället får en bedömning göras av hur stor risken är att det företag som Konkurrensverket planerar att genomföra en undersökning hos kan komma att förstöra eller undanröja bevis. Mot bakgrund av de krav som uppställs i 47 och 48 §§ för att överhuvudtaget en undersökning hos ett företag skall vara lagenlig får förmodas att förutsättningarna ofta är uppfyllda för att ett beslut om undersökning kan meddelas utan att den ansökan avser fått tillfälle att yttra sig.

I paragrafens *andra stycke*, som är nytt, har införts en bestämmelse som innebär en avvikelse från regeln om ett beslut genom vilket domstolen avgör ärendet skall sändas till parterna. Beslut meddelat med stöd av paragrafens första stycke skall sändas endast till Konkurrensverket. När

51 § När Konkurrensverket genomför en undersökning som har beslutats enligt 47 eller 48 §, har verket rätt att

- 1. granska bokföring och andra affärshandlingar,**
- 2. ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar,**
- 3. begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och**
- 4. få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.**

I paragrafens *andra stycke* i dess nuvarande lydelse anges att ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § skall visas upp för den hos vilken undersökningen skall genomföras innan denna börjar. Bestämmelsen har överförts till 49 §. Paragrafens andra stycke har därför utgått.

53 § Konkurrensverket får begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 51 § 1, 2 och 4.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Därvid gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken. Myndigheten skall dock inte underrätta den hos vilken undersökningen skall genomföras innan verkställighet sker.

I paragrafen anges att Konkurrensverket får begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra åtgärder enligt 51 § 1-2 och 4.

Ett nytt *andra stycke* har införts med en bestämmelse som anger att frågor om handräckning enligt första stycket skall prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Vidare har intagits en bestämmelse som föreskriver att kronofogdemyndigheten inte skall underrätta den hos vilken undersökningen skall genomföras innan verkställighet sker. Bestämmelserna kommenteras i avsnitt 6.6.3.

54 § Åtgärder enligt 45 eller 51 § får inte avse en skriftlig handling

- 1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och**
- 2. som innehas av honom eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.**

Om Konkurrensverket anser att viss handling bör omfattas av undersökning enligt 51 § och den som åtgärden angår åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, skall handlingen omedelbart förseglas och skyndsamt överlämnas till Stockholms tingsrätt av Konkurrensverket.

Tingsrätten skall utan dröjsmål pröva om handlingen är sådan som anges i första stycket.

I paragrafen finns bestämmelser som syftar till att skydda meddelande med visst förtroligt innehåll mellan å ena sidan en advokat eller hans biträde och å andra sidan ett företag. Skyddet gäller mot ålägganden enligt 45 § och vid undersökningar enligt 51 §.

I *andra stycket*, som är nytt, har införts bestämmelser om förfarandet när Konkurrensverket och annan part har olika uppfattning om huruvida en handling är sådan att den skall undantas från undersökningen. Här hänvisas till den beskrivning av de nya bestämmelserna som lämnats i avsnitt 6.6.4. Uttrycket ”angår” avser invändningar från såväl det företag som är föremål för utredningen som annan som avses i 48 §.

60 § Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. icke-ingripandebesked enligt 20 och 21 §§,
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §, och
4. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1-3 får överklagas bara av ett företag som berörs av beslutet.

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande av beslut som fattas av Konkurrensverket.

I enlighet med förslaget om ändring av instansordningen (avsnitt 6.8.1) skall enligt *första stycket* beslut i frågor som gäller undantag, icke-ingripandebesked, ålägganden enligt 23 § första stycket och 25 § samt ålägganden enligt 45 § överklagas till Marknadsdomstolen.

63 § Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. företagsförvärv enligt 34, 36, 41 och 43 §§,
4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
5. *prövning enligt 54 § andra stycket.*

Beslut under rättegången i frågor som avses i 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. *Har ett sådant* beslut meddelats innan rättegång har inletts, skall *det* överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande av domar och beslut som meddelas av Stockholms tingsrätt.

Enligt förslaget om ändring av instansordningen (avsnitt 6.8.1) skall tingsrätten inte längre pröva frågor som rör undantag, icke-ingripandebesked och ålägganden. Paragrafens *första stycke* har anpassats till detta. En ny punkt 5 har förts in om överklagande av tingsrättens beslut enligt 54 § andra stycket.

Vidare har *andra stycket* justerats mot bakgrund av att ålägganden enligt 25 § inte längre prövas av tingsrätten. Bestämmelsen om att sådant beslut kan överklagas särskilt har därför utgått.

64 § Om något annat inte följer av denna lag tillämpas,

1. beträffande rättegången i frågor som avses i 23 § *andra stycket* och 63 § första stycket 1-3, vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning inte är tillåten, och

2. beträffande handläggningen av frågor som avses i 13 § *tredje stycket*, 60 § första stycket och 63 § första stycket 4 och 5, lagen (1996:242) om domstolsärenden.

I mål och ärenden enligt 63 § skall vad som sägs om hovrätten i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken samt 39 § första stycket lagen om domstolsärenden i stället gälla Marknadsdomstolen.

Om det finns särskilda skäl, får Marknadsdomstolen i mål eller ärende där enskilda är motparter till varandra, bestämma att var och en av parterna skall svara för sina rättegångskostnader.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandereglerna i mål och ärenden enligt KL.

Enligt *första stycket* skall mål om ålägganden enligt 23 § *andra stycket*, konkurrensskadeavgift, kvarstad och företagsförvärv liksom tidigare handläggas enligt rättegångsbalkens regler för indispositiva tvistemål.

Enligt punkt 2 skall bl.a. frågor som avses i 13 § *tredje stycket* och 60 § första stycket handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden. Också frågor om huruvida vissa handlingar omfattas av advokats tystnadsplikt skall handläggas enligt samma lag.

Andra stycket har ändrats till följd av den ändrade instansordningen (avsnitt 6.8.1). Hänvisningen till reglerna i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken och ärendelagen bör som tidigare gälla mål eller ärende som överklagas från tingsrätten till Marknadsdomstolen. Därför hänvisas till 63 §. Motsatsvis följer att Marknadsdomstolen, i de fall den är första domstolsinstans enligt de nya reglerna, skall tillämpa de regler i rättegångsbalken som avser tingsrätts handläggning när första stycket 1 gäller, och vad som sägs om tingsrätt i ärendelagen när den lagen enligt punkt 2 skall tillämpas.

I *tredje stycket*, som är nytt, har införts en särskild bestämmelse om rättegångskostnader (se avsnitt 6.8.4.). Enligt regeln får Marknadsdomstolen, om det finns särskilda skäl för det, i mål eller ärende där enskilda är motparter till varandra, bestämma att var och en av parterna skall bära sina rättegångskostnader. Denna bestämmelse utgör en undantagsregel till huvudregeln att tappande part står för rättegångskostnaderna, vilket markeras genom kravet på att det skall finnas särskilda skäl för att förordna om s.k. kvittning.

64 c § När tingsrätten prövar ärenden som anges i 63 § första stycket 4 och 5 i sak, skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket. Tingsrätten får dock i ett sådant ärende i stället

bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert, om det är tillräckligt med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Vid annan handläggning skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert

Paragrafen innehåller regler om tingsrättens sammansättning för frågor som enligt 64 § första stycket 2 skall handläggas som domstolsärenden. Till följd av ändringen av instansordningen (avsnitt 6.8.1) samt att prövning enligt 54 § andra stycket tillkommit, har paragrafen anpassats till de därav föranledda förändringarna i 63 §. Den *andra meningen* har justerats så att tingsrätten får pröva ett ärende i viss mindre sammansättning, förutom vid prövning av frågor om undersökningar enligt 47 och 48 §§ såsom hittills, även i fråga om prövning enligt 54 § andra stycket.

65 a §

I denna paragraf anges att Konkurrensverket skall få tillfälle att yttra sig i ärenden i domstol. Bestämmelsen är på grund av lagen (1996:242) om domstolsärenden överflödigt och har därför upphävts.

69 § Om det är till fördel för utredningen får mål som avses i 23 § andra stycket eller 63 § första stycket 1-3 handläggas gemensamt med ett ärende som anges i denna lag, när målet och ärendet handläggs av samma domstol. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Vid gemensam handläggning i Marknadsdomstolen av mål som avses i 23 § andra stycket och ärende enligt denna lag, skall reglerna för tingsrätt tillämpas. I andra fall tillämpas reglerna för hovrätt.

I paragrafen finns fakultativa bestämmelser om gemensam handläggning i domstol av mål och ärenden som avses i KL.

Till följd av den ändrade instansordningen (avsnitt 6.8.1) har paragrafen justerats i förtydligande syfte. Genom ett tillägg i *första stycket* framgår att mål och ärende får handläggas gemensamt endast om det handläggs av samma domstol. Bestämmelsen i det tidigare andra stycket har i sak oförändrad förts in i första stycket. Där anges att reglerna för indispositiva tvistemål i rättegångsbalken skall tillämpas vid den gemensamma handläggningen.

Till skillnad mot vad som tidigare gällde kan i Marknadsdomstolen, efter ändringen av instansordningen, den situationen uppkomma att domstolen har behov av en gemensam handläggning av ett mål enligt 23 § andra stycket, som handläggs enligt reglerna för indispositiva tvistemål för tingsrätt, och ett ärende på vilket ärendelagens regler för prövning i andra instans tillämpas. Av det nya *andra stycket* framgår av *första meningen* att tvistemålsreglerna för tingsrätt skall tillämpas i en sådan situation. I andra fall kan det vara så att ett mål handläggs enligt reglerna för indispositiva tvistemål för hovrätt medan ärendet handläggs enligt reglerna i ärendelagen för första instans. Enligt den *andra mening-*

en skall vid gemensam handläggning i en sådan situation, reglerna för Prop. 1997/98:130
indispositiva tvistemål för hovrätt tillämpas.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

1 § Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt

- 1. konkurrenslagen (1993:20),**
- 2. marknadsföringslagen (1995:450),**
- 3. lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,**
- 4. lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,**
- 5. produktsäkerhetslagen (1988:1604),**
- 6. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling.**

Bestämmelserna i 14, 15 och 16-22 §§ tillämpas inte i mål eller ärenden enligt konkurrenslagen (1993:20) eller marknadsföringslagen (1995:450). I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivits i dessa lagar.

I paragrafen i dess nuvarande lydelse anges bl.a. att Marknadsdomstolen handlägger mål enligt de lagar som upptas i paragrafen.

Genom införandet av lagen (1996:242) om domstolsärenden handlägger Marknadsdomstolen nu även ärenden enligt KL. Paragrafen har därför justerats i enlighet därmed.

2 § Mot Marknadsdomstolens dom eller beslut i mål och ärenden enligt denna lag får talan inte föras. Detsamma gäller domstolens beslut i övrigt enligt denna lag.

I paragrafen föreskrivs att talan inte får föras mot Marknadsdomstolens domar och beslut i mål enligt denna lag.

Paragrafen har justerats i enlighet med vad som har anförts under 1 §.

9.3 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

8 kap. 17 § Sekretess gäller hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om myndighets eller enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. I mål eller ärenden enligt 13 § tredje stycket, 23 § andra stycket, 60 och 63 §§ konkurrenslagen (1993:20) gäller dock sekretess för uppgift om sådana förhållanden redan om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada om uppgiften röjs.

Första stycket tillämpas inte, om annan sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse är tillämplig på uppgiften och innebär att sekretess inte skall gälla. Prop. 1997/98:130

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen har ändrats i enlighet med vad som anförts i avsnitt 6.8.5.

Sammanfattning av Konkurrenslagsutredningens betänkande Konkurrenslagen 1993-1996 SOU(1997:20)

Prop. 1997/98:130
Bilaga 1

I betänkandet redovisas erfarenheter som har gjorts av 1993 års konkurrenslag (KL). Våra slutsatser av redovisningen är bl.a. följande:

- * KL har medfört att konkurrensbegränsningar undanröjts. Men regelsystemet har betydande svagheter och bör förenklas och förtydligas, så långt det är möjligt
- * EG-modellen för regelsystemet bör i huvudsak behållas men följas mera flexibelt. Den internationella utvecklingen i fråga om liknande lagstiftning bör bevakas med sikte på möjliga förbättringar av KL.
- * KL bör ändras så att Konkurrensverket kan ägna mindre tid åt ärenden om anmälda avtal m.m. som inte har så stor vikt. Detta föreslås ske genom att 13 § KL ändras så att s.k. automatiska undantag blir vanligare medan reglerna om icke-ingripandebesked avskaffas.
- * Reglerna om företagsförvärv bör effektiviseras och, efter ytterligare utredning, omarbetas. Möjligen bör de anpassas närmare till EG:s regler, men även alternativ bör övervägas.
- * Process- och instansordningen bör ändras så att konkurrensfrågor prövas snabbare och effektivare. Därigenom utbildas också mera rättspraxis och klarare regler.
- * Konkurrensverket bör, genom att regelsystemet ändras enligt föregående tre punkter, få större resurser för egna undersökningar och initiativ.

Utredningsuppdraget

Konkurrenslagen (1993:20) gäller sedan den 1 juli 1993. Vårt uppdrag är att granska lagens utformning och tillämpning mot bakgrund av erfarenheterna under inledningsskedet. Enligt direktiven skall utredningen inriktas på att kartlägga och sammanställa de allmänna erfarenheterna av KL och det administrativa förfarandet. I uppdraget ingår inte att pröva KL:s grundläggande konstruktion eller dess långsiktiga effekter. En avgränsning som vi har gjort är att vi inte tar upp frågor som gäller rättstillämpningen i enskilda fall.

På vilket sätt kan man få fram erfarenheter av KL?

Såvitt vi har kunnat finna har inte i något land gjorts någon samlad ekonomisk och rättslig utvärdering av en nationell konkurrenslag. Det är osäkert om det finns några ekonomisk-vetenskapliga metoder för att mäta verkningarna av KL. I varje fall finns det inte skäl att aktualisera sådana mätningar förrän lagen har gällt en längre tid. Vår kartläggning bygger på

Principiella synpunkter

En samhällsekonomisk utvärdering av KL kan bara göras på lång sikt. Lagen bör ses i ett internationellt perspektiv och mot bakgrund av en delvis osäker ekonomisk teori.

Då generella utvärderingar av olika lagstiftningsmodeller saknas, är det svårt att avgöra hur en konkurrenslagstiftning bör vara utformad för att ge bästa resultat. Även erfarenheterna av KL visar att frågorna om konkurrens och konkurrenslagstiftning är mycket komplicerade och sannolikt avsevärt mera svårbedömda än som kom till uttryck när lagen infördes.

KL:s verkningar från ekonomisk synpunkt

Erfarenheterna hittills är att många företag har ändrat sina avtal och sitt agerande för att uppfylla KL:s krav. Konkurrensbegränsningar har alltså undanröjts. Om KL har påverkat konkurrenstrycket i stort kan knappast mätas. Inte heller några konkreta effekter för konsumenterna kan direkt påvisas.

Vissa av de erfarenheter som redovisats tyder på att det har funnits orealistiskt stora förväntningar på KL. Även uppfattningen att lagen haft negativa effekter har framförts.

KL:s ekonomiska verkningar är i varje fall ännu begränsade men vi bedömer dem i huvudsak som positiva. Vi framhåller att också andra faktorer än KL har betydelse för konkurrensen, bl.a. offentliga åtgärder av olika slag. Särskilt gäller detta i fråga om mindre företags konkurrenssituation.

Lagstiftningstekniken

Att KL utformats efter modell av EG-reglerna innebär både för- och nackdelar. Ett huvudintryck av vår undersökning är att KL:s regelsystem är komplicerat och svårtillämpat. I näringslivet finns god kännedom om KL:s existens men kunskapen om dess närmare innebörd är sämre. Inställningen till lagen är delvis positiv men negativ hos vissa, särskilt mindre, företag. Regelsystemet ger i stort sett dålig förutsägbarhet, och för tolkningen krävs ofta specialiserade experter.

Det måste antas att KL genom förbudsreglerna har en stark preventiv effekt. Samtidigt innebär de generella förbuden betydande tolknings- och tillämpningsproblem. Dessa synes till stor del ofrånkomliga men möjliga förenklingar i regelsystemet bör göras.

Det kan ifrågasättas om det var den bästa lösningen att utforma KL i så nära överensstämmelse med EG:s regler som skedde. Det är dock knappast nu aktuellt att i väsentliga avseenden frånga EG-modellen.

Avtal och förfaranden som har prövats av Konkurrensverket redovisas i kap. 3. Det finns både positiva och negativa erfarenheter av tillämpningen. Tolkningsproblem har framhållits, bl.a. svårigheter att bedöma vad som är relevant marknad. Vi konstaterar att dessa rättstillämpningsproblem inte kan lösas genom åtgärder av generell karaktär. Men det finns behov av mera vägledande normer, framför allt genom domstolspraxis.

Kritik har framförts mot tillämpningen av den s.k. bagatellregeln. I fråga om denna regel väntas emellertid läget bli ändrat på grund av att EG:s motsvarande regler är under omarbetning.

Bagatellregeln torde ha varit övervägande positiv för små och medelstora företag. Det är dock tveksamt i vad mån KL främjat sådana företags verksamhet. Denna fråga kan knappast bedömas klart förrän på längre sikt efter mera djupgående undersökningar.

Förbudet mot missbruk av dominerande ställning (19 § KL)

Ärenden som har prövats redovisas i kap. 4. Ingripanden med stöd av bestämmelsen om missbruk av dominerande ställning har förekommit i några fall. Bestämmelsen har också haft en preventiv effekt.

Det finns skilda uppfattningar om regelns betydelse och tillämpning. Den är formulerad i så allmänna ordalag att den kan tolkas och tillämpas på olika sätt. Vi har inte bedömt tillämpningen i enskilda fall, och vi finner inte skäl att föreslå någon ändring av regeln fränsett en omformulering av redaktionell art.

Reglerna om prövning av företagsförvärv

Ärenden som har prövats enligt KL:s regler om företagsförvärv redovisas i kap. 5. Ett stort antal förvärv har prövats men få ingripanden har skett. Erfarenheterna visar att regelsystemet är onödigt omfattande och har vissa andra brister.

Det kan vara naturligt att ändra förvärvsreglerna i huvudsak efter mönster av EG:s motsvarande regler. En skiss till en sådan ändring läggs fram i bilaga 6. Även andra lösningar bör dock övervägas och dessa frågor bör tas upp i en särskild utredning.

Frågan om uppbrytning av företagskoncentrationer

Enligt direktiven skall vi överväga om det kan vara motiverat att ha en särskild bestämmelse i KL som ger möjlighet att bryta upp starka företagskoncentrationer. Vi anser det inte motiverat att föreslå en sådan bestämmelse.

Antal ärenden och handläggningstider m.m. hos Konkurrensverket redovisas i kap. 7. Av redovisade erfarenheter och synpunkter framgår att allvarlig kritik kan riktas mot långa handläggningstider och stor ärendebalans hos Konkurrensverket. Särskilt har kritiserats att 13 § KL tillämpats så, att verket gjort invändningar mot avtal endast på grund stor arbetsbelastning med påföljd att nästan inga "automatiska undantag" har förekommit.

Vår slutsats är att tillämpningen av KL medfört betydligt större administrativa problem än som förutsågs när det nya regelsystemet kom till. Ärendebalansen hos Konkurrensverket bör snarast nedbringas så att mera resurser kan användas för att motverka de allvarligaste konkurrensbegränsningarna. Detta kan bara ske genom att regelsystemet ändras. Åtgärder som gör systemet enklare och effektivare är nödvändiga av hänsyn till respekten för lagstiftningen. Vi föreslår i detta syfte att

*regeln om automatiska undantag ändras och tillämpas i större utsträckning

*reglerna om icke-ingripandebesked upphävs.

Tvångsmedel och sanktioner

Enligt erfarenheter som redovisas i kap. 8 har tvångsmedel och sanktioner förekommit i ett fåtal fall. Några betydande tillämpningsproblem har inte visat sig. KL:s regler om förfarandet vid undersökningar hos företag bör dock kompletteras.

Kollisioner mellan KL och andra lagar m.m.

Kollisioner mellan KL och andra lagar och regler är vanliga. Vissa konkurrensbegränsande förfaranden faller utanför KL på grund av ett medvetet ställningstagande från lagstiftarens sida. I övrigt är det ofta oklart efter vilka grunder kollisionsfall skall bedömas.

Att i de enskilda fallen fastställa gränserna för KL:s tillämpningsområde innebär sålunda ofta besvärliga problem. Många fall rör offentlig verksamhet.

Problemen måste i nuläget lösas i rättstillämpningen men bör i fortsättningen uppmärksammas mera i lagstiftningsarbetet. KL:s förhållande till tryck- och yttrandefriheten bör klarläggas genom en särskild utredning.

Process- och instansordningen

Process- och instansreglerna i KL och i andra marknadsrättsliga lagar behöver ses över mera samlat. Men oavsett detta förordar vi att vissa ändringar i KL:s instansregler görs snarast.

Erfarenheterna av KL:s regler om prövning av konkurrensärenden i tre instanser – Konkurrensverket, Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen – är negativa. Vårt förslag är att tingsrätten utgår som mellaninstans. Konkurrensverkets beslut kommer då att överklagas direkt

till Marknadsdomstolen. Vi föreslår också att frågor om förbud mot företagsförvärv avgörs av Konkurrensverket som första instans, med Marknadsdomstolen som överinstans. Däremot bör Stockholms tingsrätt alltså vara första instans i frågor om konkurrensskadeavgift, kvarstad och undersökningar hos företag.

Reglerna i KL om ekonomiska experter som ledamöter i tingsrätten bör ändras och anpassas till vad som gäller för brottmål enligt rättegångsbalken

Beträffande processordningen förordar vi inga principiella ändringar. Men en ny regel om s.k. kvittning av rättegångskostnader föreslås.

Sekretessregler

Vid domstol gäller nu inte samma sekretess för affärshemligheter som hos Konkurrensverket. Företag har på grund härav i flera fall avstått från att överklaga beslut från verket. Vi föreslår att sekretesslagen ändras så att förutsättningarna för sekretess i överklagade ärenden blir desamma som hos verket.

Författningsändringar

De framlagda förslagen till ändrad författningstext motiveras närmare i de olika kapitlen och i en särskild författningskommentar.

1 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20)

dels att 20, 21, 40, 64 b – 64 d, 65 a och 66 §§ skall upphöra att gälla
dels att 6, 13, 15, 19, 22, 23, 25, 29, 34, 39, 41–44, 49, 51, 53, 54, 57,
60, 63, 64, 64 a och 67–69 §§ samt rubriken närmast före 15 § skall ha
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om något annat inte följer av beslut enligt 8 eller 15 § eller av 13, 17 eller 18 c §, är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen på *den svenska* marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Detta gäller särskilt sådana avtal som innebär att

1. inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,
2. produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,
3. marknader eller inköpskällor delas upp,
4. olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
5. det ställs som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

Föreslagen lydelse

6 §

Om något annat inte följer av beslut enligt 8 eller 15 § eller av 13, 17 eller 18 c §, är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

13 §

Om Konkurrensverket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom tre månader från det att anmälan kom in till verket, skall undantag från förbudet i 6 § anses beviljat i enlighet med anmälan för en tid av fem år räknat från tidpunkten då

Om Konkurrensverket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom fyra månader från det att anmälan kom in till verket, skall undantag från förbudet i 6 § anses beviljat i enlighet med anmälan för en tid av fem år räknat från tidpunkten då

avtalet ingicks.

Detta gäller inte om Konkurrensverket inom *tremånadersfristen* gör invändning mot avtalet.

avtalet ingicks.

Detta gäller inte om Konkurrensverket inom *fyråmånadersfristen* gör invändning mot avtalet. *Om verket återkallar en sådan invändning skall undantag anses beviljat i enlighet med vad som anges i första stycket. Detsamma gäller om verket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom ett år från det att anmälan kom in till verket.*

Prop. 1997/98:130

Bilaga 2

Undantag meddelade av *Stockholms tingsrätt*

Undantag meddelade av *Marknadsdomstolen*

15 §

Stockholms tingsrätt får, vid prövning av ålägganden enligt 23 §, på yrkande av en part besluta om undantag enligt 8 § för ett avtal som är förbjudet enligt 6 § men som uppfyller förutsättningarna för undantag enligt 8 §. Därvid tillämpas 10 §.

Marknadsdomstolen får, vid prövning av ålägganden enligt 23 §, på yrkande av en part besluta om undantag enligt 8 § för ett avtal som är förbjudet enligt 6 § men som uppfyller förutsättningarna för undantag enligt 8 §. Därvid tillämpas 10 §.

19 §

Missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på *den svenska* marknaden är förbjudet

Missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på marknaden är förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

1. direkt eller indirekt påtvinga någon oskäligen inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen affärsvillkor,
2. begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,
3. tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
4. ställa som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

22 §

Så snart en anmälan enligt 9 § eller en ansökan enligt 20 § som rör ett avtal har kommit in till Konkurrensverket skall verket ge

Så snart en anmälan enligt 9 § har kommit in till Konkurrensverket skall verket ge de parter i avtalet som inte är sökande tillfälle

de parter i avtalet som inte är sökande tillfälle att yttra sig över anmälan eller ansökan

att yttra sig över anmälan

Prop. 1997/98:130
Bilaga 2

23 §

Konkurrensverket får ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §.

Om ett företag vidtar en åtgärd som innebär en överträdelse av förbuden i 6 eller 19 §, får Konkurrensverket ålägga företaget att inte fortsätta med detta och att inte vidta någon annan liknande åtgärd som innebär väsentligen samma överträdelse.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett sådant åläggande, får *Stockholms tingsrätt* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdelserna.

Om Konkurrensverket i fråga om en viss åtgärd beslutar att inte meddela ett sådant åläggande får *Marknadsdomstolen* göra det på talan av ett företag som berörs av åtgärden.

25 §

Om det finns *synnerliga* skäl för det, får ett åläggande enligt 23 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Tingsrätten* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

Om det finns *särskilda* skäl för det, får ett åläggande enligt 23 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Marknadsdomstolen* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

29 §

Konkurrensskadeavgift enligt 26 § första stycket 1 får inte påföras för åtgärder som har vidtagits

1. efter det att anmälan enligt 9 § eller ansökan enligt 20 § kom in till Konkurrensverket och innan beslutet med anledning av anmälan eller ansökan vann laga kraft, om åtgärderna ligger inom ramen för den verksamhet som har beskrivits i anmälan eller ansökan, eller

2. under den tid då icke-ingripandebesked har gällt, om inte beskedet har återkallats med stöd av 21 § 2.

Första stycket 1 gäller dock inte om Konkurrensverket inom en månad från det att anmälan eller ansökan kom in förklarar att verket anser att 6 § är tillämplig

Konkurrensskadeavgift enligt 26 § första stycket 1 för överträdelse av 6 § får inte påföras för åtgärder som har vidtagits efter det att anmälan enligt 9 § kom in till Konkurrensverket och innan beslutet med anledning av anmälan vann laga kraft, om åtgärderna ligger inom ramen för den verksamhet som har beskrivits i anmälan.

Första stycket gäller dock inte om Konkurrensverket inom en månad från det att anmälan kom in förklarar att verket anser att 6 § är tillämplig och att det inte finns

och att det inte finns skäl att tillämpa 8 § *eller att 19 § är tillämplig*. Ett sådant beslut får meddelas bara om det är uppenbart att undantag inte kan beviljas *eller icke-ingripandebesked inte kan meddelas*.

skäl att tillämpa 8 §. Ett sådant beslut får meddelas bara om det är uppenbart att undantag inte kan beviljas.

34 §

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 §.

Konkurrensverket får förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 §.

Förvärvet skall förbjudas, om

Förvärvet skall förbjudas, om

1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på *den svenska marknaden i dess helhet eller på en avsevärd del av den*, och

1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på marknaden, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

39 §

En talan hos Stockholms tingsrätt enligt 34 eller 36 § får väckas bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Ett förbud eller ett åläggande enligt 34 eller 36 § får *meddelas* bara efter beslut om särskild undersökning enligt 38 §.

Talan skall väckas inom tre månader från beslutet. *Tingsrätten* får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, om parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl.

Beslut om förbud eller åläggande enligt första stycket skall meddelas inom tre månader från beslutet *om särskild undersökning*. *Marknadsdomstolen* får på begäran av Konkurrensverket förlänga fristen med högst en månad i sänder, om parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl.

41 §

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får *Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket* för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet. *Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.*

Yrkandet får inte bifallas utan att parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. I brådskande fall får dock åtgärden omedelbart beviljas att gälla till dess att något annat beslutas.

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får *Konkurrensverket* för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet.

Förbud enligt första stycket får inte meddelas utan att parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. Om det finns synnerliga skäl får dock förbud omedelbart meddelas att gälla till dess att något annat beslutas.

42 §

Ett förbud eller ett åläggande enligt 34 eller 36 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts hos tingsrätten. Denna frist får förlängas, om parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl. Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att förvärsavtalet ingicks

Om tingsrättens dom överklagas, skall Marknadsdomstolen avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Vad som sägs i första stycket om förlängning av fristen gäller också Marknadsdomstolens prövning

Om Konkurrensverkets beslut enligt 34 eller 36 § överklagas, skall Marknadsdomstolen avgöra saken inom fyra månader från det att överklagandet kom in till domstolen. Denna frist får förlängas, om parterna i förvärsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren samtycker till det eller om det finns synnerliga skäl. Förbud eller åläggande får dock inte meddelas senare än två år efter det att förvärsavtalet ingicks.

43§

Ett förbud eller åläggande enligt 34 eller 36 § utgör inte hinder mot att samma fråga prövas på nytt, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

Om *tingsrätten* eller Marknadsdomstolen har lämnat *en talan om* ett företagsförvärv utan åtgärd, får frågan prövas på nytt bara om en part i förvärvsavtalet har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

Om *Konkurrensverket* eller Marknadsdomstolen har lämnat ett företagsförvärv utan åtgärd, får frågan prövas på nytt bara om en part i förvärvsavtalet har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet.

44 §

Talan om omprövning enligt 43 § väcks hos Stockholms tingsrätt av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

Talan enligt 43 § andra stycket skall väckas inom ett år efter det att saken slutligt har avgjorts.

En fråga om omprövning enligt 43 § andra stycket skall tas upp inom ett år efter det att saken slutligt har avgjorts.

49 §

I brådskande fall får ett beslut enligt 47 eller 48 § meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig.

Ett beslut enligt 47 eller 48 § får meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig, om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.

Ett beslut enligt 47 eller 48 § skall expedieras till den hos vilken undersökningen sker genom att Konkurrensverket överlämnar beslutet när undersökningen börjar.

51 §

När Konkurrensverket genomför en undersökning som har beslutats enligt 47 eller 48 §, har verket rätt att

1. granska bokföring och andra affärshandlingar,
2. ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar,
3. begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och
4. få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.

Innan undersökningen börjar, skall beslutet om denna visas upp för den hos vilken undersökningen skall genomföras.

53 §

Konkurrensverket får begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 51 § 1, 2 och 4.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Myndigheten skall inte underrätta den, hos vilken undersökningen skall genomföras, om Konkurrensverkets begäran om handräckning innan verkställighet sker. Därutöver gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken.

54 §

Åtgärder enligt 45 eller 51 § får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och
2. som innehas av honom eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.

Om den som en åtgärd enligt 51 § gäller begär att en handling skall undantas till följd av bestämmelserna i första stycket skall handlingen, om Konkurrensverket anser att handlingen bör undersökas, omedelbart förseglas och överlämnas till Stockholms tingsrätt. Tingsrätten skall utan dröjsmål pröva om handlingen är sådan som anges i första stycket.

57 §

Ett förbud eller åläggande enligt 23, 34, 36, 41 eller 45 § får förenas med vite. Också ett beslut om undersökning enligt 47 eller 48 § får förenas med vite för att förmå ett företag eller någon annan att underkasta sig undersökningen.

Ett frivilligt åtagande i samband med ett företagsförvärv får förenas med vite. *Ett sådant vite föreläggs av Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket.*

Ett frivilligt åtagande i samband med ett företagsförvärv får av Konkurrensverket förenas med vite.

60 §

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas hos *Stockholms tingsrätt:*

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas hos *Marknadsdomstolen:*

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. *icke-ingripandebesked enligt 20 och 21 §§,*
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §, och
4. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1–3 får överklagas bara av ett företag som berörs av beslutet.

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §,
3. *företagsförvärv enligt 34, 36, 41 och 43 §§, och*
4. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1 och 2 får överklagas bara av ett företag som berörs av beslutet. *Ett beslut enligt första stycket 3 får överklagas bara av någon som är part i förvärvsavtalet, eller om förvärvet skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, av förvärvaren.*

63 §

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. *ålägganden enligt 23 § andra stycket och 25 §,*
2. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
3. kvarstad enligt 32 §,
4. företagsförvärv enligt 34, 36, 41 och 43 §§,
5. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
6. *prövning av överklaganden enligt 60 §.*

Beslut under rättegången i frågor som avses i 25, 32 *eller* 41 § skall överklagas särskilt. Ett beslut enligt 32 *eller* 41 § som meddelats innan rättegång har inletts skall överklagas som om beslutet meddelats under rättegång

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
4. *prövning enligt 54 § andra stycket.*

Beslut under rättegången i frågor som avses i 32 § skall överklagas särskilt. Ett beslut enligt 32 § som meddelats innan rättegång har inletts skall överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.

64 §

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas,

1. beträffande rättegången i frågor som avses i 63 § första stycket 1–4, vad som är föreskri-

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas,

1. beträffande rättegången i frågor som avses i 23 § *andra stycket* och 63 § första stycket 1

vet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning inte är tillåten, och

2. beträffande handläggningen av frågor som avses i 63 § första stycket 5 och 6, lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Vad som sägs om hovrätten i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken samt 39 § första stycket lagen om domstolsärenden skall i stället gälla Marknadsdomstolen.

och 2, vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning inte är tillåten, och

2. beträffande handläggningen av frågor som avses i 60 § första stycket och 63 § första stycket 3 och 4, lagen (1996:242) om domstolsärenden.

I mål eller ärende där enskilda är motparter till varandra får Marknadsdomstolen bestämma att var och en av parterna skall svara för sina rättegångskostnader.

Prop. 1997/98:130
Bilaga 2

64 a §

Vid huvudförhandling i mål som anges i 63 § första stycket 1–4 skall tingsrätten bestå av fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna domare och två ekonomiska experter. En av de lagfarna domarna skall vara rättens ordförande.

Om det sedan huvudförhandlingen har påbörjats inträffar förfall för en av ledamöterna, är rätten ändå domför.

Vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken och vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling, skall tingsrätten, om inte annat följer av 64 b §, bestå av en lagfaren domare. I sådana fall får dock även en ekonomisk expert delta i tingsrätten. Lag (1993:681).

Vid prövning av mål om konkurrensskadeavgift får i Stockholms tingsrätt ingå en eller två ekonomiska experter som avses i 1 kap. 8 § rättegångsbalken. Därvid gäller den bestämmelsen i tillämpliga delar.

67 §

En åtgärd enligt 41 § som har beslutats då rättegång inte pågår skall omedelbart hävas, om Konkurrensverket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 §

Konkurrensverket skall omedelbart häva ett beslut enligt 41 § om verket inte beslutar om särskild undersökning enligt 38 §, eller, om ett sådant beslut har meddelats,

eller, om ett sådant beslut har meddelats, inte väcker talan enligt 39 §. Detsamma gäller om Konkurrensverket beslutar att lämna ett företagsförvärv utan åtgärd.

inte beslutar enligt 39 §. Detsamma gäller om verket beslutar att lämna ett företagsförvärv utan åtgärd.

68 §

Innan ett *mål* om företagsförvärv avgörs, skall förvärvarens motpart i förvärvsavtalet få tillfälle att yttra sig. Detta gäller dock inte vid förvärv som har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket.

Innan ett *ärende* om företagsförvärv avgörs, skall förvärvarens motpart i förvärvsavtalet få tillfälle att yttra sig. Detta gäller dock inte vid förvärv som har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket.

69 §

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Mål som avses i 23 § andra stycket eller 63 § första stycket 1 och 2 får handläggas gemensamt med ett ärende som anges i denna lag, om det är till fördel för utredningen. Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

I fråga om icke-ingripandebesked som är meddelade innan denna lag träder i kraft genom beslut som inte har överklagats skall äldre bestämmelser alltjämt tillämpas, utom i fråga om överklagande av beslutet. Om vid ikraftträdandet en fråga om icke-ingripandebesked är under prövning i domstol, skall frågan avgöras av Marknadsdomstolen med tillämpning av äldre bestämmelser. Meddelar domstolen icke-ingripandebesked är äldre bestämmelser tillämpliga på detta.

En ansökan om icke-ingripandebesked, som är under prövning i Konkurrensverket när denna lag träder i kraft och som rör ett avtal, skall anses vara en anmälan för undantag enligt 8 §.

För anmälningar som kommit in till Konkurrensverket innan denna lag träder i kraft skall de tidsfrister som anges i 13 § räknas från ikraftträdandet.

Ett mål eller ärende, som är under handläggning i Stockholms tingsrätt men som enligt de nya bestämmelserna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen, skall lämnas över dit. Åtgärder som har vidtagits under handläggningen i tingsrätten skall anses ha vidtagits i Marknadsdomstolen.

För mål om företagsförvärv som är under handläggning i Stockholms tingsrätt skall äldre bestämmelser gälla.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Prop. 1997/98:130
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Marknadsdomstolen handlägger mål enligt

1. konkurrenslagen (1993:20),
2. marknadsföringslagen (1995:450),
3. lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
4. lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
5. produktsäkerhetslagen (1988:1604),
6. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling.

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 § tillämpas inte i mål enligt konkurrenslagen (1993:20) eller marknadsföringslagen (1995:450). I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivits i dessa lagar.

Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt

1. konkurrenslagen (1993:20),
2. marknadsföringslagen (1995:450),
3. lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
4. lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
5. produktsäkerhetslagen (1988:1604),
6. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling.

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 § tillämpas inte i mål *och ärenden* enligt konkurrenslagen (1993:20) eller marknadsföringslagen (1995:450). I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivits i dessa lagar.

2 §

Mot Marknadsdomstolens dom eller beslut i mål enligt denna lag får talan inte föras. Detsamma gäller domstolens beslut i övrigt enligt denna lag.

Mot Marknadsdomstolens dom eller beslut i mål *och ärenden* enligt denna lag får talan inte föras. Detsamma gäller domstolens beslut i övrigt enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1997/98:130
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 17 §

Sekretess gäller hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om myndighets eller enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs

Sekretess gäller hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om myndighets eller enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. *I ett ärende som har överklagats enligt 60 § konkurrenslagen (1993:20) gäller sekretess för sådan uppgift om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada om uppgiften röjs.*

Första stycket tillämpas inte, om annan sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse är tillämplig på uppgiften och innebär att sekretess inte skall gälla.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Förteckning över remissinstanserna över SOU(1997:20) Konkurrenslagen 1993-1996

Prop. 1997/98:130
Bilaga 3

Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Domstolsverket, Statens järnvägar, Posten AB, Telia AB, Nämnden för offentlig upphandling, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Umeå universitet, Närings- och teknikutvecklingsverket NUTEK, Konkurrensverket, Affärsverket Svenska kraftnät, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Sveriges Advokatsamfund, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Industriförbund, Företagarnas riksorganisation, Kooperativa förbundet, Lantbrukarnas riksförbund LRF, Sveriges Försäkringsförbund, Tjänstemännens Centralorganisation TCO, Sveriges Akademikers Centralorganisation SACO, Landsorganisationen i Sverige LO, Sveriges Redareförening, Svenska Bankföreningen, Byggentreprenörerna, ICA Förbundet/ICA Handlarnas AB, Kooperativa institutet, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag SABO, Advokatfirman Delphi, Advokatfirman Lindahl, Advokatfirman Verum, Advokatfirman Vinge, Lagerlöf & Leman Advokatbyrå, Mannheimer Swartling Advokatbyrå, NDM - Näringslivets delegation för marknadsrätt, SEKO och Riksskatteverket.

1 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Häri genom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (1993:20)

dels att 65 a §§ skall upphöra att gälla

dels att 6, 13, 15, 19, 23, 25, 34, 41, 49, 51, 53, 54, 60, 63, 64, 64 c och 69 §§ samt rubriken närmast före 15 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Om något annat inte följer av beslut enligt 8 eller 15 § eller av 13, 17 eller 18 c §, är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på *den svenska* marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Om något annat inte följer av beslut enligt 8 eller 15 § eller av 13, 17 eller 18 c §, är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Detta gäller särskilt sådana avtal som innebär att

1. inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,
2. produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,
3. marknader eller inköpskällor delas upp,
4. olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
5. det ställs som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

13 §

Om Konkurrensverket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom *tre* månader från det att anmälan kom in till verket, skall undantag från förbudet i 6 § anses beviljat i enlighet med anmälan för en tid av fem år räknat från tidpunkten då avtalet ingicks.

Om Konkurrensverket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom *fyra* månader från det att anmälan kom in till verket, skall undantag från förbudet i 6 § anses beviljat i enlighet med anmälan för en tid av fem år räknat från tidpunkten då avtalet ingicks. *Har undantag beviljats tidigare, räknas dock femårsperioden från utgången av*

Detta gäller inte om Konkurrensverket inom *tre-månadersfristen* gör invändning mot avtalet.

giltighetstiden för det senast beviljade undantaget.

Detta gäller inte om Konkurrensverket inom *fyra-månadersfristen* gör invändning mot avtalet. *Om verket återkallar en sådan invändning, skall undantag anses beviljat i enlighet med vad som anges i första stycket. Detsamma gäller om verket inte har fattat beslut med anledning av en anmälan enligt 9 § inom ett år från det att anmälan kom in till verket.*

Ettårsfristen får dock förlängas genom beslut av Konkurrensverket för viss tid som företaget samtycker till. Om företaget motsätter sig förlängning, får Marknadsdomstolen medge viss förlängd tid, när det finns särskilda skäl.

Undantag meddelade av *Stockholms tingsrätt*

Undantag meddelade av *Marknadsdomstolen*

15 §

Stockholms tingsrätt får, vid prövning av ålägganden enligt 23 §, på yrkande av en part besluta om undantag enligt 8 § för ett avtal som är förbjudet enligt 6 § men som uppfyller förutsättningarna för undantag enligt 8 §. Därvid tillämpas 10 §.

Marknadsdomstolen får, vid prövning av ålägganden enligt 23 §, på yrkande av en part besluta om undantag enligt 8 § för ett avtal som är förbjudet enligt 6 § men som uppfyller förutsättningarna för undantag enligt 8 §. Därvid tillämpas 10 §.

19 §

Missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på *den svenska* marknaden är förbjudet.

Missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på marknaden är förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

1. direkt eller indirekt påtvinga någon oskäligen inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen affärsvillkor,
2. begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,

3. tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel, eller
4. ställa som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

23 §

Konkurrensverket får ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden i 6 eller 19 §§.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett sådant åläggande, får *Stockholms tingsrätt* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdel- sen.

Om Konkurrensverket i ett visst fall beslutar att inte meddela ett sådant åläggande, får *Marknadsdomstolen* göra det på talan av ett företag som berörs av överträdel- sen.

25 §

Om det finns *synnerliga* skäl för det, får ett åläggande enligt 23 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Tingsrätten* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

Om det finns *särskilda* skäl för det, får ett åläggande enligt 23 § meddelas för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts. *Marknadsdomstolen* får meddela ett sådant åläggande bara sedan rättegång inletts.

34 §

Stockholms tingsrätt får på talan av Konkurrensverket förbjuda ett företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 37 § eller som har anmälts frivilligt enligt vad som anges där.

Förvärvet skall förbjudas, om 1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på *den svenska marknaden* i dess helhet eller på en avsevärd del av *den*, och

Förvärvet skall förbjudas, om 1. det skapar eller förstärker en dominerande ställning som väsentligt hämmar eller är ägnad att hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet i dess helhet eller en avsevärd del av *det*, och

2. detta sker på ett sätt som är skadligt från allmän synpunkt.

Förbud får dock inte meddelas i fråga om förvärv som har skett på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom inrop på exekutiv auktion. I stället får förvärvaren åläggas att avyttra det som har förvärvats.

Om det är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför, får Stockholms tingsrätt på yrkande av Konkurrensverket för tiden till dess att en fråga enligt 34 eller 36 § slutligt har avgjorts förbjuda parterna i ett avtal om företagsförvärv att fullfölja förvärvet. Om rättegång inte pågår, skall yrkandet framställas skriftligen.

Yrkandet får inte bifallas utan att parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. *I brådskande fall* får dock åtgärden omedelbart beviljas att gälla till dess att något annat beslutas.

Yrkandet får inte bifallas utan att parterna i förvärvsavtalet eller, om förvärvet har skett på det sätt som anges i 34 § tredje stycket, förvärvaren fått tillfälle att yttra sig. *Om det finns synnerliga skäl*, får dock åtgärden omedelbart beviljas att gälla till dess att något annat beslutas.

49 §

I brådskande fall får ett beslut enligt 47 eller 48 § meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig.

Ett beslut enligt 47 eller 48 § får meddelas utan att den som ansökan avser får tillfälle att yttra sig, *om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.*

Ett beslut meddelat med stöd av första stycket skall expedieras till Konkurrensverket som när undersökningen börjar skall överlämna beslutet till den hos vilken undersökningen skall genomföras.

51 §

När Konkurrensverket genomför en undersökning som har beslutats enligt 47 eller 48 §, har verket rätt att

1. granska bokföring och andra affärshandlingar,
2. ta kopior av eller göra utdrag ur bokföring och affärshandlingar,
3. begära muntliga förklaringar direkt på platsen, och
4. få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra utrymmen.

Innan undersökningen börjar, skall beslutet om denna visas upp för den hos vilken undersökningen skall genomföras.

53 §

Konkurrensverket får begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 51 § 1, 2 och 4.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Krono-

fogdemyndigheten i Stockholm. Därvid gäller bestämmelserna i utsköningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken. Myndigheten skall dock inte underrätta den hos vilken undersökningen skall genomföras om Konkurrensverkets begäran om handräckning innan verkställighet sker.

Prop. 1997/98:130
Bilaga 4

54 §

Åtgärder enligt 45 eller 51 § får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och
2. som innehas av honom eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.

Om Konkurrensverket anser att viss handling bör omfattas av undersökning enligt 51 § och den som åtgärden angår åberopar att handlingen är skyddad enligt första stycket, skall handlingen omedelbart förseglas av parterna gemensamt och skyndsamt överlämnas till Stockholms tingsrätt av Konkurrensverket.

Tingsrätten skall utan dröjsmål pröva om handlingen är sådan som anges i första stycket.

60 §

Beslut av Konkurrensverket i Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas följande frågor får överklagas hos *Stockholms tingsrätt*: hos *Marknadsdomstolen*:

1. undantag enligt 8, 11, 12, 14, 16 och 18 §§,
2. icke-ingripandebesked enligt 20 och 21 §§,
3. ålägganden som verket har meddelat enligt 23 § första stycket och 25 §, och
4. ålägganden enligt 45 §.

Ett beslut enligt första stycket 1-3 får överklagas bara av ett företag som berörs av beslutet.

63 §

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. ålägganden enligt 23 § andra stycket och 25 §,
2. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
3. kvarstad enligt 32 §,
4. företagsförvärv enligt 34, 36, 41 och 43 §§,
5. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
6. prövning av överklaganden enligt 60 §.

Beslut under rättegången i frågor som avses i 25, 32 eller 41 § skall överklagas särskilt. Ett beslut enligt 32 eller 41 § som meddelats innan rättegång har inletts skall överklagas som om beslutet meddelats under rättegång.

64 §

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas,

1. beträffande rättegången i frågor som avses i 63 § första stycket 1-4, vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning inte är tillåten, och
2. beträffande handläggningen av frågor som avses i 63 § första stycket 5 och 6, lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Vad som sägs om hovrätten i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken samt 39 § första stycket lagen om domstolsärenden skall i stället gälla Marknadsdomstolen.

Domar och beslut av Stockholms tingsrätt i följande mål och ärenden får överklagas hos Marknadsdomstolen:

1. konkurrensskadeavgift enligt 26 §,
2. kvarstad enligt 32 §,
3. företagsförvärv enligt 34, 36, 41 och 43 §§,
4. undersökningar enligt 47 och 48 §§, och
5. prövning enligt 54 § andra stycket.

Om något annat inte följer av denna lag tillämpas,

1. beträffande rättegången i frågor som avses i 23 § andra stycket och 63 § första stycket 1-3, vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning inte är tillåten, och
2. beträffande handläggningen av frågor som avses i 13 § tredje stycket, 60 § första stycket och 63 § första stycket 4 och 5, lagen (1996:242) om domstolsärenden.

I mål och ärenden enligt 63 § skall vad som sägs om hovrätten i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken samt 39 § första stycket lagen om domstolsärenden i stället gälla Marknadsdomstolen.

Om det finns särskilda skäl, får Marknadsdomstolen i mål eller ärende där enskilda är motparter till varandra, bestämma att var och en av parterna skall svara för sina rättegångskostnader.

64 c §

När tingsrätten prövar ärenden som anges i 63 § första stycket 5 och 6 i sak, skall tingsrätten ha den sammansättning som anges i 64 a § första stycket. *I ett ärende som anges i 63 § första stycket 5 får tingsrätten dock* i stället bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert, om det är tillräckligt med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Vid annan handläggning skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare eller av en lagfaren domare och en ekonomisk expert.

69 §

Mål och ärenden i frågor som avses i 63 § första stycket får handläggas gemensamt, om det är till fördel för utredningen.

Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Om det är till fördel för utredningen får mål som avses i 23 § andra stycket eller 63 § första stycket 1-3 handläggas gemensamt *med ett ärende som anges i denna lag, när målet och ärendet handläggs av samma domstol.* Handläggningen skall ske enligt vad som föreskrivs i 64 § första stycket 1 samt 64 a och 64 b §§.

Vid gemensam handläggning i Marknadsdomstolen av mål som avses i 23 § andra stycket och ärende enligt denna lag, skall reglerna för tingsrätt tillämpas. I andra fall tillämpas reglerna för hovrätt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. För anmälningar enligt 9 § som kommit in till Konkurrensverket innan denna lags ikraftträdande gäller 13 § enligt den äldre lydelsen. I fråga om återkallelse av invändning gäller dock bestämmelsen enligt sin nya lydelse.

3. Ett mål eller ärende, som är under handläggning i Stockholms tingsrätt men som enligt de nya bestämmelserna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen, skall lämnas över dit om det inregistrerades i tingsrätten efter utgången av 1996. Åtgärder som har vidtagits under handläggningen i tingsrätten skall för de mål och ärenden som överlämnas anses ha vidtagits i Marknadsdomstolen.

4. I fråga om rättegångskostnader gäller regeln i 64 § tredje stycket mål och ärenden som inregistrerats i Marknadsdomstolen efter ikraftträdandet utom sådana som överlämnats enligt punkt 3.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Marknadsdomstolen handlägger mål enligt 1.konkurrenslagen (1993:20), 2.marknadsföringslagen(1995:450), 3.lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, 4.lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, 5.produktsäkerhetslagen (1988:1604), 6. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling. Bestämmelserna i 14, 15 och 16-22 §§ tillämpas inte i mål enligt konkurrenslagen (1993:20) eller marknadsföringslagen (1995:450). I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivits i dessa lagar.

Marknadsdomstolen handlägger mål *och ärenden* enligt 1.konkurrenslagen (1993:20), 2.marknadsföringslagen(1995:450), 3.lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, 4.lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, 5.produktsäkerhetslagen (1988:1604), 6. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling. Bestämmelserna i 14, 15 och 16-22 §§ tillämpas inte i mål *och ärenden* enligt konkurrenslagen (1993:20) eller marknadsföringslagen (1995:450). I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivits i dessa lagar.

2 §

Mot Marknadsdomstolens dom eller beslut i mål enligt denna lag får talan inte föras. Detsamma gäller domstolens beslut i övrigt enligt denna lag.

Mot Marknadsdomstolens dom eller beslut i mål *och ärenden* enligt denna lag får talan inte föras. Detsamma gäller domstolens beslut i övrigt enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 kap. 17 §

Sekretess gäller hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om myndighets eller enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om myndighets eller enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. *I mål eller ärenden enligt 13 § tredje stycket, 23 § andra stycket, 60 och 63 §§ konkurrenslagen (1993:20), gäller dock sekretess för uppgift om sådana förhållanden om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada om uppgiften röjs.*

Första stycket tillämpas inte, om annan sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse är tillämplig på uppgiften och innebär att sekretess inte skall gälla.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-02-26

Närvarande: regeringsrådet Stig von Bahr, regeringsrådet Arne Bækkevold, justitierådet Leif Thorsson.

Enligt en lagrådsremiss den 5 februari 1998 (Närings- och handelsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)
2. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Per Karlsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

54 §

Andra stycket reglerar förfarandet när Konkurrensverket och det berörda företaget i samband med en undersökning har olika uppfattningar om huruvida en skriftlig handling omfattas av en advokats tystnadsplikt eller inte. Handlingen skall då omedelbart förseglas av parterna gemensamt och skyndsamt överlämnas till Stockholms tingsrätt av Konkurrensverket. Förseglingsinstitutet har förebilder i andra lagar som reglerar kontroll- och undersökningsverksamhet. Att parterna skall försegla handlingen gemensamt torde dock vara en nyhet i sammanhanget. Det framgår inte av regleringen hur man skall lösa en situation där företaget i fråga inte frivilligt vill medverka till en försegling. Enligt Lagrådets uppfattning bör det övervägas om inte kravet på gemensam försegling kan undvaras.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Johansson, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros

Föredragande: statsrådet Sundström

Regeringen beslutar proposition 1997/98:130 Ändringar i konkurrenslagen (1993:20) m.m.